

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MAX FRISCH

2 OYUN
KONT ÖDERLAND
SANTA CRUZ
ÇEVİREN: GÜLER TÜRKER

D Ü Z L E M Y A Y I N L A R I

MAX FRISCH
2 Oyun
Kont Öderland
Santa Cruz

MAX FISCH, 1911'de Zürih'de doğdu. 1936 - 1940 arasında Zürih Teknik  niversitesi'nde mimarlık okudu. 1940'da bir mimarlık bürosu açtı ve katıldığı proje yarışmasında birinci oldu. Yazarlıkla mimarlığı birlikte sürdürdü.

Başlıca Yapıtları:

- Roman:** Stiller, 1954 / Cezaevi Günleri, Habora Yayınları
Homo Faber, 1957 /  arpık Sevda, Can Yayınları
-  yk :** Montauk, 1975
Blaubart, 1982 / Mavisakal, Ara Yayınları
Der Mensch erscheint im Holoz n, 1979 /
 nsan Nedir Ki?, Ara Yayınları
- Günce:** Bl tter aus dem Brotsack, 1940.
Tagebuch 1946 - 1949, 1950.
Tagebuch 1966 - 1971, 1972 / G nce, G ndoğan Yayınları
- Oyun:** Nun singen sie wieder, 1945
Santa Cruz, 1946 / Santa Cruz, Düzlem Yayınları
Die chinesische Mauer, 1947
Graf  derland, 1951 / Kont  derland, Düzlem Yayınları
Don Juan oder die Liebe zur Geometrie, 1953.
Biedermann und die Brandstifter, 1958 /
Biedermann ve Kundak ılar,
Die grosse Wut des Philipp Hotz, 1958 /
Philipp Hotz'un Büyük  fkesi, De Yayınları
Andorra, 1961
Biografhie, 1967
Triptichon, 1978

MAX FRISCH

2 OYUN

KONT ÖDERLAND
SANTA CRUZ

Çeviren:
Güler Türker

DÜZLEM YAYINLARI

Düzlem Yayınları / Çağdaş Tiyatro Kitapları: 2

Düzlem Yayınları: 15

Birinci Basım: Ekim 1992

Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han 58, İstanbul. Tel: 513 88 54

Dizgi: Düzlem Yayınevi (İsmail Batı)

Baskı: Özal Matbaası

Kapak Baskısı: Doğan Ofset

KONT ÖDERLAND

KİŞİLER:

SAVCI

ELSA, Savcının karısı

DOKTOR HAHN

HILDE, INGE, COCO (aynı oyuncu)

KATİL

GARDİYAN

BABA

ANNE

MARIO, bilici

KÖMÜRCÜLER

OTEL GÖREVLİSİ

JANDARMA

SÜRÜCÜ

İÇİŞLERİ BAKANI

KOMİSER

MÜDÜR

GENERAL

TUTUKLU

ÖĞRENCİ

UYGARLIK ÖNDERLERİ

İKİ GARSON

İHTİYAR BAŞKAN

BAYAN HOFMEIER

Beşinci sahne oyuna konmayabilir. Bu durumda altıncı sahne sekizinci sahneye giriş olur, oyun da oniki değil on sahneden oluşur.

1. Savcının Bıkkınlığı

Savcı'nın evinde çalışma odası. Yazı masası üzerinde bir lamba yanar. Elli yaşlarında, güçlü, iriyarı Savcı elleri cebinde, hareketsiz ayakta durur, bakışları boydan boya dosya dolu duvara doğru çevrilidir, ama dosyalara bakmaz, düşüncelere dalmıştır. Kulenin saati ikiyi vurur. Bir süre sonra bir kadın sesi duyulur.

SES Martin? Martin!

Savcı, sesi hemen yanıbaşında duyuncaya dek aldırılmaz; ışığı kapatır, kadın girdiğinde karanlıktır oda.

Martin? Martin!... Ama nereye gitti bu –

Kadın tavandan sarkan büyük lambayı yakar.

– a buradasın!

Savcı durumunu hiç bozmamıştır; karısının üstünde sabahlık vardır; güzel bir kadındır; gözlerinden uyku akmaktadır.

ELSA Evde her yerde seni arıyorum, neden ses vermiyorsun?

Neredeyse çıkıp gittiğini sandım.

SAVCI Nereye?

ELSA Ne oldu?

SAVCI Giyindim sadece.

ELSA Gece yarısı mı?

SAVCI Öyle görünüyor.

ELSA Neden uyumuyorsun?

SAVCI Sen neden uyumuyorsun?

Kendine bir puro alır, ucunu koparı istifini bozmadan.

Üzgünüm Elsa, seni uyandırmak istemedim. Ne olabilir ki?

Gördüğün gibi, bir puro içmek için giyindim. Hepsi bu.

Puroyu yakar.

Uyuyamıyorum.

ELSA Çok içiyorsun.

SAVCI Olabilir...

ELSA Çok çalışıyorsun.

SAVCI Kuşkusuz... Hepimiz yapıyoruz bunu bu ülkede. Günün

birinde tükenene dek. Sonra da biri baltaya davrandığında bizim aklı başında jüri üyelerimiz şaşırıyor.

Purosundan bir nefes çeker, güler sonra.

Senin şu Doktor Hahn, zavallı adamı savunması gereken avukat, işlenen suça hiç akıl erdirememesini doğrusu çok ilginç buluyorum.

ELSA Neden söz ettiğini anlamıyorum.

SAVCI Bugün itiraf etti.

ELSA Kim?

SAVCI Katil.

Purosunu içer.

Doktor Hahn değil, katil...

ELSA Ne demek istiyorsun?

SAVCI Kazanç hırsı nedeniyle cinayet, öç alma nedeniyle cinayet, kıskançlık nedeniyle cinayet, ırkçılık nedeniyle cinayet, hepsi tamam, hepsinin bir açıklaması var ve cezası neyse verilir. Ama salt laf olsun diye bir cinayet. Duvardaki çatlak gibi bir şey bu. Çatlağı görmemek için duvarı kâğıtla kaplayabilir insan. Ama çatlak kalır. İnsan kendi evinde bir yabancısıdır artık.

Purosunu içer.

Hepsi bu...

ELSA Martin saat iki.

SAVCI Biliyorum, suçlamayı yapmak için sekiz saat sonra mahkemede olacağım, ben karalar içinde korkunç ve karşımda hiç bir şeyi açıklayamamasına karşın giderek daha iyi, yakında kendimden bile daha iyi anladığım bir adam oturacak. Otuz yedi yaşında bir adam, bir bankada veznedar, dürüst, yaşamı boyunca duyunçlu, duyunçlu ve solgun yüzlü, güzel bir akşam baltayı alır ve hiç bir günahı olmayan bir bekçiyi öldürür. Neden?

ELSA Neden?

Savcı purosunu içip susar.

Sürekli davalarını düşünmemelisin Martin. Kendini hasta ediyorsun. Her gece çalışmak, kimse dayanamaz buna.

SAVCI Baltayı alır...

ELSA Ne dediğimi duymuyor musun?

Savcı purosunu içip susar.

Saat ikiyi geçti diyorum.

SAVCI Onu anladığım anlar oluyor...

ELSA Uyuyamıyorsan neden ilâç almıyorsun? Bütün gece me-
kik dokuyorsun sonra. Neye yarıyor bu? Tutuklu gibi. Sonun-
da ne oluyor? Ertesi sabah yorgunluktan gene her tarafın kırı-
lıyor. Artık genç değilsin, Martin –

SAVCI Hiç olmadım ki.

Masadan bir fotoğraf alır

Görünüşü bu!

ELSA Seni anlamıyorum, Martin.

SAVCI Biliyorum.

ELSA Nasıl hiç genç olmadın?

Savcı puro içerek fotoğrafı seyreder.

Neden hiç tatil yapmıyorsun?

SAVCI Ondört yıl veznede, her ay, her hafta, her Allah'ın
günü. Hepimiz gibi görevini yapan bir adam. Bak şu resme!
Kötü huyları olmayan biri, bütün tanıklar onaylıyor bunu, ses-
siz ve sakın bir kiracı, doğayı ve yürümeyi sever, politika ile
ilgilenmez, bekâr, tek tutkusu mantar toplamak, alçakgönül-
lü biri, utangaç ve çalışkan, tam örnek bir memur.

Fotoğrafı yerine koyar.

Öyle anlar vardır ki, baltaya sarılmayana şaşarsın. Herkes bir
şeyle avunma peşinde, bu bir hortlak bile olsa. Erdem olarak
iş, zevkin yerine erdem. Erdem yetmediği için diğer bir ödün
de eğlence: Paydos, hafta sonu, beyaz perdedeki serüven –
Elsa esner.

Haklısın Elsa, saat iki. Belki ne demek istediğimi anlatamıyo-
rum. Yorgunsun, sıkıyorum seni. Ben konuşmaya başlayınca
esniyorsun.

ELSA Bağışla.

SAVCI Uyumalısın.

ELSA Sana söyleyebileceğim şey hep aynı: –

SAVCI Bir doktora gitmem gerektiği.

ELSA Ama bunu yapmıyorsun. Doktorun sana ne diyeceğini biliyorsun ondan: -

SAVCI Bunun böyle yürümeyeceğini.

ELSA Bunu sana dostların da söylüyor.

SAVCI Örneğin kim?

ELSA Örneğin Hahn, Doktor Hahn.

SAVCI Doktor Hahn benim dostum değil.

ELSA Ya kimin?

SAVCI Senin.

ELSA Martin!

SAVCI Söz açılmışken söyledim.

Yazı masasına oturur.

Bırakalım bu konuyu, asıl önemli olan bu değil... Benim tek insan olduğumu söylüyor, onu anlayan ilk insan, öyle diyor.

ELSA Kim?

SAVCI Katil.

ELSA Martin, üşüyorum.

SAVCI Soğuk burası.

ELSA Çok yorgunsun Martin, hepsi bu. Sinirlisin. Peş peşe davalar! Senin gibi her şeye böylesine özen gösteren, böylesine duyunçlu!

SAVCI Biliyorum.

ELSA Neden hiç tatil yapmıyorsun?

SAVCI İspanya'da tatil.

ELSA İnsanın gereksinimi var buna Martin.

SAVCI Belki var.

Dosyaları karıştırır.

Belki de yok... Paydos umudu, hafta sonu umudu, yaşam boyu hep bir eksiği başka bir şeyle örtme umudu, acınası ahret umudu da beraber. Her gün masalarının başında tüneyen milyonlarca çalışan insanın yüreğinden bu tür umutlar çekip çıkarılırdı, belki yeterdi. Yılgı büyük olurdu, değişim büyük. Kim bilir! Cinayet dediğimiz eylem sonuçta yaşamın kendince kanlı bir yakınmasından başka bir şey değildir. Umuda

karşı, ödüne karşı, ertelemeye karşı...

Kulenin saati vurur.

ELSA Beni hoşgör Martin, ama gerçekten ayakta duramayacak kadar yorgunum.

SAVCI Görüyorum.

ELSA Bu konuyu kurcalamak hiçbir şeyi değiştirmez.

SAVCI Bunda haklısın.

Ayağa kalkıp karısını alnından öper.

Git uyu Elsa!

ELSA Sen de.

SAVCI İyi geceler.

ELSA İyi geceler.

SAVCI Şu puromu bitireyim de.

Elsa uzaklaşır. Savcı önceki gibi durur, purosunu içer. Diğer kapıdan bir kadın karaltısının içeri girdiğini ayrımsamaz. Yakın-yak, çok genç, hemen hemen bir çocuk, kolunun altında odunlar. Kız şöminenin önünde diz çökerken odun parçalarından birini düşürür yere, Savcı birden ürker.

HILDE Sizi korkuttum mu?

SAVCI Sen kimsin?

HILDE Hilde.

SAVCI Ne istiyorsun?

HILDE Savcı Bey zili çaldılar.

SAVCI Ben mi?

HILDE Soğuk burası. Ateşi yaksam iyi olur. Savcı dağınık saçlarını bağışlasınlar, yataktan kalktım da.

SAVCI Zili ben çalmadım.

HILDE Ateşi yakayım.

Savcı kıza bakar.

Kar durmadan yağıyor böyle. Damdan büyük bir çığ düştü. Ondan uyandım. Sanki kıyamet kopuyordu. Savcı Bey duymadılar mı? Aynı deprem oluyormuş gibi her şey sallandı.

Ara

Savcı Bey gene bütün gece okudular mı?

SAVCI Sen düş görmüşsün kızım, ben çalmadım zili.

HILDE İşte tutuştu.

Ateş ışıdı.

Neden Savcı Bey bana öyle bakıyorlar?

Savcı susar.

Savcı Bey benim hep bir periye benzediğimi söylerler, ama kendileri perilere inanmazlar. Bunu anlamıştım zaten... Savcı Bey benimle alay ediyorlar. Bizde yukarda, ormanda, yalnız benim gibi aptal bir hizmetiçi değil, erkekler de inanır buna.

SAVCI Sen bir periye benziyorsun.

HILDE Şehirde hiçbir şeye inanmıyorlar, bunu anlamıştım zaten, onlardan söz ettiğimde gülümsüyorlar yalnızca.

SAVCI Nelerden?

HILDE İşte, masallar.

Ateş karıştırır.

İşte yanıyor!

SAVCI Evet...

HILDE Neden yakmıyorsunuz bunları, durmadan okumanız gereken bütün bu kâğıtları?

SAVCI Yakmak mı?

HILDE Ben yapardım bunu.

SAVCI Çocuk gibi konuşuyorsun.

HILDE Ben yapardım bunu.

SAVCI Yap öyleyse!

HILDE Yaparım!

Savcı güler ve Hilde'ye bir tomar dosya verir.

Yaparım.

Hilde dosya tomarını ateşe atar, Savcı sanki dosyalar ateşe atılmamış da salt düşünölmüş gibi bakıp sessiz güler. Hilde ikinci tomarı alır, üçüncüsünü de, sonunda artakalan bütün dosyaları atar, eteş alevlenir, birden oda kırmızı ışığa boğulur.

Nasıl da görünüyor!

SAVCI Evet...

HILDE Ormanda kömürcülerin yaptığı gibi!

SAVCI Evet...

HILDE İnsan karşısında dans etmek istiyor!

SAVCI Evet...

HILDE Kont Öderland geldiğinde kömürcülerin yaptığı gibi. Yaşasın Kont! Kömürcüler korktuğunda, çünkü yanan kendi kulübeleriymiş, köyler ve şehirler yanıyordu, peri de dedi ki o zaman...

SAVCI Peri ne dedi o zaman?

HILDE Nasıl da görünüyor!

2. Katil

Tutukevi hücresi. Doktor Hahn başında şapka, dizlerinin üstünde dosyalar, kerevetin üstünde oturur. Katil ayakta, elleri cebinde, demir parmaklıklı pencereden dışarı bakar.

KATİL Kar...

DOKTOR HAHN Ne diyorsunuz?

KATİL Kar, diyorum...

DOKTOR HAHN Sorularımı yanıtlamazsanız sizi nasıl savunabilirim? Savcı olarak sormuyorum. Sorguları sizi yordu, bunu anlıyorum elbet, sorguları ünlüdür, bakışı, anlayışı da. Nasıl oluyor da bugün buradayım. Suçsuz olduğunuza inanmıştım.

KATİL Biliyorum...

DOKTOR HAHN Neden birdenbire itiraf ettiniz?

Katil omuz silker.

Bugün karar verilecek. Bense hafifletici nedenleri nerden bulacağımı hâlâ bilmiyorum. Bilemiyorum! Eğer siz bana yardımcı olmazsanız.

Ara

KATİL Doktor, bir sigaranız daha var mı?

Doktor sigara tutar.

Ayrıca Doktor, sizin bana daha önce anlattığınız, savcının purolarla yaptığı şey, doğru değil.

DOKTOR HAHN Ya ne?

KATİL Bilmem.

Doktor Hahn ateşi uzatıp sigarayı yakar.

O anlıyor işte beni. İnsan aylarca sorguya çekilirse, bu sorgular üst üste tekrarlanırsa, sonra birdenire salonda biri, karşı-sındakini anlayan biri çıkarsa... Bu bir savcıymış, değilmiş, ne çıkar. Oh Tanrım! Bu bana bayağı iyi geldi...

Sigarasını içer.

Sağol....

DOKTOR HAHN Soruma dönüyorum. Siz o zaman, geçen yılın 21 Şubat'ından söz ediyorum, az önce adı geçen yerden çıkar-ken ne düşündünüz, ya da daha doğrusu ne duyumsadınız?

KATİL İstedığınız şeye bakın.

DOKTOR HAHN Hatırlayın!

KATİL Söylemesi kolay.

DOKTOR HAHN Helaya gittiniz.

KATİL Halen de ara sıra gittiğim gibi!

DOKTOR HAHN Dosyalara dayanarak soruyorum.

KATİL Dosyalara bakılırsa Doktor, bütün yaşamımı o sözü edilen yerde geçirdiğim sanılabilir.

DOKTOR HAHN Dosyalardaki sizin kendi sözleriniz.

KATİL Biliyorum.

DOKTOR HAHN Öyleyse.

KATİL Olabilir!

DOKTOR HAHN Ne olabilir?

KATİL Doğru olabilir. Bir dereceye kadar. Yaşamımı bir dereceye kadar sözü edilen yerde geçirdiğim. Anımsıyorum, sık sık böyle bir duyguya kapılırdım.

DOKTOR HAHN Çalışma saatlerini hep orada geçirdiğinizi söylemiştiniz daha önce. Jüri üyelerini güldüren bir şakaydı bu. İnsanın bazen jüri üyelerini güldürmesine karşı değilim. Ama bu önemli değil; bütün çalışanlar yapar bunu.

KATİL Bunun önemli olmadığı duygusu bende de vardı Doktor. Hatta her sabah aynanın önünde dikilip traş olduğumda, hep de kusursuz traş olmamız gerekir, ya da her sabah saat tam sekizde veznede olmak için ayakkabılarımı bağlarken kahvaltı ettiğimde... Her sabah....

DOKTOR HAHN Nedir söylemek istediğiniz?

KATİL Altı yıl içinde şef olacaktım.

Sigarasını içer.

Haklısınız, bu bile bir şey değıştirmezdı. Öyle aklıma geldi. Asla, hiçbir şekilde Unionbank'tan yakınmıyorum. Bankamız örnek bir işletmeydi, bunu söylemem gerekir. Hangi kapının en son ne zaman yağlandığını gösteren bir defteri vardı bekçimizin. Kendi gözlerimle gördüm ben bu defteri. Kapılar gıcırdamazdı hiç, hiç. Bunu söylemek gerekir.

DOKTOR HAHN Konumuza dönelim.

KATİL Evet. Nedir önemli olan?

DOKTOR HAHN Kısaca tekrarlıyorum. Pazar öğleden sonra futbol milli maçı; takımımızın yenilgisi canınızı sıkar; akşam sinema, fakat filim sarmaz sizi; yürüyerek eve dönüyorsunuz; dosyalara göre de hiçbir tedirginlik duymuyorsunuz.

KATİL Yalnızca can sıkıntısı...

DOKTOR HAHN Evde televizyon, ama o da sizi sarmaz; onbiri yirmi geçe tekrar şehre iniyorsunuz, bir muhallebiciye gidiyorsunuz, alkol almıyorsunuz; gece yarısından biraz önce Unionbank'ın arka kapısını çalışıyorsunuz.

KATİL Ön kapı kapalı olduğu için.

DOKTOR HAHN Bekçi kapıyı açınca, ona o yere gitmeniz gerektiğini... Bunun için, günlerden pazardı, özellikle Unionbank'a gitmenizi hâlâ da anlamıyorum.

KATİL Ben de anlamıyorum.

DOKTOR HAHN Devam edelim!

KATİL Alışkanlık işte.

DOKTOR HAHN Gene de bıraktı Hofmeier sizi içeri.

KATİL Çok iyi bir adamdı o.

DOKTOR HAHN Geceleyin onu ziyaret etminize hiç şaşmadım mı?

KATİL Şaşı elbet.

DOKTOR HAHN Ama?

KATİL Ben de şaştım, kalorifer kazanını nasıl yaktığına baktım, en az beş dakika da lafladık.

DOKTOR HAHN Hangi konuda?

KATİL Ona şöyle dedim. Seni şurda öldürmeli! Güldük.

DOKTOR HAHN Sonra da?

KATİL Sözü edilen yere gittim.

DOKTOR HAHN Sonra da?

KATİL O işi yaptım.

Sigarayı yerde ezer.

Daha ne öğrenmek istediğinizi bilmiyorum Doktor.

DOKTOR HAHN Kötü bir gençlik mi geçirdiniz?

KATİL Neden?

DOKTOR HAHN Babanız size kötü mü davranırdı?

KATİL Nerden çıkarıyorsunuz bunu?

DOKTOR HAHN Anneniz sizinle ilgilenmedi mi?

KATİL Tersine.

DOKTOR HAHN Hımmm.

KATİL Olsaydı söyledim Doktor, ama hiç bir neden yok.

DOKTOR HAHN Hımmm.

KATİL Doğru söylüyorum.

DOKTOR HAHN Karl Anton Hofmeier'in, öldürülenin, dosyalar-
dan anladığıma göre, oldukça genç bir karısı vardı.

KATİL Üzülüyorum onun için.

DOKTOR HAHN Tanır mıydınız Bayan Hofmeier'i?

KATİL Çamaşırlarımı yamardı.

DOKTOR HAHN Hımm.

KATİL Para kazanmak için.

DOKTOR HAHN Karl Anton Hofmeier, Unionbank'ta bekçi, kıs-
kançlık için hiçbir nedeni yok muydu?

KATİL Onu bilmem.

DOKTOR HAHN Yani sizden dolayı.

KATİL Böyle bir şeyi hiç sezmedim.

DOKTOR HAHN Yani Hofmeier sizin için bir engel değil miy-
di?

KATİL Ne engeli?

DOKTOR HAHN Politik bir nedeniniz de yoktu!

KATİL Politikadan hiç anlamam.

DOKTOR HAHN Örneğin şiddet kullanarak dünyanın düzeltilebi-

leceğine de inanmıyorsunuz?

KATİL O işlerden anlamam.

DOKTOR HAHN Yani ne olursa olsun birini öldürmeyi canice bir eylem olarak görüyorsunuz?

KATİL Ne olursa olsun.

DOKTOR HAHN Hmmm.

KATİL Çoğu sorunuzu anlamıyorum Doktor.

DOKTOR HAHN Karl Anton Hofmeier öldü.

KATİL Biliyorum.

DOKTOR HAHN Bu cinayetten ne umdunuz?

KATİL Hiçbir şey.

DOKTOR HAHN Sizi nasıl savunacağımı bilmiyorum. Bu cinayeti salt o anda elinizde bir balta olduğu, salt orada Hofmeier'den başka biri bulunmadığı için işlediğinizi mi söyleyeyim mahkemede?

KATİL Öyle oldu ama.

Ara

Bir sigaranız daha var mı Doktor?

Doktor sigara tutar.

Sağol.

Boşuna ateş bekler.

Para işlerinden daha iyi anlasaydım, belki her şey başka türlü gelişirdi.

DOKTOR HAHN Ne demek istiyorsunuz?

KATİL Öyle.

DOKTOR HAHN Elinizden milyonlar geçti. Para değildi derdiniz. Bütün savunmam buna dayanıyor. Baltaya dokunmadan bilyonlarca lirayı kendinize mal edebilirdiniz. Sizin işlediğiniz cinayet, ama hırsızlık için bir cinayet değil. Ağırlığı bu noktaya vereceğim.

KATİL Ben de hırsızlık için yaptığımı sanmıyorum.

DOKTOR HAHN Nasıl yani?

KATİL Para işlerinden daha iyi anlasaydım diyorum, belki on dört yıl boyunca canım böylesine sıkılmazdı.

DOKTOR HAHN Sıkılmaz mıydınız?

KATİL Kesinlikle.

DOKTOR HAHN Yaşlı bekçiyi sıkıntıdan mı öldürdüğünüzü söylemek istiyorsunuz mahkemede, salt sıkıntıdan?

Kapı vurulur.

Girin!

Gözcü elinde bir mektupla girer.

Ne var?

GÖZCÜ Yanıtınızı beklemem söylendi.

Doktor mektubu açar ve okur.

Yemek şimdi geliyor.

DOKTOR HAHN Bu da ne demek oluyor?

GÖZCÜ Hiç bilgim yok.

DOKTOR HAHN Ayrıntılar bilinmiyor mu?

GÖZCÜ Savcının karısı aşağıda bekliyor.

DOKTOR HAHN Mahkemeye haber verildi mi?

GÖZCÜ Evet efendim.

DOKTOR HAHN Hemen geliyorum.

Gözcü gider, Doktor dosyalarını toplar.

Şansınız var.

KATİL Nasıl da yaşıyor...

DOKTOR HAHN Mahkeme ertelendi.

KATİL Bu görüntüye öylesine alışkınım ki ben Doktor, tahmin edemezsiniz. Hep bu yedi çubuk, arkasında dünya, henüz çalışırken, özgürken, ben veznedeyken de böyleydi bu...

DOKTOR HAHN Ne dediğimi duymadınız mı? Mahkeme ertelendi. Size sorduklarım üzerinde düşünün. Rahat rahat düşünün. Bugün cuma. Önümüzdeki pazartesi gene konuşacağız. Hemen gitmeliyim.

Gözcü girer içeri.

GÖZCÜ Tamam mı?

DOKTOR HAHN Tamam.

Doktor çıkar, Gözcü kalır içerde, yemeği getirmiştir, elinde bir sahan ve büyük bir kova tutmaktadır.

GÖZCÜ Buna ne dersiniz şimdi?

KATİL Genç fasulye çorbası mı?

GÖZCÜ Düpedüz ortadan kayboldu, yok oldu, bir savcı, düpedüz ortadan kayboldu, yok oldu. Şimdiye dek böyle bir şey olmadı. Arıcıya benzediğimi söylerdi hep bana.

KATİL Ekmek de var mı?

GÖZCÜ Sorarım size, ne dersiniz bu işe?

KATİL Yazık.

GÖZCÜ Neye yazık?

KATİL Beni tek o anladı...

Katil ekmeğini ısıtır, sonra Gözcü'nün bu arada doldurduğu çorbayı kaşıklar. Gözcü konuşmayı sürdürmek için bir süre bekler ve gider; ard arda kapatılan kapı sesleri duyulur.

3. Savcı Baltasına Kavuşur

Ormanda bir kulübe. Inge, sarı saçlı genç bir kız, ocağın başında durur. Yaşlı Anne masaya üç tabak koyar.

İNGE Çorba hazır. Babam gelmezse, sonra hepsi gene soğuk.

ANNE Hep aynı terane!

İNGE Sonra suçlu gene ben.

ANNE Jens! – Jens...

Anne seslenerek dışarı çıkar.

İNGE Yaşamımız işte böyle

Günbegün, yaşlanıp

Ölünceye dek ben,

Böyle sürecekti.

Dışardan Baba'nın sövüp sayması duyulur.

Günbegün

Böyle sürecekti.

Ama bir gün,

Her zaman olduğu gibi

Tavuklara yem vermem istendiğinde,

Her şey baştan başlarsa,

Ve babam kızığı koşup

Her zaman olduğu gibi, her zaman
Ormanda ona yardım etmemi istediğinde,
Bir gün:
İşte odada duruyor
Birdenbire
Öderland Kontu.
İşte duruyor,
elinde bir balta.
Vay!

Yolumuzu kesenlerin
Vay haline,
Vay sizin hepinize,
Devrildiğinizi görüyorum
Ormandaki ağaçlar gibi!

Anne ve elinde bir balta ile yaşıł bir kömürcü olan Baba girer içeri. Baba baltayı kapının yanına duvara dayar. Sofraya otururlar.

BABA Bütün işler bir kişiye bakıyor.

ANNE Hazreti İsa buyur, konuğumuz ol, bize bağışladıklarını kutsa, amin.

Inge çorbayı tabaklara boşaltır.

BABA Bu dışardaki de ne biçim bir herif? Gene evin etrafında dolaşıyor.

ANNE Kim?

BABA Ben size soruyorum.

İNGE Bana mı?

BABA Ne biçim bir herif olduğunu.

İNGE Ben nerden bilirim.

BABA Benim peşimde dolanmıyor.

İNGE Ben kimseyi görmedim.

BABA Sofrada tuz da yok!

Inge kalkar tuzu getirir.

Daha dün yukarıda ormanda, am kabuklarını soyduğum yerde saatlerce dikildi. Ağaçların arkasında durup, şaşkın şaşkın baktığını görmedim sanıyor. Ben onun peşinde koşmam. Yo-

lu bilmiyorsa sorabilir.

ANNE Düünden beri mi?

INGE Bütün gece neredeydi acaba?

ANNE Bu karda!

BABA Bundan bize ne...

Inge yemeyi bırakır.

Gözlerini gene nereye dikti bu?

ANNE Bırak onu.

BABA Çorbasını neden içmiyor?

Anne ve Baba yemeye devam eder.

INGE Yaşamımız işte böyle

Günbegün.

Ama bir gün

İşte odada duruyor

Birdenbire

Öderland Kontu,

İşte duruyor

elinde de bir balta,

Yolumuzu kesenlerin de

Vay haline,

Vay sizin hepinize,

Devrildiğinizi görüyorum

Ormandaki ağaçlar gibi...

BABA Gene Kont'unu mu düşünüyor?

ANNE Bırak onu.

BABA Her Allahın günü.

INGE Kont Öderland dünyayı dolaşıyor, Kont Öderland elinde balta gidiyor, Kont Öderland dünyayı dolaşıyor.

Anne ve Baba korkuyla kapıya doğru bakar. Inge hareketsiz oturur, gözlerini boşluğa diker, elinde deri bir evrak çantasıyla Savcı kapıda görünür, şapka ve paltosu karla örtülüdür.

ANNE İçeri mi gelmek istiyorsunuz?

Savcı susar.

BABA Yemek yiyorduk.

Savcı susar.

ANNE Siz kimsiniz?

Savcı susar.

İNGE Beyefendi oturmak isterler mi?

Inge oturduğu tabureyi Savcı'ya verir.

Beyefendi gecedен yorgunlar sanırım.

SAVCI Çok.

Susarlar.

İNGE Rahatsız etmek istemezdim...

ANNE Buralara şehirden mi geliyorsunuz?

SAVCI Ben böyle şeyler yapmazdım...

İNGE Beyefendi bir şey yemek isterler mi?

ANNE Yalnız çorbamız var.

İNGE Fasulye çorbası.

ANNE Tabağı getir, öbürünü.

Inge dışarı çıkar.

BABA Evet.

SAVCI İssiz bir yer burası...

BABA Evet.

ANNE Kışın yollar kardan kapandığında kiminin yolunu kaybettiği oldu. Ama köye gitmek isterseniz yolunuzu şaşırmasınız, dereyi takip edeceksiniz. Şimdi dere buz tuttu, onun için de köprüye gerek duymaz, istediğiniz yerden geçersiniz karşıya.

Ara

Köye mi gitmek istiyorsunuz bilmiyorum.

Ara

Buralara kimse gelmez.

Savcı susar.

BABA Alıp götüreceк bir şey yok burada, demek istiyor! Kulübe, iki ay boyunca güneş almaz, bir kızak ve cılız bir beygir, halimi gördünüz, odun, burada olanın hepsi bu, bilmek istiyorsanız bir keçi ve de ondokuz tavuk, hepsi bu, beygir de on para etmez.

SAVCI Ne demek istiyorsunuz?

ANNE Fakiriz demek istiyor.

BABA Vaktiyle biri geldi.

ANNE Bırak onu!

Baba çorbasını kaşıklar.

Ne yapalım, beyin beklemeleri gerekiyor, kız önce tabağı yıkayacak; dördüncü bir tabağa hiç gerek duymayız.

SAVCI Sıcak bana iyi geldi.

BABA Vaktiyle biri geldi, evet yirmi beş yıl önce, babamı öldürdü, annemi de. Kuruş almadı. Delinin biri. Ben ormandayken bir baltayla öldürdü onları. Ve onu hiç bulamadılar.

ANNE Neden hep bunu anlatırsın?

BABA Vadimizde pek olay olmuyor.

SAVCI Korkmuyor musunuz?

BABA Hiç korkmam.

SAVCI Aynı şeyi söyleyebilmeyi isterdim.

Inge yıkanmış tabakla gelir.

Buraya böyle gelmeyi doğru bulmuyorum, ama gerçekten açım.

ANNE Ekmeğimiz çok.

SAVCI Böyle yapmazdım ben...

Ekmeği alır.

Sağolun.

Doldurulan çorba tabağını alır.

Sağolun.

Susarlar.

BABA Kızağı koştduğumda gelirsin, anladın mı? Her şeyi tek başına yapamam.

INGE Ben mi?

BABA Kütük bağlamak için erkek olmak gerekmez.

SAVCI Belki ben yardımcı olabilirim.

BABA Henüz sıcakken için çorbanızı.

SAVCI Ama sonra.

BABA Demem o değil.

SAVCI Neden değil?

Baba dışarı çıkar.

ANNE Duydun ne dediğini! Kızak koşulduysa bekletme onu.

Bütün gün bağıırıp çağırıyor. Tavukları da unutma.

Anne dışarı çıkar.

SAVCI Bunun bana neyi anımsattığını çıkaramıyorum.

INGE Neyin?

SAVCI Fasulye çorbasının...

INGE Geldiğinize sevinyorum.

SAVCI Benim mi? Niçin?

INGE İhtiyarlayıp ölmeden önce.

SAVCI Sen?

INGE Götürün beni buradan!

SAVCI Neden?

INGE Görmüyor musunuz?

SAVCI Evet...

INGE Burası ıssız bir yer. Daha on yıl bu mutfakta otursanız bile hiçbir şey değişmez, yarım saat içinde her şeyi öğrenirsiniz...

SAVCI Bunu bilirim...

INGE Gerçekten götüreceksiniz beni buradan?

Savcı çorbasını kaşıklar.

Adım Inge.

SAVCI Inge?

INGE Bana neden öyle bakıyorsunuz?

SAVCI Anımsıyorum, eskiden beri, böyle bir duygu vardı içimde. Oldum olası. Başka bir yerde bekleniyor olma duygusu, boş bir duygu. Hep başka bir yerde. Ve şimdi, bir şeyi halletmem gerektiği duygusu.

INGE Neyi?

SAVCI Hiç bilmiyorum.

Inge ocağın önünde diz çöker.

Evvelce bunu bildiğimi ama bunun asla doğrulanmadığını sanırdım. Her zaman görevim neyse yapar, gene de her soluk alışımda görevimi savsaklıyor duygusundan kurtulamazdım, asla. Asla.

INGE Daha çorba ister misiniz?

SAVCI Adın neydi?

INGE Inge.

SAVCI Keşke ben de kim olduğumu bileydım.

INGE Bilmiyor musunuz?

SAVCI Bütün bunları daha önce yaşadım. Ateşin önünde nasıl diz çöktüğünü. Aynı böyle. Saçların alev alev ve bana nasıl baktığını. Aynı böyle. Ateş saçan gözlerle.

Inge ateşe odun atar.

Yaşlı kömürcüyü görünce öyle korktum ki. Dün. Baltadan değil, biliyor musun, köpeklerden de değil, insanlardan korkuyorum, en az senden; kim olduğumu sormuyorsun. Bu harika bir şey. Genç ve çok güzel olduğun için sana aşık olduğumu düşünmemelisin.

INGE Değilim ben.

SAVCI Peri gibi.

INGE Devam edin!

SAVCI Anımsadığımın hepsi bu. Bir uğraşım var, ama birden ormanda buluyorum kendimi, deri çantam kolumun altında ve şimdiye dek görmediğim bir yer. Ve birden boş zamanım var. Arkamdaki her şey birden yok oluyor. Karla örtülü bir orman, başka hiçbir şey yok, bütün izleri örten kar, çepeçevre ağaç gövdeleri, yalnızca çamlar, kırmızı, ağaç gövdeleri. Ve de güm güm vuran bir balta sesi.

Inge ocağın önünden kalkar.

Adın Hilde miydi?

INGE Inge.

SAVCI Seni nereden tanıyorum?

INGE Anlatmaya devam edin!

SAVCI Anlatacak bir şeyim yok...

Inge Savcı'nın ayakları dibine oturur.

Sonuçta, aklımda kalan, gözümün önünde dönüp dolaşan iki üç imge, dünyanın öbür ucunda da olsam. Hep seninki gibi bir yüz, bir çocuk. Gitmek istediğinde de hep nereye gittiğini, nereden geldiğini bilmesi gereken bir tür jandarma, ve her yerde parmaklıklar var...

INGE Neler var?

SAVCI Parmaklıklar, engeller, tel örgüler, parmaklıklar.

Kalkar ve küçük pencereden dışarı bakar.

İnsanın bir baltam olsa da kessem dediği ağaç gövdeleri gibi.

INGE Dinliyorum, devam edin.

SAVCI Bir zamanlar kaptandım. Ah evet. Uzakta açık denizlerde... Gemimin üç direği, burnunda bugün bile resmini çizebileceğim bir talyamar vardı, kartal gibi. Yeryüzünün bütün kıyılarına gittik, her tarafa. Amaç ve zaman gözetmeden. Balıkla beslenirdik, boldu ve kıyıların meyvalarıyla, ara sıra ava çıkardık, gerekli olanı sağlayınca sürdürürdük yolumuzu – evet sonra...

INGE Sonra?

SAVCI Sonra o birden bir oyuncak oldu, üç direkli gemim – bu büyüklükte: eline alabilirsin, kaptanı olduğum gemim, bir sandığın üstüne konabilir.

INGE Korkunç.

SAVCI Evet.

Güler.

Bir hizmetçi de her gün tozunu alır –

Baba döner.

BABA Kızak koşuldu.

Inge kalkar.

Bey hâlâ istiyorsa, işte balta burada, yeterince iş var.

SAVCI Sağol!

BABA Adım Jens, sizinki?

SAVCI Adım –

INGE Kont Öderland!

BABA Kont –

Savcı güler.

Kont Öderland?

INGE Evet! Evet!

SAVCI Titriyorsunuz siz... Neden soluk almıyorsunuz... Sallanıyorsunuz...

Baba hayalet görmüş gibi geri çekilir, haykırmak ister ama sesi çıkmaz. Savcı önce bu tepkiyi gözler, ancak sonra buna neden

olan kendi elindeki baltayı.

INGE Bir gün

İşte odada duruyor

Birdenbire

Öderland Kontu.

Dışarda beygir kişner.

İşte duruyor.

Elinde de bir balta,

Vay!

Yolumuzu kesenlerin,

Vay haline,

Vay sizin hepinize,

Düştüğünüzü görüyorum –

BABA Acıyın! Acıyın! Acıyın!

Savcı güler.

INGE Gel!

Baba dizleri üzerine çöker.

Kızağımız koşuldu –

Dışarda beygir kişner.

Gel!

4. İlk Haber Ulaşır

Savcı'nın çalışma odası. Gündüz. Bay Mario, Kabarede çalışan bilici odada ellerini kalçasına dayamış dikilir ve dosyalarla kaplı duvarı seyreder. Elsa'nın üstünde şık bir ev elbisesi vardır, sigara içerek bilicinin araştırma sonucunu bekler. Sinirlidir. Yanında o anda orada olmamayı yeğler bir tavırla Doktor Hahn durur.

MARIO İşte.. İşte... Şimdi anladım.

ELSA Ne söylemek istiyorsunuz?

MARIO Demek çalışma odası bu?

ELSA Evet.

MARIO Olgular mı?

ELSA Olgu ile ne demek istiyorsunuz?

MARIO Olgular. Demek istediğim: Olgular. Öldürme, yalancı tanıklık, zorla cinsel ilişki, göz korkutma, yasa dışı cinsel ilişki-

ELSA Evet evet, tabii.

MARIO Dosyalar siyah, etileketler beyaz.

Gözlüğünü çıkarır, dosyalara yaklaşıp, bazı etiketleri okur.

Çok düzenli, çok düzenli...

ELSA Kocam çok düzenliydi, bu herkesçe bilinir Bay Mario, bunu bütün şehir bilir, bunun için bilici olmak gerekmez.

MARIO Çok düzenli...

Elsa ile Doktor bakışır.

Ve siz bayan, siz karısı mısınız?

ELSA Evet -elbette- tabii..

MARIO İşte...

ELSA Niçin soruyorsunuz?

Mario Elsa'ya gözlüksüz yakından bakar.

Bu onun yazı masasıydı.

MARIO Eğer sorabilirsem -

ELSA Tabii buyrun.

MARIO Şimdi o kimin yazı masası?

ELSA Şimdi mi? Niçin?

MARIO Çünkü sayın bayan diyorlar ki; O'nun yazı masası idi.

ELSA Onun yazı masası dedim.

MARIO Onun yazı masasıydı.

ELSA Öyleyse yanlışlıkla söylemişim.

MARIO Anladım...

Gözlük camlarını siler ve miyopların yaptığı gibi etrafa bakıp gözlerini kırıştırır.

Saygıdeğer kayıp görüyorum ki çok çalışmış.

ELSA Evet bu söylenebilir.

MARIO Kişileri anarken söylendiği gibi, hayatı işiydi, iş ve görevini yerine getirme.

ELSA Kocam savcıydı.

MARIO Anladım...

ELSA Savcıdır.

MARIO Anladım.

Sildiği gözlüğü ışığa doğru tutar.

ELSA Diğer odaları da görmeyiz size yardımcı olur mu biliyorum Bay Mario?

MARIO Geliyorum.

Tekrar gözlüğünü takar ve diğer duvara bakar.

Bunlar da dosya mı?

ELSA Evet.

MARIO Dosyalar siyah, etiketler beyaz.

Burada da dosyaları inceler, bazı etiketleri okur.

Çok duyuncu, çok duyuncu...

Doktor ile Elsa bakışır.

buradaki de ne?

ELSA Neyi soruyorsunuz?

MARIO Orada sandığın üstünde.

ELSA A! o mu? Önemli bir şey değil.

MARIO Bir gemi mi?

ELSA Bir oyuncak.

MARIO İşte...

ELSA Bir biblo.

MARIO Sanki bir Viking gemisi?

ELSA Benziyor.

MARIO Parşömeden yelkenlerle...

ELSA Aslında o daha çok İspanyol gemicileri zamanından, sanıyorum Kolomb zamanı, İspanyolca adına bakılırsa.

MARIO Anladım...

ELSA Esperanza.

MARIO Parşömen yelkenlerle.

Küçük gemiye bakmayı bırakarak birden döner, gözlüğünü tekrar çıkarır.

Başka hangi odalar?

ELSA Burası onun yatak odasıydı.

MARIO Anladım..

ELSA Yatak odasıdır.

MARIO İzninizle.

ELSA Lütfen. Hiçbir şeyin yeri değiştirilmedi. Belki yalnız olmanız yararlı olur.

MARIO Lütfen.

Mario yatak odasına girer. Elsa kapıyı kapar, derin bir soluk alarak Doktor Hahn'a bakar, kendine bir sigara alırken Hahn ona çıkmakla yaklaşır.

ELSA Gerçekten bunun bir yararı olduğuna inanıyor musun?

DOKTOR HAHN Her şeyi denemeliyiz, bunu ona borçluyuz Elsa, her ne kadar bir bilici ise de.

ELSA Kabareden.

DOKTOR HAHN Başka nereden bulunur?

Elsa sigarasını içer.

Biliyorsun araştırmalarımız hiçbir sonuç vermedi. Kırk sekiz saattir kar yağıyor. Polisin iz süren köpekleri aklımız gibi çaresiz. Hiçbir ayak izi, hiçbir şey, hiçbir önsezi, onu gören hiç kimse yok.

ELSA Neredeyse iki gün oldu.

DOKTOR HAHN Bir konyak alır mısınız?

ELSA Ne olduğunu hiç düşünemiyorum, yapamıyorum. Ama şu düşünceden de kendimi alamıyorum; Ne olursa olsun yalnızca bize kötülük olsun diye yapıyor.

DOKTOR HAHN Elsa –

ELSA Sana ve bana!

DOKTOR HAHN Sevgilim –

Kapı çalınır.

ELSA Girin?

Hilde girer.

Ne oldu?

HILDE Mektup.

Elsa mektubu alır ve açar.

Köpek, sayın bayan, hâlâ hiçbir şey yemek istemiyor. Ona sıcak süt hazırladım, ama onu da içmiyor, ya Savcı Bey geldiğinde acından ölmüş olursa Votan?

DOKTOR HAHN Hilde, bir kez daha soruyorum.

HILDE Benim bir suçum yok ki.

DOKTOR HAHN Zaten kimse bunu savlamıyor.

HILDE Neden bana bu kadar çok soru soruluyor?

DOKTOR HAHN Onunla en son konuşan insan sizsiniz. Neden hiçbir şey anlatmıyorsunuz? Şöminede ateş yaktığınızı söylüyorsunuz.

HILDE Evet.

DOKTOR HAHN O size ne dedi?

HILDE Yalınayak olduğum için baktı bana.

DOKTOR HAHN Hiçbir şey söylemedi mi?

HILDE Söyledi tabii.

DOKTOR HAHN Peki ne?

HILDE Kâğıtları yakmamı söyledi.

DOKTOR HAHN Hımm.

ELSA Siz de bunu yaptınız!

HILDE Eğer Savcı Bey bunu istiyorsa –

DOKTOR HAHN Hımm.

HILDE Ben ne yapabilirim ki!

Hilde öyle ayakta bırakılır, ilgi gösterilmez, ama o dışarı çıkmaz, bekler.

Beyin nerede olduğu biliniyor mu acaba? Bütün gazetelerde resmi var.

ELSA Siz işinize bakın.

Hilde uzaklaşır.

Bu kızıdan hiç hoşlanmıyorum! Bu köylü kızı saflığı! Sürata bak! elmacık kemikleri, ağzını açınca da o hayvan dişleri, ke-di dişleri!

DOKTOR HAHN Ayıp olmuyor mu?

Elsa gelen mektupları açmayı sürdürür.

Burada daha sigarları var, kutunun yarısı dolu, Romeo ve Jülyet, bunlar boşuna kuruyor.

ELSA Lütfen.

Doktor Hahn kendine bir sigar hazırlar.

Hiçbir şey yok! – faturalar, basılı kâğıtlar, çağrılar, yönetme-

likler, yargı sonuçları, geldiriler, duyurular, kış yardımı, hayvanları koruma, yaşlılık sigortası, dünya barışını koruma, başka bir şey yok.

Elsa hepsini yazı masası üstüne atar.

Kağıttan başka hiçbir şey yok.

Doktor Hahn sigarı yakar. Elsa kendini koltuğa bırakır.

DOKTOR HAHN Peki o gece sana ne dedi? Konuştuğunuzu söylüyorsun.

ELSA Önemli bir şey değil.

DOKTOR HAHN Peki ama ne?

ELSA Dinlemedim. Doktora gitmesini söyledim, tatil yapmasını, ilaç almasını. Gece yarısı giyinmesine alışkınım. Bunu çoğunlukla çok işi olduğunda yapar. Birden uyanır, bir şeyi unuttuğunu düşünür. Tanıştığımızdan beri bunu düşünür.

DOKTOR HAHN Ne düşünür?

ELSA Bir şeyi kaçırdığını...

DOKTOR HAHN Belki bir sevgilisi var?

Elsa tekrar ayağa kalkar.

Bir şey sezdiğini sanıyor musun?

ELSA Bizden dolayı mı?

DOKTOR HAHN Bu beni çok üzerti.

Kapı çalınır.

ELSA Bir şey sezdiğini mi sanıyorsun?

DOKTOR HAHN Kapı çalındı sanıyorum.

Kapı çalınır.

ELSA Ee artık çok oluyor. Bu utanmazca öğrenme isteği. Eğer bu kız her şeye boyun eğeceğimi sanıyorsa –

Elsa birden kapıyı açar ama kimseyi bulamaz.

Hilde! Hilde!

DOKTOR HAHN Belki diğer kapı.

Kapı çalınır.

ELSA Girin!

Mario yatak odasından çıkar.

MARIO Tedirgin ediyorsam bağışlayın.

ELSA Hayır hiç.

DOKTOR HAHN Asla.

ELSA Neden tedirgin edeceksiniz?

DOKTOR HAHN Tersine!

ELSA Tersine!

MARIO Görüyorum ki saat altı. Sekizde gösterim başlıyor. Üzgünüm. Ama aslında görmem gerekeni gördüm. Yatak odası-
nı da; çok düzenli, çok duyunçlu...

ELSA Hemen gitmeniz mi gerekiyor?

MARIO Bir de bayana sormak istediğim -

ELSA Evet?

MARIO İki şey.

Koltuktan paltosunu alır.

Ne yazık ki Savcı Bey'i hiç görmedim. Sormam gerektiği için
bağışlayın - Yani, bayın burada olmasının sakıncası yoksa.

DOKTOR HAHN Oo, ben gidebilirim.

MARIO Zira Savcı Bey'in dış görünüşüyle ilgili.

ELSA Resmi orada duruyor!

MARIO İşte... işte... işte...

ELSA Üç ya da dört yıl önce, kocam akademi üyeliğine seçildi-
ğinde çekilmişti, giysi o nedenle.

MARIO Anladım..

ELSA Çerçeve, tozu alınmamışsa hoş görün. Eşyalarının hiçbirine el sürülmemesini özellikle emrettim.

MARIO Gümüş mü?

ELSA Çerçeve mi - evet.

MARIO Anladım, eğer sorabilirsem, değerli kaybı kim koydu
bu çerçevenin içine?

ELSA Neden?

MARIO Bayan kendi mi?

ELSA Aileden kalma bir parça.

MARIO Anladım...

Mario resmi yerine koyar.

Çok zarif, çok değerli, çok.

Resmi tekrar eline alır.

Savcı Bey yolculuğu sever mi?

ELSA Onun durumunda bir adam-

MARIO Vakit bulamaz. Anlıyorum.

ELSA Evlendiğimizde savaş başladı-

MARIO Anlıyorum.

ELSA Bütün sınırlar kapatıldı-

MARIO Anlıyorum, anlıyorum.

ELSA Ara sıra Londra ya da Paris'e gitmesi gerekir.

MARIO Ama Santorin'i yalnızca resimlerden mi tanır?

ELSA Santorin mi?

MARIO Bayan, Santorin konusunda hiçbir şey bilmiyor mu?

Resmi tekrar yerine koyar.

Bildiğim kadarıyla Santorin yaşlı, sönmüş, suların içine gömülmüş bir volkan, Siklat adalarından biridir. Çok beyaz, çok parlak. Yunanistan ve Girit arasında. O zamanlar, söylen-tilere göre, haydutların elinde.

ELSA Bunun kocamla ne ilgisi var?

Mario paltosunu giymekte zorluk çeker.

DOKTOR HAHN Yardım edebilir miyim?

MARIO Sağolun, sağolun, yırtık astar yüzünden, ve de acele.

İnsanlar kabarede oturmaya görsünler, şakaya gelmezler. Teşekkür ederim, oldu. Bir de eski şapkam vardı...

Şapkayı koltuğun üstünde bulur.

Savcının, değerli kaybın Santorin'de ne aradığını bilmiyorum bayan, yalnızca gördüğümü söyleyebilirim.

ELSA Yani?

MARIO Aslında hep aynı şey. Turneyle Avrupa'nın bütün büyük şehirlerine giderim, her yerde beyaz etiketli siyah dosyalar görürüm, her yerde, ve ardında korku.

DOKTOR HAHN Ne demek istiyorsunuz?

MARIO Korku, duman, kan... Bunu her gösterimde söylerim.

İnsanların yüzleri sararır, ama sonunda alkışlarlar. Ne yapılabilir ki?

DOKTOR HAHN Savaş mı demek istiyorsunuz?

MARIO Uygarlık.

DOKTOR HAHN Öyleyse neden kan? Neden duman? Neden

korku? Kimden?

MARIO Kimden mi?

Paltosundan beyaz eldivenlerini alırken bir çocuğun sorusuyla karşılaşmış gibi gülümser.

Değerli kayıba gelince dediğim gibi onu apaçık bu dosyaların arkasında görüyorum...

ELSA Yaşıyor mu?

MARIO Oo, hem de nasıl.

ELSA Ama?

MARIO Nerede görmüyorum.

DOKTOR HAHN Yazık!

ELSA Çok yazık.

DOKTOR HAHN Önemli olan oydu!

MARIO Yalnız nasıl olduğunu görüyorum.

ELSA Nasıl?

MARIO Söylememe izin verirsiniz?

ELSA Söyleyin lütfen.

MARIO Bayanı korkutmak istemiyorm. Siz onu yakından tanıyorsunuz, belki onun bu işi yapabileceğine inanmıyorsunuz. Siz onu Savcı olarak tanıyorsunuz; çok saygıdeğer, çok duyumlu.

ELSA Haydi söyleyin!

MARIO Ama ben onu, açık konuşmama izin verirsiniz, elinde bir balta ile görüyorum.

DOKTOR HAHN Bir-?

MARIO Evet çok açık.

ELSA Bir baltayla mı?

MARIO Sanırım sağ elinde.

Elsa ile Doktor bakışır.

ELSA Daha neler!

Doktor'a doğru gülümser.

Martin elinde bir baltayla.

Ciddileşir.

Peki bu baltayla ne yapıyor?

MARIO Bunu göreceğiz bakalım.

DOKTOR HAHN Ağaçları mı deviriyor?

MARIO Umut edelim ki öyle olsun.

Mario önlerinde eğilir.

Hanımefendi ve beyefendi beni bağışlasınlar, acele etmem gerekiyor.

ELSA Çok teşekkür ederiz.

MARIO Hanımefendi ve beyefendiyi düş kırıklığına uğrattığım için üzgünüm, ancak gördüğümü söyleyebilirim.

ELSA Kuşkusuz!

MARIO Önce siz buyrun bayan, önce siz buyrun.

ELSA Burası benim evim.

Elsa Mario'yu geçirir. Doktor Hahn odada yalnızdır, bardan konyak şişesini ve iki bardak alır. Bardakları doldurmadan önce radyoyu açar, sıradan bir müzik duyulur, ayaklı abajuru yakar, dinginlik.

RADYO "Saat ayarını veriyoruz. Üçüncü vuruşta saat tam on sekiz. Tik, Tik, Tiiik. - Biraz sonra haberleri veriyoruz."

ELSA Tanrıya şükür, ne şarlatan.

DOKTOR HAHN Bir konyak al.

ELSA Kendi evinde kabare.

Doktor Hahn konyağı verir.

RADYO "Haberleri veriyoruz."

DOKTOR HAHN Şeref.

RADYO "Yurttan haberler."

Doktor Hahn radyoyu biraz açar.

"Dün Ottental'da korkunç bir cinayet işlendi. Her günkü görevlerini yerine getiren üç jandarma kim olduğu bilinmeyen biri tarafından öldürüldü. İmzasında kendini Kont diye belirten caninin akıl hastası olduğu sanılıyor. Böyle biriyle karşılaşma durumunda çok dikkat edilmesi önerilir. Üç kurban üzerinde yapılan araştırmadan cinayetin bir baltayla işlendiği anlaşılmıştır."

ELSA Kapat!

RADYO "Paris"

Elsa bardağını düşürür.

"Paris'ten bildirildiğine göre tankların kullanılmasına karşı şiddet olayları sürmekte ve yeni kurbanlar almaktadır."

ELSA Kapat!

RADYO "Ayaklananların başardıkları açıkça –"

Sessizlik.

ELSA Buna inanabiliyor musun?

5. Yaşasın Kont

Orman; bir sürü sarhoş kömürcü; gece; rüzgar eser.

BİRİ Yetkiniz biz ve bağımsız!

BİRİ Ama içkisiz.

BİRİ Yaşasın Kont!

BİRİ Damla yok artık.

BİRİ Hepsi boş.

BİRİ Yaşasın Kont!

BİRİ O nereye gitti?

BİRİ İçki alıp gelecek, çocuk dedi, gelecek.

BİRİ Nereden?

BİRİ Yetkiniz biz ve bağımsız!

BİRİ Bütün köyde damlası bile kalmadı, hepsi içildi, köylerin hiç birinde damla yok artık –

Nara atarlar.

HEPSİ "Kont Öderland dünyayı dolaşıyor,

Kont Öderland elde balta gidiyor,

‘Kont Öderland dünyayı dolaşıyor."

Sessizlik.

BİRİ Çocuk söyledi, geri gelecek, o kömürcüleri sever, kömür-cüyüz biz, kara odunu biz yaparız, emekçiyiz biz, yer kömürü çıkarırız, ateşçiyiz biz, ocak başında biz terleriz, sarhoşuz, bu-nu Kont'a borçluyuz, yetkiniz biz, bağımsız – ve ben, postalla-rı içinde artık ayakta duramayan yaşlı bir yamak, boş bardağı-mı kaldırıyor ve artık hiç dişi kalmamış bu ağızdan bağırıyo-rum; Kontum çok yaşa!

BİRKAÇI Yaşasın, yaşasın..

BİRİ Nereden geliyor bu alev ışığı?

BİRİ Kontes de yaşasın!

BİRKAÇI Yaşasın, yaşasın...

Savcı Inge ile içeri girer.

SAVCI Yaşasın ormandaki kömürcü!

Hepsi sevinçle bağırır.

Gece uzundur, yaşam kısa, lanet olsun umuda, gün kutsal,
her kişi yaşasın gönlünce, yetkiniz biz ve bağımsız.

Hepsi sevinçle bağırır.

Neden içmiyorsunuz?

BİRİ İçki nerede kaldı?

Sessizlik

SAVCI Bardaklarınız boş mu?

BİRİ Damla yok artık.

SAVCI Son kez birlikte içtiğimizde de böyleydi arkadaşlar.

BİRİ O bunu dememeli!

BİRİ Ne diyor?

BİRİ O bize söz vermişti, bu böyle sürecekti!

BİRİ Nasıl son kez oluyormuş?

SAVCI Söz verdim; Gününüzü gün edeceksiniz, nereden geldiğini sormadığınız sürece bir eliniz yağda, sormadığınız sürece bir eliniz balda olacak. Her şeyi toplayıp buraya getirin, böyle dedim, yiyelim, günü kutlamak için içkinizi esirgemedен için, son damlasına kadar getirip kimse de bundan sonra ne olacağını sormazsa –

BİRİ İşte onda, son damlamız Kont'ta!

SAVCI Söz verdim; Sormadığınız sürece sevinç egemen olacak, söz verdiğim olmadı mı?

BİRİ Doğru, evet bizim kilerimizden!

SAVCI Burayı sevinç kaplamadı mı?

Beygir kişner.

BİRİ Kont'un hakkı var, bir hafta oldu, böylesine bir hafta hiç yaşamamıştık, ne dersiniz deyin, yaşasın Kont!

INGE Gel!

Beygir kişner.

SAVCI Kim olduğum neden soruldu? Ben sözümü tuttum ama siz tutmadınız. Sözümde durup durmadığımı araştırmak için neden oraya, komşu köye gidildi? Biliyorum, komşu köyün yandığı dedikoduları dolaşıyor. Neden bana güvenmiyorsunuz? Aranızda bana tuzak kurmak isteyen adamlar var –

INGE Gel.

Beygir kişner.

SAVCI Başaramayacaksınız!

BİRİ Hiçbir şey anlamıyorum.

BİRİ Ne diyor.

SAVCI Söndürün kulübelerinizi!

Alev ışıktı

BİRİ Kayboldu.

BİRİ İhanete uğradık, perişan olduk.

BİRİ Yangın! Yangın var!... sarhoşuz, kulübelerimiz de alevler içinde.

BİRİ Sarhoşuz...

BİRİ Kulübelerimiz de alevler içinde.

6. Ömür boyu

Tutukevi hücresi. Katil kerevette oturur.

KATİL Günlerden pazartesi mi, cuma mı bilmiyorum. Neden pişmanlık gösterecek mişim? Belki de bugün henüz pazartesidir. Dışarı çıksam ne değişecek? Duvarlarınıza baktığımda, bazen diyorum ki hiç ses çıkarmadan yalnızca ayağa kalkmak yeterdi, duvarlarınız omuzlarımdan toz gibi dökülürdü. Ama nereye gideyim? Yaşadığım en güzel şey cuma günüydü. Ertesi günün cumartesi olduğunu bilmek. Cumartesi daha çalışırken, insan ertesi günün pazar olduğunu düşünür. Hemen her pazar maç olurdu, ama daha arada sosis yerken her şey iğrenç gelirdi, bunu bilirdim. Oyun oynanırken unuttuysan bunu. Daha arada, yarın gene pazartesi, her şey baştan

başlayacak derdim. Sonra da insan maçıtan eve gezinerek giderken, insanların nasıl çörek, pasta aldığıny seyreder. Gerçekten inanıyorum ki cuma akşamları eşsizdi. Bir kez sevildim. Genç bir kızdı. O zamanlar da günlerden pazartesi mi yoksa cuma mı olduğunu bilmiyordum, aynı şimdiki gibi. Her akşam, yağmur yağsa bile, bizim bankanın çıkışında beklerdi. Bu yaklaşık dokuz ay sürdü. Sonra benden bıktı. Çünkü o genç bir kızdı ve başka biri ile çıktı diye kıskanç ve kaba davrandım ona, pişmanlık duyduğum tek şey de bu. Adını asla ağzıma almayacağım. Sonra onu mahkemeye çıkarırlar, o da beni görür ve ben pişmanlık içinde yığılıp kalırsam, bunu yanlış anlarlar. Bekçi de bir insan. Bundan kim kuşku duyar! Zaman zaman mahkemede bir sürü kişiyi, özellikle de adalet yerini bulsun diye dükkan ve atölyelerini kapatıp gelen jüri üyelerini gördüğümde, onların insana bu kadar çok değer vermesini bir avunç gibi duyumsarım. Kapılara baktığı sürece kimse onun varlığını sezmedi, ben öldürmeden önce kimse fark etmemişti onu.

Anahtar sesi duyulur, yemek getiren Gözcü içeri girer.

Yeni bir haber var mı?

GÖZCÜ Bir şey yok.

Gözcü uzaklaşır, hücre kapatılır, Katil çorbasını kaşıklar.

7. Balta Çığır Açar

Büyük bir otelin salonu. Kapı Görevlisi masasının arkasında, masanın önünde Jandarma durur. Görevli postayı anahtar bölmelerine dağıtır.

JANDARMA Ben görevimi yapıyorum.

GÖREVLİ Ben de.

JANDARMA Suç işlediğinizi biliyorsunuz.

GÖREVLİ Her zaman suçludur insan...

Bardan bir müşteri çıkar.

Müdür Bey?

MÜŞTERİ Üç yüz on bir numara.

GÖREVLİ Buyrun Müdür Bey, buyrun.

Müşteri asansöre gider.

Tabii ki belgeleri var. Birinci sınıf bir oteliz, son kez söylüyorum, serseri yatağı değil. Bu seçkin insanların üstüne mi atlayayım? Daha ilk akşam bir ara pasaportları vermelerini dile-dim.

JANDARMA Bir ara mı?

GÖREVLİ Sizden ve belgelerinizden bıktım. Her gün pasaport-ları sorarsam bu nasıl bir etki yapar? Sonra bizim bir polis devleti olduğumuzu düşünürler.

Asansörden bir müşteri çıkar.

Konsolos Bey!

MÜŞTERİ Mektup mu?

GÖREVLİ Yok efendim, yok bir şey.

Müşteri dışarı çıkar.

JANDARMA Uzun lafın kısası, belgeler yarına kadar elimize geçmezse, en geç yarın bu vakte kadar –

GÖREVLİ Tamam!

JANDARMA Sonra suçlu ben olurum.

GÖREVLİ Tamam!

JANDARMA Nasıl göstermez pasaportunu? Banyolu ve balkon-lu oda, bir dolandırıcının da buna gücü yeter, yatağa kahval-tı. Bunun o olmadığını nereden biliyorsunuz?

GÖREVLİ Ayaklananlar golf oynamaz.

JANDARMA Hımm.

GÖREVLİ İnsan sarraflığıma güvenerek söylüyorum.

Bardan bir Komi gelir ve bir kart getirir.

Nedir bu?

KOMİ Beyefendi ve hanımefendi karşıda barda bekliyor. Kont ile konuşmak isteyen beyefendiyle hanımefendi.

GÖREVLİ Tamam halledilecek.

Komi bara geri döner.

JANDARMA Kont, kont mu dedin?

Dışardan bir müşteri girer.

GÖREVLİ Monsenyör?

MÜŞTERİ Yüz seksen sekiz.

GÖREVLİ Rica ederim Monsenyör, buyrun.

Müşteri asansöre doğru gider.

Siz ve Kont'unuz Öderland! Güleyim bari. Elinde balta Kont Öderland! Size şunu söyleyeyim, polisimizin eski bir çocuk masalı peşinden koşturmaktan başka işi yoksa—

JANDARMA Çocuk masalı mı?

GÖREVLİ

Telefonu alır

Santral. Bağlıyorum, Efendim? Danışmaya bağlıyorum.

Düğmeye basar, aygıtı yerine koyar.

JANDARMA Bunda gülünecek bir şey yok. Üç jandarmayı öldürmeye siz çocuk masalı mı diyorsunuz, baltayı vurup öldürmek, olay bu, resimlerini görmüşler, belki de şimdi sayı yüze ulaştı.

GÖREVLİ Daha önce bine demiştiniz.

JANDARMA Böyle giderse.

GÖREVLİ Gazetede söylentileri yaymamak gerektiği yazıyor, Jandarma Bey, ben de buna uyuyorum.

JANDARMA Ben yalnızca kendi duyduğumu söyledim.

Masaya dayanır ve fısıldar.

Postacı olan bacanağım duymuş dün. Bir alay insan ormanlarda toplanmış, gizleniyorlar; biliyor musunuz, saklanıyorlar.

GÖREVLİ Ne alayı?

JANDARMA Emekçiler, kömürcüler, yamaklar, ne isterseniz, günden güne de çoğalıyorlar, tam bir ordu, kadınlar da beraber deniyor, hizmetçiler, garsonlar, orospular.

Görevli güler.

Yarından itibaren greve gidiyor tersane işçileri.

GÖREVLİ Doğru mu bu?

JANDARMA Akşam Gazetesi yazıyor.

Bir adam içeri girmişti. Deri ceketli, siperlikli kasketi başında bir sürücü.

GÖREVLİ Burada ne arıyorsunuz?

Sürücü bir sigara yakar.

Ne istiyorsunuz bayım?

ŞÜRÜCÜ Birini bekliyorum.

Bardan müzik sesi gelir.

JANDARMA Sözü'n kısısı, belgeler yarına kadar elimizde olmasa, en geç yarın bu vakit-

GÖREVLİ Bunu daha önce söylediniz.

JANDARMA Ben yalnızca görevimi yapıyorum.

GÖREVLİ Ben de.

Inge gün görmüş bir kadın kuşamında asansörden çıkar.

INGE Kont daha dönmedi mi?

GÖREVLİ Üzgünüm Kontes, üzgünüm.

INGE Garip.

GÖREVLİ Kontes Akşam Gazetesini ister mi?

Inge gazeteyi alıp oturur.

JANDARMA Bayan bu mu?

GÖREVLİ Hişşt!

JANDARMA Peki bu sürücü kim?

GÖREVLİ Kendine sorun!

Telefon çalar.

Santral. Elbette Müdür Bey, elbette.

Jandarma sürücüye doğru yürür.

Taksi!

Sürücü ayağa kalkar ve sigarasını tüttürür.

JANDARMA Belgeleriniz var mı?

Sürücü hemen belgelerini çıkarır, suskun, canı sıkkın, ağzında sigara, aşağılayan bakışlarla Jandarma'ya verir.

Sağol.

Savcı elinde deri çanta içeri girer.

INGE İşte geldin.

SAVCI Mektup var mı?

GÖREVLİ Üzgünüm Kont, üzgünüm.

Savcı Jandarma'yı görür.

Yat için gelen bay ve bayan, beyefendiyi barda beklediklerini söylememi istediler.

SAVCI Beni mi arıyorsunuz?

JANDARMA Ben –

SAVCI Siz jandarma değil misiniz?

JANDARMA Tabii –

SAVCI Siz de öyle mi buluyorsunuz? Benim daha tabii bulduğum meslekler var, örneğin arıcılar. Şaka bir yana, sizi nereden tanıyorum ben?

JANDARMA Beni mi?

SAVCI Daha önce karşılaştığımızı sanıyorum. Doğru mu? Ama bunun nerede olduğunu anımsamıyorum. Eskiden arıcı mıydınız?

JANDARMA Arıcı – ?

SAVCI Güzel bir meslek.

JANDARMA Kuşkusuz Sayın Kont –

SAVCI Jandarma olmak hoşunuza gitmiyor mu?

JANDARMA Doğrusu –

SAVCI Anlarım bunu.

Savcı Görevli'nin, kominin bir süredir kapısını açık tuttuğu bari gösterdiğine aldırılmaz, düşünceli bir duygudaşlık içinde durur.

Jandarma olmak hoşunuza gitmiyor, ama gene de jandarması-
nız.

JANDARMA Evet orası öyle Sayın Kont.

SAVCI Aileniz de var?

JANDARMA Hem de nasıl.

SAVCI Bilirim bunu.

JANDARMA Bizim gibiler istediğini yapıp istemediğini yapmayabilseydi, Sayın Kont –

SAVCI Peki ne yapmak isterdiniz?

JANDARMA Ama işte olmuyor...

SAVCI Neden olmuyor?

JANDARMA Evet neden olmuyor...

SAVCI Yaşam kısa.

Savcı bir sigar alır, içime hazırlar.

Yaşam kısa, gece de büyük, paydos umuduna lânet olsun,

güneş parladığı sürece gün kutsal, güneş parladığı sürece herkes yaşasın. Yetkin ve bağımsızdır kişi.

Sigarı ağzına götürür.

Ateşiniz var mı?

JANDARMA Oh –

SAVCI Neden bizimle gelmiyorsunuz?

INGE Yemek pişirebilir misiniz?

SAVCI Tayfa ya da ahçı olarak, evet çalışmak isterseniz. Yatı alır almaz Santorin’e gidiyoruz. En geç yarın.

JANDARMA Şaka yapıyorsunuz –

SAVCI Suratını beğenmedin mi yoksa?

INGE Beğendim.

SAVCI Seni beğendik.

JANDARMA Sayın kont, isterdim elbet –

SAVCI Ama?

JANDARMA İnsan izinde olsaydı!

SAVCI İzin kimden?

JANDARMA Ve de yurt dışına çıkış onayı.

SAVCI Bundan kolay ne var!

JANDARMA Siz öyle söylüyorsunuz.

SAVCI Deniz açık.

JANDARMA Ben jandarmayım, biliyor musunuz, yasaları tanırım, insanın üzerinde belgeleri yoksa neler olur bilirim, Sayın Kont.

SAVCI Benim de belgelerim yok.

JANDARMA Şaka yapabilirsiniz Sayın Kont –

SAVCI Gerçekten.

JANDARMA Ya beni gümrükçüler yakalarsa?

SAVCI Bir balta alırsınız.

JANDARMA Gazetedeki gibi mi?

SAVCI Bundan kolay ne var!

Jandarma zoraki güler.

Bundan kolay ne var!

JANDARMA Allah biliyor ya, gazetede yazmasaydı da çoğu kez bu düşünceye kapılıyor insan gerçekten, kim bilir. Haklısınız.

Allahtan insanın elinde her zaman bir balta yok.
SAVCI Benim hep bir tane var.

Jandarma güler.

Burada çantada.

Komi içeri girer.

GÖREVLİ Nasıl hiç taksi gelmez?

KOMİ Orada duruyorlar, ama gitmiyorlar.

GÖREVLİ Nasıl gitmezler.

KOMİ Islık çalışıyorum, ama gelmiyorlar.

GÖREVLİ Laf.

Görevli kendi dışarı çıkar.

JANDARMA Şaka bir yana.

Şapkasının altından terini siler.

Bu gülünecek bir şey değil, bu bir gerçek, üç jandarma öldürdüler, yalnızca belgeleri istedikleri için –

SAVCI Biliyorum.

JANDARMA Nereye gitsen halk bundan söz ediyor, okul çocukları Kont Öderland oyunu oynuyor, gözlerimle gördüm, yalnız okul çocukları olsa iyi!

Sürücünün duyamayacağı biçimde yaklaşıp.

Balta satın aldıkları için yaklaşık iki yüz kişi tutuklandı. Bu söylenti değil, baltalar satın alınıyor diyorum size, şimdiye dek görülmemişçesine. Söylentileri yaymayın diye daha çok yazar gazeteler. Bakın, daha bir ay önce yedi sekiz kuron eden ufak, bildiğimiz bir baltayı, bugün yirmi kurondan aşağı bir balta alamazsınız diyorum size. O da şansınız varsa. Bu bir gerçek. İnsanların ceket yakaları kaldırıldığında görülen bu işaretin anlamı nedir dersiniz?

SAVCI İşaret?

JANDARMA Öylesine küçük bir balta. Tenekeden. Ondan yana olduğunu göstermek isteyen herkes kendine bundan bir tane yapabilir.

Sürücünün duyamayacağı gibi durur.

Dün tanıdık biri geliyor bana, konuşmayı bile göze alamıyor. Ne oldu diye soruyorum. Bir ev sahibi. Satıyorum! diyor. Ne

verirlerse! Delisin sen diyorum, neden? Bunun üzerine evden çıkmasını söylemek için kiracıya gittiğini anlattı; ki bu onun hakkı. Ama kiracı – o ne yapıyor – Böyle: Ceketin yaka-sını kaldırıp sırtıyor...

SAVCI Hımm.

JANDARMA Bu duruma geldik.

Görevli geri gelir.

SAVCI Kısacası, bizimle gelip gelmeyeceğinizi yarına dek düşünün. En geç yarın bu ana dek.

Görevli'ye.

Bardaki bay ve bayana söyleyin bir dakika içinde geliyorum.

Savcı ve Inge asansörle uzaklaşır.

JANDARMA Adam şakadan anlıyor!

GÖREVLİ Neden belgelerini istemediniz?

JANDARMA Bu yaşamı nasıl geçireyim diye düşünse insan, dünyanın çevresinde yelken açardı; burada gerçekte neyle uğraşıyor...

Doktor Hahn ve Elsa bardan çıkar.

DOKTOR Bay daha hâlâ gelmedi mi?

GÖREVLİ Henüz geldi.

DOKTOR Ona kartımı vermediniz mi?

GÖREVLİ Bir dakika içinde geliyor.

Telefonda.

Santral. Hemen bir araba gönderin. Santral, ama hemen. Nasıl efendim? Santral. Nasıl olur? Anlamıyorum. Ne diyorsunuz? Grev...

Alıcıyı yerine koyar.

Bir dakika içinde geliyor.

Jandarma uzaklaşmıştır.

ELSA Gerçekten o olduğuna inanıyor musun?

DOKTOR Göreceğiz.

ELSA Korkuyorum.

DOKTOR Ne olabilir? Eğer bizi tanımazsa –bu ruh durumunda da her şey olabilir– gerçekten bir yat satıyormuş gibi yapacağız.

ELSA Bavul sende mi?

DOKTOR Sus! Asansör.

ELSA Aman Tanrım –

DOKTOR Oraya doğru bakma!

Müdür diye seslenen Müşteri arkasında bavulları taşıyan hamal ile asansörden çıkar.

GÖREVLİ Müdür Bey –

MÜŞTERİ Arabam daha gelmedi mi?

GÖREVLİ Müdür bey bağışlasınlar –

MÜŞTERİ Bu ne demek oluyor?

GÖREVLİ Bütün taksilerin grev yaptığını şimdi öğrendim.

MÜŞTERİ Ne?

GÖREVLİ Müdür bey bağışlasınlar –

MÜŞTERİ İşte orada bir tane duruyor, kapının önünde.

Hamal kapıya doğru hareket eder.

GÖREVLİ Bu taksinin sürücüsü siz misiniz?

SÜRÜCÜ Ne olacak?

GÖREVLİ Boşsanız –

SÜRÜCÜ Birini bekliyorum.

MÜŞTERİ Ne isterseniz öderim.

GÖREVLİ Sayın Müdürün hava alanına gitmesi gerekiyor-

MÜŞTERİ Ne İsterseniz!

SÜRÜCÜ Birini bekliyorum.

Savcı ve Inge asansörden çıkar.

GÖREVLİ Sayın Kont, beyefendiyle hanımefendi-

SAVCI Ah!

Müşteri ve Görevli dışarı çıkar, salonda Savcı, Inge, Doktor Hahn ve Elsa kalır. Yan tarafta sırtında deri ceket, başında si-perlikli kasket, Sürücü durur.

Yat nedeni ile gelen Beyefendi ile Hanımefendi değil mi?

Doktor Hahn başıyla evetler.

Daha önce nerede karşılaştık biz?

DOKTOR Ne demek istiyorsunuz?

SAVCI Ne olursa olsun buraya kadar gelmeye katlandığınız için size gönülden borçluyum. Hemen alışverişimize geçelim izin

verirseniz?

Koltuğu gösterir!

Madam oturmak istemezler mi?

En son kendi oturur ve deri çantasını dizleri üzerine koyar.

Yata gelince – ayrıca resimler çok kısa zamanda gönderildiği için sağolun, tam yıllardır düşlediğim gibi.

Doktor Hahn puro ikram eder.

Partagas?

DOKTOR Tanıyorsunuz demek?

SAVCI Yatınızın -sağolun- resimlerden anlaşıldığı gibi, eskiden sahip olduğum bir yatla şaşılası bir benzerliği var, bunu size açıkça söylemeliyim.

ELSA Ah.

SAVCI Epey zaman önce.

DOKTOR Hımm.

SAVCI Bu yat nerede duruyor?

DOKTOR Her an burada olabilir.

SAVCI Sormamın nedeni, bu kentten yirmi dört saat içinde ayrılma istiyorum. Eğer yatınız bu resimlerdeki gibiyse, ki bundan kuşku yok -resimler bir modelden çekilmiş benziyor-satış sözleşmesini imzalamaya hazırım. Çantanızda sözleşme gibi bir şey var sanırım?

DOKTOR Var, evet, var.

SAVCI Belge çağında yaşıyoruz.

Doktor Hahn yazılı bir kâğıt çıkarır ortaya.

Bayan Santorin'i bilirler mi?

ELSA Santorin mi?

SAVCI Ben yalnızca resimlerden tanıyorum: – deniz içinde sönmüş bir krater, kan ve kömür gibi sarp kayalar, kapkara, kıpkırmızı. Dalgaların inleyerek vurup çatladığı kayaların üstünde, yükseklerde kent. Köpüren dalgaların üstünde, yükseklerde. Tebeşirden yapılmış gibi bir kent, bembeyaz, çok parlak, rüzgara ve ışığa doğru yükselen, yalnız ve özgür, gururlu, neşeli ve yürekli, dumansız ve alacakaranlıksız, öbür dünya umudu olmayan bir göğe doğru yükselen, çepeçevre deniz,

yalnızca denizin mavi karanlığı...

ELSA Oraya mı gitmek istiyorsunuz.

İNGE Oraya gitmek istiyoruz.

ELSA Peki orada ne yapmak istiyorsunuz?

SAVCI Yaşamak bayan.

Sözleşmeyi eline alır.

Aılacakaranlıksız, erteleme umudu olmaksızın, her şey şimdi, gün ve gece, deniz, tanrılarımız burada doğdu, gerçek tanrılar, burada denizin koca dalgalarından yükseldi onlar, sevincin çocukları, ışığın çocukları?

DOKTOR Santorin konusunda bildiğim tek şey, ki bu da gazetelerden, ayaklananların elinde olduğu.

SAVCI Ayaklananlar mı?

ELSA Bunu ben de okudum.

SAVCI Ayaklanan ne demek?

DOKTOR Yasa düşmanı, düzen düşmanı.

SAVCI Ya suç düzendeysen? Ya sizin yasalarınız yaşamcıl değil de ölümcül ise, bizleri hasta kılan ya onlarsa?

DOKTOR Ne demek istiyorsunuz Sayın Kont?

Savcı sözleşmeyi şöyle bir gözden geçirir.

Her şey ayrıntılı duyurunuzda istendiği gibi, baş taraf bile tam duyurunuzdaki gibi.

SAVCI Üç direkli yat –

DOKTOR Evet efendim.

SAVCI Gerekli donanımlı kamara –

DOKTOR Efet efendim.

SAVCI Hepsi kusursuz durumda –

DOKTOR Liman belgeleriniz var mı?

SAVCI Baltam var.

Elsa korkar.

Baltasız nereye gidilebilir bayan? Günümüzde. Bu belgeler dünyasında, bu sınırlar ve yasalar çengelinde, bu düzen tımarhanesinde... Bir kaleminiz var mı? Düzeninizi tanırım. Öderland'da doğdum, insana göre olmayan, insanın asla gelişemediği yerde. Günbegün insanın isteyerek değil, direnerek, er-

dem diyerek yaşadığı yerde. Soğuktan donmamak ve açlıktan ölmek için yaratı ile savaşması gerektiği yerde. Emeğin meyvaları, bunlar Öderland'da var olan tek şey. Dirlik ağaçlardan bitmiyor, neşeli, korkusuz, özgür, insan denilen, her şeyin başlangıcı olan dirlik. Hiçbir şey armağan değildir, her şey bedeldir. Ve her şey görevdir. Doğduğum yerde düşünülebilen en yüce şey yengidir. Yengi ve hakkından vaz geçme. İnsan yaşadığı için tedirgin, herkes bir anlam peşinde, sisli havada yeşeremeyen sevincin yerine koyacağı şeyin peşinde. Çünkü yazımız kısadır, güneşin yeterli olmadığı yerde yeterli olmayan zevke teslim olanın da vay haline. Alacakaranlık tekrar bastırdığında her şey kararır, bir de sis, herşey belirsiz, gerçek dışı olursa, sorumluluk hortlakları da üşüşürse, boğuluncaya, kusuncaya dek tedirginlik çoğalırsa... Vay haline!

Savcı anlaşılmadığının farkında, sakın, her gün çok imza atan biri tavrında, konuşmasını keser ve imzalar. Sonra kalemi Elsa'ya geri verir. Bu arada Doktor Hahn elini bavula sokar ve Savcı imzaladığı kâğıttan başını kaldırdığında Bilici'nin gözlemlediği o bildiğimiz parşömen yelkenli ufak gemi masanın üstündedir.

Nedir bu...

DOKTOR Yatınız.

SAVCI Hahn? Doktor Hahn?

DOKTOR Evet.

SAVCI Karımla bir ilişkiniz olduğunu bilmiyordum ama seziyordum arkadaşım.

ELSA Bir şey söylesene!

SAVCI Sizin ne işiniz var burada?

Güler, ve Inge'ye:

Akşamüstü bir ilişki, biliyor musun, takvime göre tutku, demek ki bir toplantıya gittiğimde, bak şu işe! Çevremizde yaşam bu. Günlük plana göre serüven, anlıyor musun, göz kol saatinde kucaklaşmak, çünkü her zaman dakiktim, yani çok düzenli-

ELSA Buna da mı bir şey demeyeceksin Erich?

DOKTOR Şimdi konu o değil.

ELSA Ya ne?

SAVCI Konu düzen bayan.

Savcı sakın çantasını alır.

Tutuklanmam isteniyor bayan, ama olmayacak, başaramayacaksınız.

Acele etmeksizin, ortaya çıkarmanın sırası gelmiş bir belgeymişçesine baltayı çantadan çıkarır, Elsa ve Doktor Hahn gözlerine inanamıyormuş gibi otura kalır.

– başaramayacaksınız...

ELSA Martin.

Ayağa fırlar.

Delirmiş!

DOKTOR Saçmalamayın!

Ayağa fırlar.

Polis, polis –

ELSA İmdat –

DOKTOR Martin –

ELSA Polis –

DOKTOR İmdat –

Elsa ve Doktor Hahn bara kaçar, bardan telaşlı sesler gelir, devrilen iskemle gürültüleri, polis çağıran bir çok kişinin sesi duyulur.

SAVCI Bunu aynı böyle düşümde görmüştüm.

Görevli geri gelir, Savcı'yı elinde baltayla görür, bağırır, ellerini yukarı kaldırır, geri çekilir, dışarı çıkar, polis! polis! diye bağırır.

SÜRÜCÜ Sizi götürüyüm.

SAVCI Kimsiniz siz?

Sürücü yakasının ucunu kaldırır.

SESLER Polis, imdat, polis...

8. Katil'in Şansı Var.

Tutukevi hücresi. Katil kerevete oturmuş çorbasını içer. Sessiz-

lik. Sonra anahtar destesi şakırtısı. Biri üniformalı, diğerleri palto ve şapkalı beş kişilik bir kurul girer içeri.

KOMİSER Baylar, cinayetin işlendiği yeri gördünüz, şimdi de katilin hücrelerinde bulunuyorsunuz.

KATİL İyi günler.

KOMİSER Gördüğünüz gibi tek pencere göğe bakıyor. Dışarıyla iletişime geçmek olanaksız. Bu konuda da baylar emin olabilirler. Güvenlik bölümünün görüşüne göre ikide bir ortaya atılan dışarıyla bir ilişkinin olabileceği sanısı dayanaktan yoksundur. Ayrıca sayın baylardan sorularını tutukluya kendilerinin yöneltmeleri dilenir.

Ara

Kuşkusuz tutuklu bu görüşme için hiçbir şekilde hazırlanmamıştır.

Ara

Şunu da söylemeliyim: Kelepçeleri görüyorsunuz, pek rastlanmayan bir önlem. 112 numaralı hükümlü bildiğiniz gibi kanalizasyon yoluyla kaçmayı başardıktan sonra Güvenlik bölümü buna karar verdi. Baylar bundan da güvenlik ve düzeni sağlamak için her şeyin yapıldığını görmekte.

MÜDÜR Evet.

KOMİSER Müdür Bey?

MÜDÜR Bu cinayeti açıklamanın her türlü yolu denendi. Psikoloji falan gibi. Ekonomi temsilcisi olarak bu cinayetin bir ormanda, bir yatak odasında değil de bir bankada işlendiğini tekrar hatırlatmak isterim.

Katil başını sallar.

Dosyalarda katilin para işlerinden hiç anlamadığı kaydı var. Komiser ey izin verirlerse Katil'e sormak istiyorum. Bankamızda on dört yıl çalıştıktan sonra nasıl olur da para işlerinden anlamaz. Bunda anlamayacak ne var?

KOMİSER Cevap verin.

KATİL Para – genel olarak... Nereden geldiği, nereye gittiği. Parayı birileri getiriyor, diğerleri alıp götürüyor. Bu her gün

böyle. Örneğin kimileri paraya gereksinimleri olduğu için çalışıyor, diğerleri de, para onların yerine çalıştığı için kazanıyor.

MÜDÜR Bununla ne demek istiyorsunuz?

KATİL Anlatım benim değil.

KOMİSER Cevap verin.

KATİL Bir gün bir müşterinin faizini hesaplarken o da durmuş beni bekliyordu, ona sordum. Çoğunlukla havadan sudan söz ederdik. Ama bir keresinde sordum ona, şakadan, biliyor musunuz.

MÜDÜR Ne?

KATİL Açık açık.

MÜDÜR Ne sordunuz?

KATİL Her ay böyle bir gelir sağlamanın yolunu. Alınmadı, hat-ta gülümsedi. Paraları destelerken "Çünkü benim yerime para çalışıyor" dedi.

MÜDÜR Ee?

KATİL Bundan daha iyi bir yanıt hiç almadım. Gerçekten inandırdı beni, ama paranın nasıl çalıştığını gözlerimle görmedim hiç. Ya para gördüm, ya da işçi.

MÜDÜR Sağol.

KATİL Bir şeyi gözümle görmem gerekir –

MÜDÜR Bu kadar yeter –

Ara

KOMİSER Şimdi sözü kime verebilirim?

İÇİŞLERİ BAKANI Bu sorgu diğerleri gibi yararsız olacak. Katil pişmanlık göstermeden bütün ayrıntılarıyla itiraf etti. Bu bile baylar, onun, kıyıcı eylemini amacına uygun bulduğunu size yeterince açık kanıtlamaktadır –

KATİL Nasıl?

İÇİŞLERİ BAKANI Ayrıntılarıyla anlatmama gerek olmayan bir durumun amaca uygun hizmetinde. Hücre hapsine karşın bal-taya sarılanın yalnızca kendi olmadığını biliyor. Parlamento-da söylediklerim abartılmış değildir baylar. Balta bir simge olmuştur, öfke ve başkaldırının simgesi. Yurdumuzun temeli

oyulmuştur. Kentimizin kanallarında binlerce ve binlercesi balta simgesi altında başkaldırmak için saklanmaktadır; bize karşı başkaldırmak için, baylar, yasa ve düzene karşı gelmek için, hiçbir şeyden korkusu olmayan bir akıl hastası öncülüğünde.

KOMİSER Baylardan konu dışına çıkmamalarını ve yargılıının kendini ilgilendiren sorularla yetinmelerini dileyebilir miyim?
İÇİŞLERİ BAKANİ İşte durum bu baylar.

Ara

KATİL Baylar, bence –

KOMİSER Susun.

GENERAL Bir soru sormama izin verirsiniz –

KOMİSER Sayın general?

GENERAL Neden başka bir şey değil de bir balta?

KOMİSER Cevap verin.

GENERAL Neden bir balta?

KATİL Bizim gibilerin topları yok.

KOMİSER Şimdi şakanın sırası değil.

GENERAL Neden bir balta? diye soruyorum, ikinci sorum da; İçişleri Bakanının demin sözünü ettiği çetenin her yere takmak istediği bir arması olduğunu biliyorsunuz, bu arma da bir balta, siyah bir balta. Bizi bütün bunlardan haberinizi olmadığına inandırmak mı istiyorsunuz yoksa?

KATİL Neden söz ettiğinizi bilmiyorum.

GENERAL Gündöndü, bülbül, unutmabeni, karatavuk, aslanagzı, yusufçuk, mürver ağacı, çekirge – hiç duymadınız mı?

KATİL Ne demeğe geliyor bunlar?

GENERAL Kont Öderland'ı da hiç duymadınız mı?

KATİL Kont Öderland...

GENERAL Hiç duymadınız? Hiç duymadınız?

KATİL "Kont Öderland dünyayı dolaşıyor, Kont Öderland elinde balta gidiyor."

KOMİSER Yeter.

KATİL Çocuk masalını mı diyorsunuz?

İÇİŞLERİ BAKANİ Önceden söyledim size baylar. Zamana ya-

zık. Herkes aptal bir surat takınıyor ve eğitildiklerinin ayırt edilmediğini sanıyor.

KOMİSER Kim başka soru sormak istiyor?

İÇİŞLERİ BAKANİ Zamana yazık.

KATİL Bir şey sormama izin verirsiniz –

KOMİSER Sorgu bitmiştir.

Kurul çıkmak ister.

KATİL Baylar neden şapkalarını çıkarmıyor?

Doktor Hahn yanında Gözcü ile içeri girer.

KOMİSER Ne işiniz var sizin burada?

Komiser, Doktor Hahn'ın verdiği mektubu okuyup Kurul'un diğer üyelerine verir, hepsi mektubu okuyuncaya dek bekler, sonra Katil'e

Bağışlandınız.

KATİL Ben mi? Nasıl olur?

DOKTOR Gidebilirsiniz.

KATİL Nereye?

KOMİSER Kelepçeleri çıkarın.

DOKTOR Özgürsünüz.

KATİL Ne demek bu?

DOKTOR Özgür!

Katil çaresiz durur.

KOMİSER Gidebilirsiniz.

KATİL Gerçekten mi?

Katil Komiser'in şapkasını çıkardığını görür, elini uzatır ona ve diğer baylarla da el sıkışır.

İyi akşamlar... İyi akşamlar.. İyi akşamlar...

Katil çıkar.

İÇİŞLERİ BAKANİ Ne demek oluyor bu?

KOMİSER Af.

İÇİŞLERİ BAKANİ Bu artık korkuyoruz mu demek?

9. Kont Teslim Olmalı

Kanalizasyonda mağara. Nemli ve küflü tuğla tonoz, demir bir merdiven, paslanmış demir kapı, tavandan sarkan telin ucun-

da çıplak bir ampul. Kanalların tekdüze şırlıtısı duyulur. Inge bir köşede üzerine kürk mantosu örtülü yatar. Genç bir adam kolunda makineli tabanca, belli ki nöbet tutar.

İNGE Onunla konuştun mu?

ÖĞRENCİ Evet Kontes.

İNGE Hasta olduğumu, artık ayağa kalkamadığımı, yürüyemediğimi de söyledin?

ÖĞRENCİ Evet Kontes.

İNGE O ne dedi?

ÖĞRENCİ Hasta olma zamanı olmadığını.

Ara

İNGE Bu işe hâlâ inanıyor musun?

ÖĞRENCİ Evet Kontes.

İNGE Boyuna Kontes deme, saçma bu. Kontes! Bunu derken de çirkefte yaşıyoruz. Kapı her açıldığında lâğım kokuyor.. Buraya da Santorin deniyor. Bugün de her zamankinden daha çok gümbürdüyor.

ÖĞRENCİ Yukarıda yağmur yağıyor. Şiddetli bir sağanak, bütün bu su ondan demek. Bazı deliklerde köprüyü bile aşıyor. İnsanlar göğüslerine kadar su içinde.

İNGE Buna da Santorin deniyor.

Öğrenci susar.

Sanırım işimiz bitik.

Öğrenci susar.

Sen neydin?

ÖĞRENCİ Öğrenci.

İNGE Neden karıştın bu işe?

ÖĞRENCİ Bir şeylerin olması gerek –

Bir adam içeri girer.

Kim var orada?

ADAM Tamam sakın ol, sakın ol.

ÖĞRENCİ Parola?

ADAM Bülbül.

Paltosunu çıkarır, üzerinde çizgili yargılı elbisesi vardır.

Onunla konuşmam gerek, acil.

ÖĞRENCİ Şimdi gelir.

YARGILI Yukarıdan geliyorum.

ÖĞRENCİ Erzak mı?

YARGILI Yok.

Kanallardan silah sesleri duyulur.

ÖĞRENCİ Yağmur daha dinmedi mi?

YARGILI Tersine.

ÖĞRENCİ Böyle bir tufan...

Savcı üstünde deri palto, ayağında çizmeler, elinde çanta içeri girer. İşine gelen bir patron gibi paltosunu çıkarırken Öğrenci ve Yargılı selamlar Savcı'ya.

SAVCI 112 numaralı mahkum musun?

YARGILI Evet Kont.

SAVCI Her şey tamam mı?

YARGILI Bir bakıma.

SAVCI Ne demek bu?

YARGILI Konuşabilir miyim?

SAVCI Dahı sonra.

Uzaktan gene silah sesleri duyulur.

Bir sonraki nöbetçi nerede duruyor?

ÖĞRENCİ Opera Meydanı Kanalı.

SAVCI Kim?

ÖĞRENCİ Yabancı.

SAVCI Yabancı? Demek buna güveneyim.

ÖĞRENCİ Onun yerine bakan dün gitti.

SAVCI Baş mı kaldırdı?

ÖĞRENCİ Sanmam. Gene suyu yükselttiler. Ne yapsın, yukarı lağıma çıkması gerekti. Kendini savundu. Bütün kanal boyunca nasıl bağırdıklarını duydum, teslim olursa ona bir şey olmayacağını tekrarladılar. Üç kez. Sonra o birden silahını ateşledi. Tabii onlar da. Sonra ses kesildi.

SAVCI Hal Kanalı, kim duruyor orada?

ÖĞRENCİ Sürücü.

SAVCI O bana gelsin. Ama bağırılmayacak, anladın mı? Yukarıdan her sözcüğü duyuyorlar, belli oldu bu.

ÖĞRENCİ Baş üstüne.

SAVCI Başka kimseyi bırakmayın içeri. Dur çağrısına uymayan vurulacak.

Öğrenci gider. Bir an açık kapıdan gene su gürültüsü duyulur. Savcı kendine bir puro hazırlar.

Kusursuz bir abluka oluşturdular. Erzağımız tükendi. Cadde-lerdeki bütün lâğım kapakları tutulmuş, bugün gene göz ya-şartıcı gazla denediler. Bir de bu korkunç fırtına! Şehir mer-kezindeki kanallar kaybedildi. Akıntının onları nasıl sürükle-diğini gözlerimle gördüm. Radyo şimdi saat başı teslim olma-mı tekrarlıyor. Ya da daha doğrusu halkın beni ölü ya da diri teslim etmesini. Teslim etmezlerse kanalizasyonun her yerde yükseltileceğini –Süre bu gece yarısına dek – yedibin kişi fa-reler gibi boğulacak.

Puro içer.

Ne buldunuz?

YARGILI Uygun iki nokta var.

SAVCI Evet?

YARGILI Kelebek ve aslanağzı arası.

SAVCI Katedralin altı mı?

YARGILI Manastırın altı.

SAVCI Başka?

YARGILI Alabalık ve unutmabeni arası.

SAVCI O nerede?

YARGILI Şehrin dışındaki mezarlıkta.

SAVCI Hımm.

Puro içer.

Daha nitrogliserinimiz var değil mi?

YARGILI Yalnızca bir patlamalık.

SAVCI Bu yeter.

Şehir planını inceler.

Çekirge kanalı, orası ne alemde?

YARGILI O Hükümet Konağı altındaki kanal.

SAVCI O kanal da su altında mı, sorup hemen bilirin bana.

Yargılı gider.

INGE Ne yapmak niyetindesin?

SAVCI Teslim olmayacağım. Seçme hakkı verilmiyor bana. İktidarı ele geçirmekten başka çıkış yolum yok yavrum.

Öğrenci ve Sürücü girer.

SÜRÜCÜ Beni istemişsiniz.

SAVCI Sizi istedim. Saatlerdir silah sesleri duyuyorum, ama bu seslerin ne olduğu konusunda hiçbir bilgi verilmiyor. Gerçi kestirebiliyorum ama.

SÜRÜCÜ Durum ciddi –

SAVCI Biliyorum.

SÜRÜCÜ Erzağımız bitti.

SAVCI Biliyorum.

SÜRÜCÜ Patlayıcı madde de. Suyu bir kez daha yükseltirlerse fareler gibi boğulacağız.

SAVCI Biliyorum.

SÜRÜCÜ Ortalama yedi bin kişiyiz.

SAVCI Çoğunluk da beni teslim etmekten yana.

SÜRÜCÜ Boğulmamak için.

SAVCI Bunu anlıyorum.

Ara

Ne saklıyorsunuz? Benim hayatımı kurtaran sürücüsünüz siz. Biliyorum! Bundan herhangi bir şey umdunuz ve umduğunuza bulamadınız. Şimdi size hayatımı bedel olarak vermemi istiyorsunuz. Buna niyetim yok –

Sürücü silahını çeker.

Buna niyetim yok. Cesaretiniz varsa vurun. Başkasını değil sizi çağırdım. Yedi bin kişinin sözcüsü olarak bugün gelip hayatımı isteyecek kişi siz olacaksınız bunu bildiğim için, başka biri değil siz. Görüyorsunuz, bu iş için siz görevlendirildiniz. Hayatımı borçlu olduğum kişileri gözüm hiçbir zaman tutmamıştır.

Savcı güler.

duyuncuma güvenmiştiniz. Beni gönül borcumda sallandırabileceğinizi mi sandınız?

Puro içer.

Neden vurmuyorsunuz?

Puronun külünü silker.

Ölmekten hiç korkmam ama yaşadığım sürece de kendimi kurban etmem. Ama siz ölmekten korkuyorsunuz, bu yüzden de titriyorsunuz.

Sürücü'ye yönelir.

Verin bana!

Sürücü tabancayı verir.

Bu adamı bağlayın.

ÖĞRENCİ Emredersiniz.

SAVCI Yalnız birkaç saat için.

Öğrenci Sürücü'yü bağlar.

SÜRÜCÜ Hain?

SAVCI Kendimi kurtarmak için bir planım var. Kendinizi kurtarmak için buna engel olacaktınız. Bu durumda hain ne demek? Ben sizden önce davrandım, hepsi bu.

Sürücü bağlı olarak ayakta durur.

Aslında beni neden vurmadınız? Kendim bile çoğunlukla, beni durduracak hiçbir şey yok mu gerçekten diye şaşırıp kalıyorum. Ağaçlardaki iniltiyi dinliyorum ve bana rüzgârmışım gibi geliyor.

Yargılı girer.

Konuşabilirsiniz.

YARGILI Çekirge kanalından gidebiliriz.

SAVCI İyi.

Puroyu söndürüp palto ve çantayı alır.

Gelin!

Paltonun düğmelerini ilikler.

Her şeyi aldınız mı?

Savcı, arkasından Yargılı çıkar.

İNGE Ben?

SÜRÜCÜ Satıldık, mahvolduk.

İNGE Ben ne olacağım?

SÜRÜCÜ Siz hepiniz.

ÖĞRENCİ Ona inanmadığınız için –

10. Duruma Egemen Olanlar

Hükümet konağı salonu, herkes tören giysileri içinde, arada üniformalılar. Öte salonlardan gelen müzik sesi. İki kişi –uygarlık önderleri – ellerinde birer tabakla önde ayakta durur.

BİRİNCİ Siz de sesi duydunuz mu?

İKİNCİ Avizeler şöyle bir titredi.

BİRİNCİ Ne olabilir?

İKİNCİ Hişt.

BİRİNCİ Bir patlama daha?

Gün görmüş bir kadın olan Coco salondan geçer.

Kimdi o kadın?

İKİNCİ Coco.

BİRİNCİ Havyar kusursuz.

İKİNCİ Coco'nun kim olduğunu bilmiyorsunuz?

BİRİNCİ Şu tabaklar bir yere koyulabilseydi keşke.

İki Garson bir tepsi ile gelir.

GARSON İçmek için ne arzu eder baylar? Ren, Mozel, Şampanya?

İKİNCİ Şampanya.

BİRİNCİ Bana da.

Garsonlar servis yapıp ilerler.

Şimdi hiç boş elimiz kalmadı!

İKİNCİ İlk kez Hükümet Konağı'nda bulunuyorsunuz?

BİRİNCİ Evet.

İKİNCİ Uygarlık önderi olarak da?

BİRİNCİ Siz de?

İKİNCİ Batıl inançlarım yoktur ama, biliyor musunuz, havyar her zaman kötü bir göstergedir. Ben müzisyenim. Beni törenlere çağıran üçüncü hükümet bu, ama bütün hükümetlerde değişmeyen tek şey; durum ne denli korkulu olursa, havyar olacağı da o denli kesin.

Puro paketlerinden oluşmuş bir kule ile gelir Garson.

GARSON Baylar içmek için ne isterler?

BİRİNCİ İçmek?

GARSON Puro, sigara?

İKİNCİ Belki daha sonra.

BİRİNCİ Belki daha sonra.

Garson ilerler.

İKİNCİ Neden söz ediyorduk?

BİRİNCİ Coco kim?

İKİNCİ Demek bunu bilmiyorsunuz? Bir kadın. Hükümeti değiştirebilir ama o hep birinci kadındır. Devlet Kuşu denir ona. Kimin başına konarsa onun işi biter. Batıl inançlarım yoktur, politikanın cadılar tarafından yapıldığına inanmam, Coco yalnızca sıranın kime geldiğini bilir. Hepsisi bu. Bir dişi! Koluna girdiği adamın işi bitik demektir.

Her iki uygarlık önderinin geri çekilmesi gerekir. İçişleri Bakanı, Müdür, General, diğer Hükümet adamları Coco öncülüğünde salona girer.

COCO Buyrun Baylar, Hükümet adamları yiyip içmezlerse bu ne tür bir etki yapar? Yabancılar soğuk büfemize bayılır. San-ki Rubens'in elinden çıkma! dedi biri. Bütün yabancılarla yalnız ben mi ilgileneyim? Sayın general!

Kolunu uzatır.

Siz örnek olun!

Coco bayları ilerdeki büfeye götürür, İçişleri Bakanı ve Komiser geride kalır.

İÇİŞLERİ BAKANI Patlama çok yakında olmalı. Dün Ayaklananların artık hiç patlayıcı maddesi kalmadığı haberini verdiler, bir gram bile, ama bugün Hükümet Konağı'nda avizeler sallanıyor.

KOMİSER Bir soruşturma açıldı.

İÇİŞLERİ BAKANI Ve bugün Sayın Komiser, duruma egemen olduğumuzu göstermek üzere bütün yabancı ülke temsilcilerini ağırladığımız bugün bunların olması!

Komiser susar.

Hatta biri, isyancıların çoktan Hükümet Konağı'na girdiğini ileri sürüyor. Buyrun işte! Büyük merdivenden yukarı çıkmış,

kendisi, nöbetçi de onu selamlayıp geçmesine izin vermiş.

Komiser susar.

Gülüyorsunuz!

KOMİSER Asla.

İÇİŞLERİ BAKANI Hiçbir söylenti böylesine aptal ve çocukça olamaz, dış basın da bunları haber diye verir –

İki dolu tabakla Coco gelir.

COCO Sayın Bakan!

İÇİŞLERİ BAKANI Oh Barones, teşekkür ederim.

COCO Sayın Komiser!

KOMİSER Oh Barones, teşekkür ederim.

COCO Bu baylar dış basından.

Ellerinde birer tabakla bir grup gazeteci yaklaşır.

İÇİŞLERİ BAKANI Gördüğüm kadar patlamadan hiçbir şekilde rahatsız olmamanız beni içten sevindiriyor baylar. Soruşturma yürütülüyor. Emniyet Müdürlüğü'nün verdiği habere göre başka hiçbir yerde yeni patlamalar olmamış.

KOMİSER Bu kesin.

İÇİŞLERİ BAKANI Halkımız arasında karışıklık çıkarmak için, ki bu da başarılamayacak, son bir denemedir bu kuşkusuz. Sizin de gördüğünüz gibi ayaklananların saldırısı söz konusu olamaz. Duruma gene eskisi gibi egemeniz.

İki Garson bir tepsi ile gelir.

GARSON İçmek için ne arzu eder baylar? Mozel, Ren, Şampanya. *Dış basın üyeleri çekingen davranır.*

İÇİŞLERİ BAKANI Buyrun baylar!

Dış basın üyeleri içki alır.

Söyleyebileceklerim gene aynı olacak. Bu saate dek isteğimiz yerine getirilmedi. Ayaklananlar önderlerini teslim etmedi. Bu bakımdan durumda bir değişiklik yok. Bir insan ve hırstıyan olarak ne denli üzülsem de acımasızca bir temizlikten, zor kullanmaktan başka çaremiz yok.

KOMİSER Gece yarısına on yedi dakika var.

İÇİŞLERİ BAKANI İçişleri Bakanı olarak, güvenlik ve düzenlikten sorumluyum. Yalnız tüze ve töre değil halkın çoğunluğu

da bizim yanımızda. Devleti korumak için çıkarılan yeni yasa-ya dayanıyorum. Güvenlik ve düzenliği sağlamak için her şeyi yaptık. Tekrarlıyorum;

Dış basın üyeleri içkilerini içer.

Gizli emniyet teşkilatımız var, vatandaşlarımızı beşikten mezara gözetliyoruz. Kuşkulandığımız herkes, özenle ve yıllarca gözleniyor, denenmiş soru formlarımız var, özgürlük düşmanlarının yetişmesine engel olmak için her şeyi yaptık, yurt için yazışmayı da denetlememize izin veren olağanüstü durum yasasını da hatırlatırım ve aldığımız diğer yüzlerce önlem. Kimse bizi dikkatli olmadığımızdan dolayı kınayamaz, on yeri yaşımda başlayan aylık bilgi verme yükümlülüğümüz var, iş mühürü denilen, her türlü işi hükümet iznine bağlayan mühürümüz var, yakacak yardımı, ihtiyarlık sigortası, bunların hepsi dizginleri elimize veren sosyal yardımlar, katolik ve protestan aydınlanma yılı, basın yayın kanunu, kâğıdın devletçe dağıtımını, her günkü söylentileri gene her gün çürütmekten başka görevi olmayan bir kısa dalga verici, hepsi milyonlara mal olan donatımlar! -ve buna karşın, gerçek bu, bizim ülkede bir de ayaklanma çıktı.

GARSON Mozel, Ren, Şampanya?

İÇİŞLERİ BAKANİ Baylar ayaklanmaya bir son vermek için elimizdeki bütün devlet güçlerini seferber etmek görevimiz ve yükümlülüğümüzdür. Hâlâ duruma egemen olan biziz.

Bakan garsondan kurtulmak için kendine de bir içki alır.

Size söylüyorum; Hâlâ duruma egemen olan biziz -

Bakan birden herkesin bir yere baktığını ayırt eder ve elinde tabak ve bardak yerine çanta olan tek kişiyi, Savcı'yı görür.

SAVCI Sizi tedirgin ettiğim için üzgünüm. Bugün büyük bir çağrı olduğu haberi bize verilmedi, her şeye hazırlıklıydım ama bir şeref muhafız kıtasına asla.

İÇİŞLERİ BAKANİ Kimsiniz siz?

SAVCI Bunu siz çok iyi biliyorsunuz.

İÇİŞLERİ BAKANİ Buraya nasıl girersiniz?

SAVCI Bu beni ilgilendirir, Sayın Bakan, ne yazık ki bu, kur-

ban vermeden olmadı, her iki taraftan da.

İÇİŞLERİ BAKANI Bayım –

General ve Müdür ellerinde tabak ve bardaklarla yaklaşır, kim-seden çıt çıkmaz.

SAVCI Sizi uzun süre tutmayacağım baylar, önerim kısa ve ya-lın. Şimdi saat gece yarısına on dakika var, tam 11.51.

MÜDÜR Siz ayaklananların başı mısınız?

SAVCI Nasıl isterseniz öyle deyin.

GENERAL Ölüme mahkum edildiniz.

SAVCI Siz de ölüm kararını imzalayan baylar mısınız?

İÇİŞLERİ BAKANI Danıştay adına.

Garson sigaralarla gelir.

GARSON Sigara? Puro?

KOMİSER Çekil be adam.

SAVCI Hangi purolarınız var?

GARSON Partagas, Henry Clay, Romeo ve Julietta.

Savcı bir puro alır.

Ateş?

SAVCI Var.

Garson gider.

Duruma gelince, şu anda zayıf olan taraf benim, bu açık, do-ğal ki beni hemen tutuklayabilirsiniz, devletin polisi henüz eli-nizde...

Puroyu yakar.

İş bitirici anlayışınıza güveniyorum.

Purosundan bir nefes alır.

Beni idam ederseniz, ölürüm. Ayaklanma değil ama, ben ölü-rüm, sonra da ayaklanma size bir anlaşma önerisinde bulun-mayacaktır, bunu biliyorsunuz.

İÇİŞLERİ BAKANI Anlaşma mı?

Savcı purosundan bir nefes alır.

Bu durumda anlaşma ne demek?

SAVCI Her türlü kan dökmekten vaz geçme. Hükümet Kona-ğı'nı bana teslim edeceksiniz. Halk bir olay karşısında her za-man yaptığı gibi sevincinden naralar atacaktır. Devletin polisi-

ni, basını, kısa dalga vericiyi ve diğer her şeyi, hem de hemen bana teslim edeceksiniz.

Ölüm sessizliği.

Başka çıkar yolum yoktu...

İÇİŞLERİ BAKANI Meclisin karar hakkını aşmamam gerekir ama, üyeleri olduğumuz sürece meclisimizin asla böyle bir anlaşmaya yanaşamayacağını söyleyebileceğimi sanıyorum.

SAVCI Yazık.

İÇİŞLERİ BAKANI Bu, suç ile bir anlaşma yapmak olurdu.

SAVCI Siz ne öneriyorsunuz?

İÇİŞLERİ BAKANI Savaşacağız.

SAVCI Kanımızın son damlasına kadar.

İÇİŞLERİ BAKANI Evet!

SAVCI Yazık.

GENERAL Kanımızın son damlasına kadar.

MÜDÜR Kanımızın son damlasına kadar.

SAVCI Akan kan görüntüsünden nefret ederim.

Purosunu içer.

Çantamda her zaman bir balta taşıdığımı söylenti sanıyorsanız baylar, yanılıyorsunuz. Çantamda bir balta var. Başka türlü davranılamayacağını deneyimlerim öğretti bana.

Coco'yu görür.

Bayan kim?

COCO Ekselans?

SAVCI Nereden tanışıyoruz?

COCO Tanışmak?

SAVCI Bana Hükümet Konağını gezdirir misiniz?

Kolonu Coco'ya uzatır.

Baylar karar verecek, anlaşma yapacaklar mı yapmayacaklar mı. Onlara verebileceğim en son şans.

COCO Ekselans sizi nereye götürmemi istersiniz?

SAVCI Beni balkona çıkarın.

Savcı ve Coco uzaklaşır.

İÇİŞLERİ BAKANI Bir deli! Bunu hep söylememiş miydim. Bir akıl hastası!

Tram pet gürültüsü.

Neden kimse tabakları elimizden almıyor?

Kalabalığın gürültüsü.

GENERAL Neler oluyor?

Tram pet gürültüsü.

KOMİSER Adamlarınız general, muhafız kıtası selam duruyor

–

Tram pet gürültüsü.

Balkonda duruyor – Kalabalığa kendini gösteriyor – konuşuyor Duyuyor musunuz?

Çılgınca bağırıp çağırma.

İÇİŞLERİ BAKANİ Neden kimse tabakları toplamıyor? Olacak iş değil. Neden kimse tabakları toplamıyor?

11. Katilin Şansı Yok

Tavanarası odası, iki kişilik yatakta bir kadın yatıyor; yanında dışarıdan gelen sesleri dinlemek üzere doğrulmuş; katil oturuyor.

KATİL Şimdi gene ses seda yok.

KADIN Ne olmuş olabilir?

Katil yataktan kalkar.

Nereye gidiyorsun?

KATİL Bakmaya.

KADIN Dikkat et görmesinler seni, radyoda söylediler, kimin belgeleri yoksa –

Katil pencereye gider.

Bir şey görebiliyor musun?

KATİL Toz...

KADIN Deprem oluyormuş gibiydi.

KATİL Köprü. Köprüyü uçurmuşlar. Nasıl da sarkıyor! Raylarla birlikte.

Bir sigara alır.

Bununla durduramayacaklar...

KADIN İlk anda bütün ev yıkılıyor sandım, öyle bir sallandı ki.

KATİL Camı gitmiş. Kocanın resmi –duvardan düşen buymuş.

Cam kırıklarını toplar.

Cam kırığından başka bir şey değil...

Kadın hıçkırır hıçkırır ağlar.

Üzülme Betty, üzülme. Böyle işte. Ortalık karmakarışık. Kız kardeşimin kocası da öldürülmüştü, iyi de bir çocuktuk, öğretmen, yirmi altı yaşındaydı. Daha doğrusu tutuklandı, kaçmak istediği için de öldürdüler onu. Hemen bir hafta sonra da ortalık düzeldi. Ama onu öldürenlerden biri, bir as subay, geldi dul kardeşimle ilgilendi. O zaman o olmasaydı açlıktan ölerdük. Aynı yıl içinde de evlendiler. Sonuç ne oldu? Bugün kendi evleri var. Buzdolaplı. Bir de arabaları ve iki de çocuk...

KADIN Bizi görebilseydi!

KATİL O zaman ben burada olmazdım. Bizi görebilseydi o zaman o daha hayatta olurdu, kendi burada olurdu, sen de bana gerek duymazdın.

KADIN Oh Tanrım.

KATİL Cam kırıklarını nereye atayım?

Kadın hıçkırır.

Kırıkları nereye atayım diye soruyorum.

Kadın hıçkırırken Katil elleri kırık camla dolu ayakta durur, sonra pencereye gider ve kırıkları dışarı atar, yatağın kenarına oturur.

Ortalık da karmakarışık...

Kapı çalınır.

Kim olabilir?

Susarlar.

Bu saatte.

KADIN Otur!

KATİL Acaba sütçü mü?

KADIN Açmayalım.

Susarlar.

Camları sokağa atmamalıydın Wolfgang, akılsızca bir iş yaptın.

KATİL Wolfgang...

Katil güler ve yatağa uzanır.

Neden mutlu olduğumu sen bilemezsin. Sen hiç hapiste yatmadın. Neden mutlu olduğumu hiç bilemezsin. Beni hapiste hiç adımla çağırmadılar. Önce hep sanık dediler, sonra katil ya da suçlu. Bir gazetede adım canavar oldu. Bir keresinde de savunmanım insanoğlu dedi. Eskiden bankada da adımlı hiç söylemezlerdi. Komik. Ancak adım küçük bir plakette yazılıydı. W.Schweiger. Kimi bay Schweiger derdi. Askerlikte Schweiger Wolfgang dediler. O bendim. Daha sonra hapiste beni müebbet diye çağırdıklarında hiç aldırmadım, inanmadım.

KADIN Hişt.

Kapı çalınır.

KATİL Ayrıca Wolfgang aslında güzel bir ad..

Kapı çalınır.

SES Açın!

KADIN Kimsiniz?

SES Açın!

KADIN Bir dakika, geliyorum, bir dakika... .

Kadın Katil'e nereye saklanabileceğini gösterir, kapıyı açmadan önce sabahlığını omuzuna atar. Elinde bir makineli tabanca ile Jandarma girer.

JANDARMA Belgeleriniz.

KADIN Niçin?

JANDARMA Ben yalnızca görevimi yapıyorum.

Kadın belgelerini karıştırıp içinden bir kaçıncı gösterir.

Hofmeier, Anna Elisabeth.

KADIN Evet.

JANDARMA Kızlık adın Svoboda.

KADIN Evet.

JANDARMA Terzi.

KADIN Evet.

JANDARMA Karl Anton Hofmeier ile evli, bekçi.

KADIN Hayır.

JANDARMA Ama burada öyle.

KADIN Evet.

JANDARMA Öyleyse neden yalan söylüyorsunuz?

KADIN Kocam – şehit oldu...

JANDARMA Hangi tarafta?

KADIN Onu bilmiyorum..

JANDARMA İyi.

Belgeleri geri verir.

Peki adam nerede?

KADIN Adam mı? Kim? Hangi adam?

JANDARMA Demin camda duran.

Kadın başını sallar.

Cam kırıklarını atan.

Kadın başını sallar.

Bu sizin pantolonunuz mu?

Kadın sesini çıkarmaz.

Bunun yararı yok.

Katil saklandığı yerden çıkar.

Siz Bay Hofmeier misiniz?

KATİL Hayır.

JANDARMA Kimsiniz?

KADIN Size anlattım ya –

JANDARMA Bu baya soruyorum.

KATİL Onun katili.

JANDARMA Ne diyorsunuz?

KATİL Gerçeği.

Ara

JANDARMA Belgeleriniz var mı?

KATİL Hayır.

JANDARMA Paltonuzu alın!

KATİL Paltom yok –

JANDARMA Sokağa böyle çıkamazsınız.

KATİL Hapisten yeni çıktım –

JANDARMA Pantolonunuzu alın!

KATİL Belgelerim verilecek.

Pantolonunu alır.

Önümüzdeki haftanın başında dediler.

Pantolonunu giyer.

Hiçbir şeyi yadsımıyorum. Asıl istediğiniz nedir? Yeni hapisten çıktım diyorum ya—

JANDARMA Nasıl oluyor bu?

KATİL Affedildim.

JANDARMA Herkes böyle diyebilir.

KATİL Dün akşamüstü.

JANDARMA Neden affedildiniz?

KATİL Bilmem. Politikadan anlamam. Beni birden serbest bıraktılar. Bellek yitimi, ya da genel bellek yitimi dedikleri.

Jandarma ne diyeceğini şaşırır.

Affedildim. Bunu herkes söyleyemez. Eğer biri hapiste ise affedildim diyemez.

Kendi yaptığı soğuk şakaya güler.

Yoksa haksız mıyım?

JANDARMA Burada ne işiniz var?

KADIN Nedeni çamaşırlar.

KATİL Ben bekârim.

JANDARMA Bununla neyi anlatmak istiyorsunuz?

KATİL Bayan Hofmeier çamaşırlarımı tamir etti. Eskiden beri eder. Çamaşırlarımı almam gerekti.

JANDARMA Bu nedenle bayan Hofmeier'in evindesiniz?

KATİL Evet, bir de baş sağlığı dilemek istedim.

JANDARMA Ne yapmak istediniz?

KATİL Baş sağlığı dilemek—

Jandarma ne diyeceğini şaşırır.

Bellek yitimi, gerçek bu, bütün ülkede—

JANDARMA Geceyi nerede geçirdiniz?

KATİL Burada!

Kadın arkasını dönüp yüzünü gizler.

Durum bunu gerektirdi... Yıkım bizi bir araya getirdi. Olayların gidişi bu, gece yarısına dek Karl Anton'dan söz ettik... Birbirimize yazıklandık—

Kadın hıçkırır.

Bu sizi neden ilgilendirsin ki?

JANDARMA Doğru.

Ara

Belgeleriniz yok demek.

KATİL Yok.

JANDARMA Öyleyse paltonuzu alın.

KATİL Bu benim değil! dedim ya.

JANDARMA Olsun.

KATİL Dedim ya hapisten çıktım, istediğim yere gidebilirim, özgürüm.

JANDARMA Ayakkabılarınızı giyin!

Katil hareketsiz durur.

Hadi yürüyün.

Katil susar, ayakkabılarını alırken içinden bir karara varmış gibidir, ayakkabılarını giyer.

KADIN Dediklerinin hepsi doğru.

JANDARMA Anlaşılacak bakalım.

KADIN O affedildi! Affedilen mahkum o! Eğer size böyle diyorsam –

JANDARMA Ben yalnızca görevimi yapıyorum.

Katil hazırды, Jandarma elinde makineli tabanca Katil'i önüne katıp götürür. Kapı açık kalır, kadın taş gibi donup kalmıştır, birinin merdiven hızla indiği duyulur birden.

Dur, olduğun yerde kal! Dur! Dur! Yoksa vururum –

Ayak sesleri sürer.

Dur!

KADIN Wolfgang?

Kısa bir yaylım ateşi ve sessizlik.

12. Güvenlik ve Düzen Yeniden Kurulur – Son.

Her şey oyunun başlangıcındaki gibi; Savcı'nın evinde çalışma odası. Gece. Yazı masası üstünde bir lamba yanmakta. Savcı hareketsiz ayakta durur. Yalnızdır. Tek değişiklik kanalizasyon-

da giydiği lastik çizmelerdir. Kulenin saati vurur.

SAVCI Ne diyeceğini biliyorum. Sus! Bir doktora gitmeliyim, hastayım, tatil yapmalıyım. Artık genç değilim, yarın gene her tarafım yorgunluktan kırılacak. Tatil yapmalıyım, hap almalıyım. Bu böyle yürümez. Bütün arkadaşlarım da böyle düşünüyor, değil mi sevgili Hahn?

Güler.

Öyle değil mi sevgili Hahn?

Sessizlik.

Daha başka? Görüyorum ki beyefendilerin üzerinde pijama var ve üşüyorlar...

Sessizlik.

Zorla el koymaya gelince; Güvenlik ve düzenliğin yeniden kurulması iki üç gün sürer. Adamlarımın özellikle bu eve el koymuş olmaları beni üzen bir dikkatsizlik.

Kendi resmine bakar ve resmi eline alır.

–resimlere hiç katlanamam, madam, izninizle!

Resmi şömineye atar.

Doğruluğuna güvenilir en az iki kişi tarafından imzalanması gereken zarar ödentisi ile ilgili raporların ilgili katlara verilmesi gerekir.

Sessizlik.

Daha başka ne var? Sevgili Hahn bu gece Cumhurbaşkanı'mızın ziyaretlerini beklediğimden dolayı karımla burada yatamayacağınız için üzgünüm –

Seslenir.

Nöbetçi!

Masaya oturur.

– Bu bay ve bu bayan tutuklanmıştır. Yüzlerini bir daha görmek istemiyorum. Onlara insanca davranmaktan sorumlusunuz. Her ikisi de suçsuzdur. Birbirimize söyleyecek hiçbir şeyimiz yok.

Sessizlik.

Uyanın! –şimdi; hemen şimdi; uyanın! uyanın! uyanın!

Hilde kolunun altında odunlar yalınayak ve sessiz içeri girer.
Çok yaşa Kont! Beni çıldırtmak istiyorlar. Yaşasın Kont! Yaşasın Kont!

Hilde bir odunu düşürür.

Kimsin sen?

HILDE Hilde.

SAVCI Hilde mi?

HILDE Savcı Beyi korkuttum mu?

SAVCI Tanrıya şükür...

HILDE Savcı Bey zili çaldılar. Belki ateşi yakmamı istiyorlar.

Savcı Bey dağınık saçlarımı bağışlasınlar, yataktan kalktım.

Savcı güler.

Savcı Bey neden gülüyorlar öyle?

Savcı susar.

Ateşi yakayım.

SAVCI Tanrıya şükür, tanrıya şükür...

HILDE Savcı bey neden öyle bakıyorlar?

SAVCI Tanrıya şükür ki yaşıyorsun!

Hilde şöminenin önüne diz çöker.

Bu odada biri mi vardı?

HILDE Bilmiyorum.

SAVCI Karım mı?

Kalkar, bakmak için kapıya gider.

Düş gördüm.

Durur ve etrafına bakar.

Düş gördüm, bunun bir düş olduğunu hep biliyordum, hep...

Tekrar masa başına oturur, günlük işleriyle uğraşmışçasına bir şeyler arar.

Ateş, evet, ateşimiz gene söndü. Saat kaç oldu? Anlamıyorum. Bütün dosyalarımı nereye koyduğumu biliyor musun Hilde?

Hilde döner ve Savcı'ya bakar.

Hâlâ yağıyor mu kar?

Telaş etmeden aramasını sürdürür.

Anlamıyorum.

Durup düşünür.

– Bağırdım sanıyorum, bağırmamla da uyandım, birden bir şey diye bağırdım...

HILDE İşte tutuştu!

SAVCI Ne diye bağırdım?

HILDE "Nöbetçi" diye.

Savcı güler.

Savcı Bey şehirde neden bütün gece ateş edildi?

SAVCI Ateş mi edildi?

HILDE Bütün gece.

Ateşin parıltısı.

İşte yanıyor!

SAVCI Senin Kont Öderland geldiğinde, ormanda kömürcülerin orada olduğu gibi. Öyle ki insan dans etmek ister ateşi görünce! Bütün gece. Yaşasın Kont!

Savcı güler.

Yaşasın Kont! Kömürcüler korktuklarında, yanan da kendi kulübeleriymiş, köyler ve şehirler yanıyordu, peri de dedi ki o zaman...

HILDE Savcı bey benimle eğleniyorlar.

SAVCI Ne dedi peri o zaman?

Hilde doğrulur.

Dur gitme!

Uzaktan tek tük silah sesleri.

Gerçekten anımsadığım en son şey şu; O gece gene ateşi yakmıştın. Öyle yorgundum ki. Bir peri gibiydin. Hiç uykum yoktu ve sen bir öykü anlattın küçüğüm, yabanıl bir öykü...

Puro kutusunu bulur.

Kim içti benim purolarımı? Anlamıyorum. Benim bütün purolarımı kim içti biliyor musun Hilde?

HILDE Sanırım Doktor Hahn.

SAVCI Ne zaman?

HILDE Peş peşe.

SAVCI Hımm.

Boş kutuyu şömineye atar.

Ben de daha kutunun yarısı dolu sanıyordum.

Sessizlik.

Bir şey söyle!

Uzaktan tek tük silah sesleri.

Bir şey söyle!

HILDE Korkuyorum.

SAVCI Sen de mi aynı düşü gördün?

Uzaktan tek tük silah sesleri.

Korkunçtu.

Hilde'ye bakar.

Saçların alev alev yanıyordu, şimdiki gibi. Sonra her şey çamur ve griye dönüştü. Elin de soğuk ve sağlıksızdı. Dudakların soğuk ve taş gibi sertti. Ve mor. Ta aşağılarda yatar bıraktım seni, kurtulmak istiyordum, yaşamak istiyordum...

HILDE Savcı Beyin neden söz ettiğini bilmiyorum.

SAVCI Düşümde küçüğüm, seni düşümde gördüm.

Savcı güler.

Seni ve Kont'unu!

Savcı Güler.

Senin Kontun bendim –hiç bir engel tanımayan, kimsenin durduramayacağı ben, elinde balta Kont Öderland, adımı duyduklarında ağızları açık kalır, dilleri tutulur, damarlarındaki kan donar. Duvarları sanki sisten. Geçiyorum. Nereye gitsem düzenleri oyun kâğıtlarından yapılmış evler gibi yıkılıyor –ben ise özgürüm... özgür...

Sessizlik.

Bir şey söyle!

Kulenin saati vurur.

Dört mü?

Sessizlik.

Bir şey söyle!

HILDE Votan, köpeğimiz öldü, suç bende değil, Savcı Bey bu kadar uzun süre buraları bırakıp gittiği için hiçbir şey yemek istemedi. Ona sıcak süt hazırladım, ama onu bile içmedi.

Savcı söylenenleri duymaz.

Onu bahçeye gömdük.

Savcı güler.

Savcı Bey bana inanmıyorlar mı?

SAVCI Birden elimde bir balta. Bunun nedeni küçüğüm, böyle masalların anlatılması! Üç toy jandarma karda yatıyor, sen orada var gücünle yardım ettin, onları karla örttük...

HILDE Bunu gazete yazdı.

Savcı güler.

Herkes bundan söz etti.

SAVCI Yaşasın Kont diye bağırdı herkes...

Uzaktan tek tük silah sesleri.

Anlamsız bir dünya gördüm düşümde.

Uzun süreli silah sesleri.

Git yat!

Savcı Hilde'nin yanına gider, saçlarını okşar.

İkimiz de düş gördük, öyle şaşkın bakma. Anlattığın o köpek-
le ilgili öyküyü de düşünde gördün.

Hilde başını sallar?

Ateş için sağol.

Kapı çalınır.

HILDE Bu çamurlu çizimleri ayaklarınızdan çıkarmayayım mı?

Kapı çalınır.

SAVCI Ne bu çizimler, ne zaman giydim? Bu gerçek dışı. Ne bu çizimler? Aklım başımda. Benden ne isteniyor? Uykuda değilim diyorum -

Yargılı elinde makineli tabanca girer.

Siz kimsiniz?

Yargılı selam durur.

Bu ne demek?

YARGILI Yaşasın Kont!

SAVCI Buraya nasıl girersiniz? Anlamıyorum. Bu makineliyle ne yapmak istiyorsunuz? Siz kimsiniz diyorum?

YARGILI Bülbül.

SAVCI Ne dediniz?

YARGILI Bülbül.

Savcı afallar.

Ekselans konaklama yerinden memnun değiller. Bir iki güne dek saraya taşınılacak. Aceleden daha iyisini bulamadık. Dikenli tel çekmeyi on beş dakika içinde bitiriyoruz. Ekselans eğer gece nedeniyle dikkat etmemişlerse, ev bir parkın içinde. Ekselans sakın bir yer ister diye düşündük. Yazı masası, telefon, her şey var, hizmetçi de, yanında banyosuyla yatak odası, her şey kusursuz, bir savcının villası olduğu söyleniyor.

SAVCI Başka diyeceğin?

YARGILI Yaşasın Kont!

SAVCI Bunu söylemişsiniz.

YARGILI Devlet Başkanı sizinle konuşmak istiyor.

SAVCI Kim?

YARGILI Devlet Başkanı.

Yargılı selam verip çıkar.

SAVCI Bu kötü bir düş, kesin!

Hilde uzaklaşır.

Hilde –

İçeri saygın bir ihtiyar girer, yumuşak bir sesle:

Sayın Başkan?

BAŞKAN Gecenin bu saatinde bizi gereksiz yere uğraştıracak kişisel duygudaşlık sözleri için zamanımız yok. Seksen yaşında bir kişi olarak anımsadığıma göre bu ülkenin hemen hemen bütün hükümetleri gece kurulmuştur.

Oturur ve Savcı da oturuncaya dek bekler.

Yeni hükümeti kurmak için hazır olduğunuzu duyar duymaz sayın doktor, size ekselansları diyeceğim, bu bir gelenektir.

SAVCI Bana mı?

BAŞKAN İktidar değişikliğinin amaca uygun olduğunu göstermek, bu durumdan yara almayanları yatıştırmak üzere halka ve yabancı ülkelere vereceğiniz ilk bildirinizde belirtilmesi ya da sezdirilmesi gereken vaatlerin neler olacağı sorunu kısa olacak konuşmamızın konusu değil.

SAVCI Bir bildirim yok!

BAŞKAN Hiçbir zaman yerine getirilmeyen ve bu yüzden de ik-

tidara geçmeyi hep bir gelişme olarak göstermeye yarayan bir sürü söz ve büyük vaatler vardır sayın doktor.

SAVCI İktidarı istemiyorum!

Başkan gülümser.

Yaşamak istiyorum!

BAŞKAN Size yöneltmem gereken soru kısa ve yalın; Bütün bu olanlardan sonra, hazır mısınız?

SAVCI Ne oldu?

Başkan gülümser.

Bunların hepsi bir düş diyorum-

BAŞKAN Yazık ki değil!

SAVCI Düşünde gördü herkes beni!

BAŞKAN Katil olarak öldürülmeye hazır mısınız, sayın doktor, ya da dirlik ve düzenliği geri getirmek için hükümeti kurmayı yeğlersiniz?

Uzaktan silah sesleri gelir.

Yanıtınızı bekliyorum.

Yargılı makinesiyle içeri girer.

YARGILI Dikenli tel örgümüz tamam.

Yargılı selam verir ve çıkar.

BAŞKAN Kim özgür olmak için iktidarı devirirse, özgürlüğün karşıtı olan iktidarı devralır. Ve ben sizin kişisel korkunuzu çok iyi anlıyorum.

Coco girer içeri.

COCO Saray hazır.

Arka duvar bütünüyle tek bir kapı gibi açılır. Kapının içi altın yaldızla kaplıdır. Kıpkırmızı bir halı odanın içine doğru yuvarlanarak açılır. Saray Muhafız Kıtası ne zamana ait olduğu belirsiz üniformalar içinde görülür, bir opera sahnesi gibidir.

BAŞKAN Ekselans?

SAVCI Düş bunlar, hepsi düş.

Başkan kalkar.

Uyanın –şimdi; çabuk şimdi; uyanın – uyanalım uyanın...

Savcı müzik sesleri arasında oturup kalır.

SANTA CRUZ
Bir Aşk Şarkısı

Öndeyiş

Meyhanede bir tarafta köylüler oturmuş kâğıt oynar, sıkkın ve bezgindirler. Diğer tarafta, önde, Doktor'u ve Gezgin'i görürüz. Gezgin masanın üstünde oturup gitar çalar ve bir şarkı mırıldanır.

GEZGİN Bir Cava şarkısı... biz yukarıda kış güvertede yatar-ken ve de sıcaktan uyuyamazken, denizciler, o kedi gözlü kah-verengi şeytanlar hep bu şarkıyı söylerdi! Ümit Burnu'nu döndük, yedi hafta yol aldık, mancanalarımızın durumu kötü-nün kötüsüydü, ama ay denizin üzerinde gümüş bir tepsi gibi asılı duruyordu, direkler arasında kâğıttan bir fener gibi sallanıyordu... orada öyle hep şarkı söylediler, geceler boyunca, rüzgarsız bütün geceler...

Şarkıyı bir kez daha mırıldanır.

DOKTOR Jozefin?

Bir adam girer içeri ve paltosundaki karları silker.

ADAM Of, nasıl da yağıyor!... Karşıda kilise avlusunda gene bir cenaze töreni var, sevgili doktor! Tütsü ve ilahiyle geldiklerinde, önde de tabut, bir de bakarlar ki, allah belamı versin, mezar ortada yok –öylesine yağıyor dışarda kar.

Oturur.

Bana bir likör.

DOKTOR Jozefin, buraya da bir şişe!

Garson gider.

GEZGİN Beni sevdi.

DOKTOR Kim?

GEZGİN O zaman, on yedi yıl önce bir alçak gibi davrandım, bu doğru olabilir, ama gene de sevgili doktor inanın bana, bir mucizeye inanır gibi, koşulsuz, inanın ki o beni sevdi!

DOKTOR Kim?

GEZGİN Onu tekrar görmek için başka hiç bir çarem kalmamıştı. Bir gemi gerekiyordu bana, önüme çıkacak ilk gemi. Fas önlerinde yatarken ele geçirdik onu. Zavallı Fransızlar! Deni-

ze döktük onları, sarhoştular, öylece oldukları gibi, şlap, şlap, şlap! Armayı boyayıp değiştirdik... yelkenleri açtık, ve de on üç hafta peşinden gittim onun.

DOKTOR Kimin?

GEZGİN Babasını düşündükçe gülesim geliyor! İnci gibi kızım var, dedi, ama siz oğlum, siz öyle değersizsiniz ki, onun yüzüne bile bakamazsınız! Nerede o? diye sordum. Bu seni ilgilen-dirmez diye gürledi; nişanlı o.

DOKTOR Nişanlı mı?

GEZGİN Bir soylu ile, bir süvari yüzbaşı ile!

DOKTOR Ciddi mi?

GEZGİN Ciddi; aynı günün gecesi tekneimdeydi o, kollarımın arasında, kamaramda-

DOKTOR Kim?

GEZGİN Elvira, olağanüstü bir kız.

DOKTOR Elvira? Bizim yüzbaşının karısı mı? Şatonun sahibi bizim hanımefendi mi?

GEZGİN Sus!

Garson yeni bir şişe getirir.

GARSON Baylar, bu son şişem.

DOKTOR Dostumuz susamış.

GARSON Öyle görünüyor.

DOKTOR Biliniz ki, dostumuz yeryüzünün her köşesini dolaşmış, Jezefin'in düşünde bile göremeyeceği şeyler yaşamış.

GARSON Benim neyi düşleyebileceğimi biliyor musunuz ki?

DOKTOR Dolaşmış diyorum, hummaya yakalanıncaya dek.

GARSON Humma mı?

DOKTOR Biliniz ki bütün bir yıl hiç bir şey içememiş, bugün sağlığına kavuşmasını kutluyoruz!

GARSON Kutlarım...

Bardakları doldurur.

Eğer bu doğru ise.

GEZGİN Hem de nasıl!

GARSON Hadi öyle olsun bayım. Bu konuda daha önce de çok dil döktü sevgili doktor, insanların iyiliğini ister, onun için de

yalanı boldur.

GEZGİN Kaygılanmayın bayan, söyledikleri yalan değildi, hiç bir sözcüğü.

GARSON Siz nereden biliyorsunuz bunu?

GEZGİN Nereden mi? Nedeni o tek söz söylemedi, sağlıklı olduğumu ona kendim söylemem gerekti!

GARSON Ee, sonra...

GEZGİN Doğduğumdan bu yana her zamankinden daha sağlıklı!

GARSON Sağlıklar olsun.

İskemleye ilişir.

Biliyor musunuz, başka türlüünü de gördük, burada içildi, gülündü, sağlığa kavuşmalar kutlandı, bizim başımızdan geçti bunlar, bir ay sonra da orada, karşıda kilise avlusunda yatıyordu. Her sağlığa kavuşmada bir diğeri. Neyse, bunları öylesine anlatıyorum... Ve bütün bunlar gerçek bir insan sevgisi nedeniyle, anlıyor musunuz? İnsanları hiç umut kalmayana dek iyileştirmeye çalışır, her defasında kendini o iyi kalbinin sesine bırakır. Neden neşelenmesinler umutsuzlar der.

GEZGİN Kaygılanmayın iyi yürekli bayan-

GARSON Biliyorum, biliyorum!

GEZGİN Bir ay içinde mi diyorsunuz?

GARSON Meryem hakkı için beni yanlış anlamayın!...

Gezgin güler.

GEZGİN Bir aya kalmaz çoktan açık denizlerde olurum ben bayan.

İçer.

Şaka bir yana, sevgili doktor, Küba'da bir çiftlik var, terkedilmiş, yanmış kül olmuş, yeniden ürün vermek için beni bekleyen bir çiftlik. Ananas, şeftali, erik, incir, üzüm! Bir ay içinde gemi yola çıkacak... bir yıl içinde, size namus sözü, ilk kahveyi alacaksınız!

GARSON Kahve?

GEZGİN Bütün o haftalar boyunca yukarıda yatarken, hasta ve yitik, cehennem ateşine atılmış, hastahanenizde bir tutsak, ye-

niden iyileşmemi, yeniden bu ayakların üzerinde durmamı, canımın çektiği yere gidebilmemi bir kandırmaca saydığı için, bana her güzel söz söyleyenin sıkılıp utanması... şimdi geçmişte kalan bütün bu haftalar boyunca bir kez daha bir şişe içki içmeyi, yeniden dirimli insanlarla beraber olmayı düşledim hep!..

DOKTOR Biliyorum, bundan çok söz ettiniz.

GEZGİN Eee?

DOKTOR Daha şişe bitmedi-

GEZGİN Şu insanlara bir bak!

DOKTOR Görüyorum onları.

GEZGİN Neden yaşamıyorlar?

DOKTOR Ne demek istiyorsunuz?

GEZGİN Yaşam kısa, bunu bilmiyor musunuz? Neden şarkı söylemiyorlar? Neden yaşamıyorlar?... yaşamak-
Köylülerin oturduğu yerden gürültüler gelir.

BİRİNCİ Umurumda değilsin diyorum sana!

İKİNCİ Yarın öküzleri getiriyorum –

BİRİNCİ Onları yemlemeyeceğim, bunu sana daha evvelsi gün pazarda söyledim, onları ahıra şeytan dehleyip getirse de yemlemeyeceğim-

ÜÇÜNCÜ Baharda, öküzler sabanın önüne koşulabilirse, baharda, buna sen de sevinirsin.

BİRİNCİ Baharda!

ÜÇÜNCÜ Yüzbaşı bizim iyiliğimizi istiyor-

BİRİNCİ İyilik mi? Parası olan herkes öküz satın alabilir. Hele yarıcı onu yemleyecekse! Gelecek hafta Marten Günü, bunu yüzüne söyleyeceğim bizim yüzbaşının, yüzüne İyi niyetli olmak ve işini iyi bilmek, iyiliksever efendim, bunlar ayrı şeyler diyeceğim!

ÜÇÜNCÜ Bu tür konuşmalarla her şeyi bozarız...

BİRİNCİ Koz...

Konuşmadan, kâğıtları masaya vurarak oyunlarını sürdürürler.

GEZGİN Neci bunlar?

GARSON Yarıcılar.

DOKTOR Şatoya aitler.

GEZGİN Şatoya mı?

DOKTOR Atın arabaya ait olduğu gibi.

GARSON Aylardır her akşam yüzbaşının onlara aldığı iki öküz için kavgı ediyorlar. Neredeyse, en iyisi, hallerinin ne olacağını öküzlere sormak olacak.

GEZGİN Yüzbaşı mı dediniz?

GARSON Buradaki insanların dediği gibi, bizim süvari yüzbaşısı! Bizim Şato! Daha da kimse Şatoya adını atmadı, ömürleri boyunca bir kez bile.

GEZGİN Neden atmadı?

GARSON Hiç kimseyi içeri bırakmıyorlar. Tabii Marten Günü'nde kaz götüren kiracılar dışında.

GEZGİN Peki neden hiç kimseyi içeri bırakmıyorlar?

GARSON Neden mi? Bilmek istiyorsanız gidin oraya ve sorun. Bir deneyin, yüzbaşı sizi görmekten büyük bir sevinç duyacaktır!

GEZGİN Neden?

GARSON O her şeyi ile bir düzen adamı, bir gezginin karşıtı..

GEZGİN Görünüşü nasıl?

GARSON Yüzbaşının mı?

GEZGİN Örneğin, pipo içen bir kartal gibi mi?

DOKTOR İşte tam öyle!

GARSON Pipo içen bir kartal gibi-

GEZGİN Çocukları da var mı?

DOKTOR Bir kız çocuğu.

GEZGİN Ya!

DOKTOR Bu sizi şaşırtıyor mu?

GEZGİN Bir kız çocuğu...

GARSON Eğer bilmek istiyorsanız, yaygın söylentiler var, babasına çok az benzediği söylentileri dolaşıyor ortada, sevimli çocuk... ben yalnızca dediklerini söylüyorum, süvari yüzbaşısının karısı da bir kadın, değil mi? Tanrı aşkına, bir süvari yüzbaşısının karısı da bir zamanlar gençti!

GEZGİN Artık değil mi?

GARSON Sanki buna üzüliyormuş gibi söylüyor! O da, size söyleyeyim, o da yeryüzünün her köşesini dolaşmış-

GEZGİN Eğer izin verirseniz bir şey daha sorabilir miyim?

GARSON Ne?

GEZGİN Acaba adı ne?

GARSON Kimin?

GEZGİN Annenin, yüzbaşının karısının, ev sahibesinin, orada şatoda oturan eşin.

GARSON Bunu neden bilmeniz gerekiyor?

GEZGİN ... Elvira?

GARSON Bana öyle geliyor ki bayım, siz bu konuda çok şey biliyorsunuz.

GEZGİN Oh... pek değil-

Parmaklarını gitarın tellerinde dolaştırır.

Güzel bir isim. Bir kadın için.

Ayak sesleri duyulur.

GARSON Aman Tanrım bu gelenler de kim?

Dışarı çıkar.

DOKTOR Etkilenmiş görünüyorsunuz dostum.

GEZGİN Şatoya gidiyorum.

DOKTOR Siz mi? Gerçekten mi?

GEZGİN Şatoya gidiyorum.

DOKTOR Sizi yanlarına sokacaklarına inanıyor musunuz?

GEZGİN Bir kez daha dirimli insanlarla beraber olmak.. 'ayak-kabılarım, ceketim yüzünden mi böyle diyorsun? O beni sevdi, böyle olduğum gibi. Neden birbirimizi esenlemeyelim? Başka bir şey istemiyorum... Bir kez, bir süre yalnız oluruz, Elvira ve ben. Ben mumları tutarım, öpmem onu. Yaşanmışın kutsallığını bozmayız. Hiç bir şeyi yinelemeyiz. Soluk aldığını görürüm. Bu yeterdi bana. Ertesi gün de yoluma giderim.

DOKTOR Böyle olacak, eksiksiz böyle!

GEZGİN Her zaman olacağı gibi sevgili doktor, işte yaşam bu, bir kez daha yaşam-

İki adam -biri uzun, diğeri kısa- içeri girer, küreklerini duvara dayar.

ADAM Ne o, mezar kazıcı efendiler, buldunuz mu?

UZUN Ne bulmalıydık ki?

ADAM Mezarı diyorum.

KISA Vay canına, bir kulaç derinliğinde kazıp toprağı küredik, öyle bir mezar ki daha iyisi kürenemezdi, afla dışarı çıktığımdan bu yana yetmiş mezar kazdım-

UZUN Nasıl bulduklarına gelemim!

KISA Rahip buldu.

ADAM Bu nasıl oldu?

UZUN Çok kolay azizim, çok kolay-

KISA Birden, eline kitabı kara gömüldü- lappadak! Avunçuyla birlikte.

UZUN Bu doğru, bir içki, sert bir içki...

Köylüler kâğıt oynarken kulaklarına çalınanları dillendirirler.

BİRİNCİ Kim?

İKİNCİ Rahip!

Köylülerin kahkahaları

GARSON Bana bak, nereye? Nereye gidiyor? Bu ne demek oluyor? Sana söylüyorum, gitarla nereye?... Hey?... Gezin!...

Garson Gezin'in arkasından koşar.

UZUN Şunu söylemeliyim ki doktor, sizler hekimlik marifetinizle bize çok iş çıkarıyorsunuz. Diyorum ki emek kazançtır, sizler beni anlamalısınız, hem de dürüst bir kazanç diyorum buna ben, çünkü para kazanmak için sabahları o soğukta emek harcanır, insanlar da nasıl olsa ölüyor. Bu işi yapmak için insanlar neden buraya gelmesin- bu bizim ekmek paramız diyoruz kendime...

Garson geri gelir.

GARSON Ne alçak herif! Gezin, kaçıp yok oldu! Gitarımı da aldı!... Gülersiniz tabii, çünkü o benim gitarım, sizin değil!

DOKTOR Ben gülmüyorum ki.

GARSON Kaçıp yok oldu-

DOKTOR Üzülmeyin Jozefin! Gitarınızı geri alacaksınız.

GARSON Siz öyle dersiniz tabii-

DOKTOR Ondan ben sorumluyum.

GARSON Ne zaman? Ne zaman?

DOKTOR Çok yakında.

GARSON Peki nasıl? Nasıl olacak bu, bilmek istiyorum.

DOKTOR Gitar pek uzaklara gidemeyecek, ondan uzaklara-

GARSON Ne demek bu?

Masanın üstünde duran bir şey gözüne çarpar.

Bu da ne?

DOKTOR Ödediği bedel, bir mercan.

GARSON Bir mercan?

UZUN Gerçek bir mercan mı?

KISA Hiç mercan görmemiştim.

Mezar kazıcılar yaklaşır.

Hiç mercan görmüş müydün?

GARSON Ne gezginmiş...

Mercanı inceler.

DOKTOR Yukarıda şatoda bir serenat yapmak istiyor, anlarsınız ya.

GARSON Onu içeri alacaklarını mı sanıyor?

DOKTOR Öyle sanıyor.

GARSON Benim gitarımla! Aşağıda mutfakta hizmetçilerle oturabilirse ne âlâ.

Müzik duyulur, Cava şarkısıdır bu.

DOKTOR Duyuyor musunuz? Şaşılası duygular içinde o, olağanüstü bir durum, kitaplarda yazdığı gibi bir ölüm öncesi sarhoşluğu. Her şey ona öylesine olanaklı ve kolay görünüyor. Yaşam kaplıyor içini, bizim topumuzdan daha çok, müzik kaplıyor...

GARSON O da mı?

DOKTOR O da.

GARSON Bir ay içinde?

DOKTOR Bir hafta.

Garson haç çıkarır.

UZUN Yedi iklim dört bucaktan gelirler; ama biz bu işten ek-

mek yiyoruz diyorum kendime...

GARSON Bir hafta içinde?

DOKTOR Biraz da onu kıskanıyorum.

GARSON Bir hafta ömrü kaldığı için mi?

DOKTOR Bir hafta yaşayacağı için diyelim...

Birinci Perde

Şatoda.

Yüzbaşı ayakta durur ve piposunu doldurur. Üstünde mumların durduğu masanın başında Yazıcı oturur. Genç bir uşak ayakta bekler.

YÜZBAŞI Sana söylemem gerekenin hepsi bu Kurt. Durum ortada. Artık bundan söz etmeyelim... Ücretin orada.

GENÇ UŞAK Efendim beni işten çıkarmak mı istiyor?

YÜZBAŞI Düzen bunu gerektiriyor.

Piposunu yakar.

Düzen bunu gerektiriyor. Sekiz yıl boyunca at uşaklığını yaptın-

GENÇ UŞAK Sekiz yıl altı ay.

YÜZBAŞI Bugün öğrendiğime göre bana bu keseyi doldurman gerektiği her gün, her kez tütününden bir avuç dolusu çaldın, Sekiz yıl altı ay boyunca.

GENÇ UŞAK Üzgünüm efendim.

YÜZBAŞI Ben de Kurt.

GENÇ UŞAK Biliyorum, bunu yapmamam gerekirdi, ayrıca efendimin söylediği gibi bir avuç dolusu değil bir tutam, yalnızca bir tutam, bunu ayırt etmek gerekir, sekiz yıl altı ayda bu önem kazanır efendim-

YÜZBAŞI Seni severdim, neşeli bir gençtin, bu evde pek şarkı söyleyen çıkmadı sekiz yıl boyunca. Çoğu giderek şarkı söylemeyi unutuyor. Kendim söylemediğim için şarkı söylemekten hoşlanmadığımı düşünüyorlar... Atlara iyi baktın, daha iyi bir bakıcım olmamıştı.

GENÇ UŞAK Efendim bunu sıkça söylerdi.

YÜZBAŞI Seni işten çıkardığım için üzgünüm.

GENÇ UŞAK Eğer tütünü geri verirsem? Bunun ne kadar tuttuğu hesaplanabilirdi, sekiz yıl altı ay boyunca her gün bir tutam aynı tütünden geri verirdim!

YÜZBAŞI Önemli olan tütün değil delikanlı.

GENÇ UŞAK Eğer önemli olan tütün değil ise, efendim neden çıkarıyor beni?

YÜZBAŞI Düzen gerek.

Baştaki ses tonuyla.

Ücretin orada. Geceyi burada geçirebilirsin. Ama dediğim gibi sabah gözüm görmesin seni.

Genç Uşak ücretini alır ve gider.

Üzgünüm. Onu bağışlasam, bunu yalnızca yeni bir uşak arama zorunda kalmayayım diye yapıyorum sanacaktı, haklı da olmayacak mıydı? Aslında bu benim kolayıma gelirdi, ama ona kötülük ederdim, şımarırdı. Saygı duyacağı bir efendi gerek orası; o hiç bir zaman kendi kendisinin efendisi olamayacak.

Yazıcı'ya.

Nerede kalmıştık?

YAZICI "Üçüncüsü, baharda sabanın önüne koşasınız diye satın aldığım öküzlere gelince, şimdi kış olduğu için onları kimse yemlemek istemiyor."

YÜZBAŞI Aklınızı başınıza toplamanızı sağlık veririm ve de iyi niyetli olun ki geçinebilesiniz, benim de öyle olmam gerekir ki bir arada yaşayabilelim, günbegün. Öbür gün Marten Günü, şatoya geldiğinizde konuşacağız bu konuyu.

Yazıcı yazmayı sürdürür.

Hepsi bu kadar. – Ya da şunu da yaz. Bizi çok üzen bulaşıcı hırsızlık hastalığına gelince

YAZICI "Bizi çok üzen.."

YÜZBAŞI Geçenlerde üzüntüyle tanık olduğum gibi, hayvanlara içki içirirseniz, bundan da ne umduğunuzu Tanrı bilir, içkilerinize yazık olur! Size buyurduğum gibi hayvanları fırçalayın, içkiyi de kendiniz için, sizin şu içkiniz- ama önce hayvanları fırçalayın!

Dönüp uzaklaşır.

Bu günlük hepsi bu kadar.

YAZICI Bir de günlük defter var.

YÜZBAŞI Onunla başımı ağrıtmalı!

YAZICI Efendim, bütün bir hafta henüz boş.

Yüzbaşı oturur.

YÜZBAŞI Bizim gibi birinin başından bir haftada neler geçer ki? Günler kısalıyor, yapmamız gereken bir sürü iş, ata bile binemiyoruz. Tavşan avı gibi küçük bir serüven bile yok... Pazar, falan ayın filanca günü, sevgili karımın doğum günü, bir kaz yedik, çok güzel... başka; uşağımın işine son verdim... başka; düzen gerek...

YAZICI "Düzen gerek."

YÜZBAŞI Hey! Bunu da yazıyorsun!

YAZICI "Bir yüzbaşının başından bir haftada neler geçer."

YÜZBAŞI Sus!

YAZICI Doğruyu söylediğinizi düşündüm kuşkusuz.

YÜZBAŞI Bırak kalsın. Ama bunları kimseye okuma, bana bile okuma... Hadi bırak artık, gene geç oldu.

Yazıcı toparlanır, eğilip selâm verir, dışarı çıkar.

Kıyamet gününü görüyorum; adımı çağıran Tanrının yanında bu yazıcı kılıklı herif duruyor, borular ötüyor; o okuyor - Düzen gerek, düzen gerek... gök yüzünün bütün meleklerine, ben henüz ölümün soluk renginde, bana da okuyor.

İçeri bir Uşak girer.

Gene ne var?

UŞAK Efendim sizi tedirgin ettim!

YÜZBAŞI Odun getiriyorsun, bu iyi.

UŞAK Düşündüm ki kar yağıyor... dışarıda -

YÜZBAŞI Evet yağıyor, yedi gün oldu.

UŞAK Yedi de gece.

Kucağında odunlar ayakta durur.

Yedi gün yedi gecedir yağıyor. Şimdiye dek hiç böyle olmamıştı. Giderek artan bir sessizlik yağıyor çepeçevre. Ormana, yollara, her dala ve taşla ve her direğe yağıyor kar. Sessizlik, sessizlik ve kardan başka hiç bir şey yok. Yedi gün yedi gecedir. Nereye baksan kar yağıyor. Saçaklardan sarkan buzlarla bile. Dereye de yağıyor ve her şey susuyor...

Hareketsiz önüne bakar.

Efendim?

YÜZBAŞI Evet?

UŞAK Avludaki çeşme artık –

YÜZBAŞI Korkuyor musun?

UŞAK Korku?

Diz çöker ve ocağı yakar.

Aşağıda mutfakta, biz hepimiz aşağıda mutfakta oturuyoruz. Geçen pazardan beri hiç kimse odasına çıkmadı, ve herkes odasından soğuk olduğunu, karın kiremitlerden içeri girdiğini söylüyor ve biz de bu durumda hepimiz aşağıda mutfakta uyu-
yoruz, küçük çocuklar sebze sepetinde uyurken biz gecenin yarısını lâflayarak geçiriyoruz ve Jozef, karın bu kadar uzun süre yağabilmesine şimdiye dek hiç rastlanmadığını söylüyor. hiç aralıksız yedi gün yedi gece, bunun bir anlamı olduğunu söylüyorlar ve yalnız gitarıyla masanın üstünde oturan yabancı bu durumda bile bizimle eğleniyor...

Döner.

Efendim, bu şaşılacak bir adam.

YÜZBAŞI Kim?

UŞAK Yabancı, gitarıyla masanın üstünde oturan ve bize kar nedir bilmeyen, korku, görev, faiz, çürük diş nedir bilmeyen çıplak kabilelerden söz eden yabancı. Neler var. Mavi göğ
kükürt ve duman, kor halinde taşlar saçan dağlar da var. Ne-
densiz. Kendi gözleriyle görmüş. Yer yuvarlığının içi işte öy-
le sıcak. Balıklar da var, istediğinde uçan balıklar ve denizin
dibinden yukarıya baktığında güneş yeşil cam parçaları gibi
parlar diyor. Paltosunun cebinde bir mercan var efendim,
gördük biz onu.

YÜZBAŞI Neyin nesi bu şaşılalı adam? Nereden geliyor?

UŞAK Sanki her yerden. Az önce Marakeş, İspanya, Santa
Cruz'dan söz ediyordu-

YÜZBAŞI Santa Cruz?

Yüzbaşı ayağa kalkar.

UŞAK Evet, altı gün önce şatoya geldi. Anlaşılan sarhoştur, ne

istediğini bile bilmiyordu. Onu samanların üstüne yatırdık. Ertesi gün yağdı da yağdı kar... Efendim bir gün karın dineceğine inanıyor mu acaba?

Yüzbaşı yer kürenin önünde durur.

YÜZBAŞI Bir gün gelir her şey son bulur Kilian.

UŞAK Her şey mi?

YÜZBAŞI Görevler, faizler, çürük dişler, hırsızlık salgını, öküzler, her şey, giyinme, soyunma, yeme, avludaki çeşme bile. Bir gün gelir boyuna kâr yağar. Akropol, incil.. bütün bunlar hiç var olmamış gibi bir sessizlik olacak.

UŞAK Ateş yanıyor. Efendim mutfığa dönmeme izin verir mi?

Bu arada Elvira içeri girmiştir.

ELVIRA Burası daha sıcak.. Unutmadan Kilian, karşıda değil burada yiyeceğiz.

UŞAK Nasıl buyurursanız Hanımefendi.

Uşak uzaklaşır, karı koca yalnız kalır. Elvira ocağın başına çömelir, ellerini ısıtır. Yüzbaşı hâlâ yer kürenin başında durur.

ELVIRA Burası daha sıcak. Vazodaki su dondu.

YÜZBAŞI Santa Cruz..

ELVIRA Ne diyorsun?

YÜZBAŞI Santa Cruz... Santa Cruz'u anımsıyor musun?

ELVIRA Niçin?

YÜZBAŞI Sözcük, yabancı sokaklar ve maviliklerle, kemerler, palmiyeler, agavlar, duvarlar, direkler ve denizle dolu... Balık ve yosun kokuyor. Daha dünmüş gibi tebeşir beyazlığında ki rıhtımı görüyorum. Bugün bile o adamın o pis batakhane de nasıl dikilip, Havai'ye gidiyoruz, kırmızı flamalı gemiyi görüyor musunuz?

Güler.

dediğini duyuyorum. On beş dakika içinde Havai'ye gidiyoruz!

ELVIRA O zaman gitmediğine hâlâ yazıklanıyor musun? Benim yanımda kaldığına?

YÜZBAŞI Sık sık o adamı düşünüyorum.

ELVIRA Beni yanıtlamıyorsun.

YÜZBAŞI Acaba Havai'ye vardı mı? Burada bu küreyi çeviririm çoğunlukla. Florida, Küba, Cava - belki de Cava'da yaşıyordur şimdi.

ELVIRA Ya da canından olmuştur.

YÜZBAŞI Hayır.

ELVIRA Belki de salgın hastalıktan ölmüştür.

YÜZBAŞI Hayır.

ELVIRA Ya da savaşta öldü, belki de fırtınaydı onu alçakça boğan.

YÜZBAŞI Hayır.

ELVIRA Neden hayır?

YÜZBAŞI Ben yaşadıkça o da yaşayacak.

Elvira şaşkın bakar Yüzbaşı'ya.

ELVIRA Nereden biliyorsun bunu?

YÜZBAŞI Ben yaşadıkça özlemim eşlik edecek ona. Özlemimle onu denizlere sürükleyen yelkeninin şişirdi. Ve ben, burada çalışıp didiniyorken, benim bütün özlemimle nerelerde, tanımadığım hangi limanlarda, kıyılarda, şehirlerde dolaştığını bile bilmiyorum onun.

ELVIRA Bırak dolaşsın!

YÜZBAŞI Bırakıyorum...

Kısa süre susarlar.

ELVIRA Öbür gün Marten Günü. Adamlar gelecek, bu konuda düşündün mü? Sıcak bir çorba verelim onlara, ne dersin?

Yüzbaşı dinlemez Elvira'yi.

YÜZBAŞI Kimi vakit, kimi vakit ne istiyorum biliyor musun?

ELVIRA Havai'ye gitmek.

YÜZBAŞI Onu bir kez daha tanımak isterdim, benim diğer yaşamımı sürdüren onu, yalnızca bunu, nasıl olduğunu bilmek isterdim. Benim yaşamadığım her şeyi duymak isterdim. Yaşamımın nasıl bir şey olabileceğini görmek isterdim. Yalnızca bunu.

ELVIRA Ne boş bir kuruntu!

YÜZBAŞI Bu bir kuruntu değil. O benim gücümle yaşayan, geçinen, benim özlemimle beslenen gerçek bir kişi, yoksa ben

hep böyle yorgun, böyle yaşlı olmazdım.

ELVIRA Öyle misin?

YÜZBAŞI Sık sık, çok sık.

Elvira şakalaşır.

ELVIRA Belki de aşağıda mutfakta şarkı söyleyen o gezgindir, adamlarımıza mercanla, gitarla hoş vakit geçirten o adamdır? Hizmetçim söz etti bana ondan. Belki odur!

YÜZBAŞI Belki.

ELVIRA Ama artık yeter!

Ayağa kalkar.

Kar sizin hepinizi deli mi etti? Hizmetçim uçabilen balıkların düşünüyör.

Kısa bir sessizlik.

YÜZBAŞI Örneğin işlerimi bitirip senin yanında oturduğumda, kitap okuduğumda -Bizim diğer, belki de gerçek yaşamımızı sürdüren ondan başka ne arıyoruz ki, o zaman o yabancı gemiye binip karayı değil de denizi, tehlikesizi değil akıl almazı seçmiş olsaydım, işte o zaman o yaşamı ben sürdürecektim. Mutluluğumuz... çocuğumuz, toprağımız bana sevinç verse de aklımdan hiç çıkmayan onu arıyordum... Yaz gelip de sabah erkenden tarlalar ve ekinler arasında at sürerken, akşam başaklar üzerinden günü karartan bulutlar geçerken- bizim ekinimiz, Tanrım mutlu olduğumu biliyorum!

ELVIRA Ben de öyle olduğunu biliyorum.

YÜZBAŞI Buradaki her şeyin -şimdiye dek sürdürdüğüm yaşamın benim için tek olasılık olduğuna inanmıyorum. Anlıyor musun?

ELVIRA İnandığın nedir?

YÜZBAŞI Gerçekleşme, sahiplenme, sıradanlık olmadığı, bir amaç olduğu sürece yaşam, gerçekten inandım buna öncelikle.

ELVIRA Öyleyse artık Tanrı'ya da inanmıyorsun.

YÜZBAŞI Bu neden?

ELVIRA Bana öyle geliyor. Rahmetli babam bir kez bir mektubunda şöyle yazmıştı. Rastlantılardan korkma. Bir korsan ya

da bir yüzbaşı ile evlenebilirsin, buna göre yaşamın oldukça değişik görünebilir, ama sen hep aynı Elvira'sın... Utanmıştım o zaman, aynı zamanda da umutluydum, bir sonraki rastlantı da bir yüzbaşıydı, ve ben bildiğin gibi evet dedim... Bu Santa Cruz'da oldu.

YÜZBAŞI Aşağı yukarı on yedi yıl önce...

Ayağa kalkar.

Üstümü değiştirme zamanı geldi. Yemeği burada mı yiyelim diyorsun?

Uşak içeri girer bu arada ve sofrayı kurar.

ELVIRA Bir tane daha Kilian-

UŞAK Hanımefendi?

ELVIRA Bir takım daha getir.

YÜZBAŞI Kimi bekliyorsun?

ELVIRA Tanımamamıza karşın aşağıda mutfakta oturan yabancıya da söyle, onu akşam yemeğine bekliyoruz- burada.

UŞAK Gezin mi?

ELVIRA Onu konuşumuz olarak bekliyoruz.

UŞAK Hanımefendi nasıl buyurursa.

Uşak uzaklaşır.

YÜZBAŞI Bu ne demek?

ELVIRA Onu tanımak istediğini söylemedin mi?

YÜZBAŞI Sen bir çılgınsın!

ELVIRA Senin hoşuna gideceğini sandım. Senin dediğin gibi diğer yaşamını tanıyacağız. İlginç bir akşam yemeği olacak.

Elvira klavikordun başına oturur.

Şaka bir yana sevgili kocacığım, ben de kendimi senin gibi anılarıma bıraksaydım ne duyumsardım? Benim diğer, belki de gerçek yaşamımı buralardan uzaklarda sürdüren bir Elvira'dan ben de böyle söz etseydim...

YÜZBAŞI Kadın daha kolay unuttur denir.

ELVIRA Öyle denir. Ben unutmadım. Adı Pelegrin idi.

Kısa bir sessizlik.

Ama görüyorsun ki kadın aşkla, evlilikle, bağlılıkla, arkasından gittiği adamla oyun oynamıyor.

YÜZBAŞI Ben oynuyor muyun?

ELVIRA Eskiler geçmişte kaldı, anıların bugünümde hiç bir hakkı, düşüncemde hiç bir yeri yok. Eğer bir kadın evet, seninle geliyorum derse, bunu da yapar, ve ben diğer her şeyi gözden çıkarırım, üstünde düşünmem, yazıklanmam. Çünkü seviyorum ben. Benim için her şey olan erkeğin, her şeyi olmak isterim ben de.

YÜZBAŞI Buna inanıyorum Elvira, bunu biliyorum.

Elvira'yı alnından öper.

Böylesine bağlılığın için seni kıskanıyorum. Tanrı biliyor ki, eylemde bunu uygulayabiliyorum, ama düşüncede asla.

Yüzbaşı uzaklaşırken Uşak geri gelir ve masaya üçüncü takımı yerleştirir.

ELVIRA Onu çağırdın, değil mi?

UŞAK Elbette hanımefendi.

ELVIRA Geliyor, değil mi?

UŞAK Bakalım.

ELVIRA Sıkılacak zavallı adam!

UŞAK Hanımefendi buna inanıyor mu?

ELVIRA İnsan o evde oturanlardan biri değilse, bunu bir şey sanır.

Parmaklarını klavikordun tuşlarında gezdirir.

UŞAK Hanımefendi?

ELVIRA Evet?

UŞAK Avludaki çeşmemiz artık.

Sofra takımını yerleştirir. Sanırım konuk buraya oturur. Eğer gelirse. Beni bağışlayın ama sarhoş galiba.

ELVIRA Sarhoş mu?

UŞAK Çok değil hanımefendi, gene de kendini kaybedecek kadar değil.

ELVIRA Gene de mi? Bu "gene de" ne kadar demek?

UŞAK Yalnızca kristal bardakları neden koymadığımı hanımefendi bilsin diye söylüyorum-

ELVIRA Neden?

UŞAK Adam- konuğumuz... öyle bir alışkanlığı var ki, bardağı

boşalınca, her boşaldığında bir köşeye fırlatıyor.

ELVIRA Olağanüstü...

UŞAK Siz öyle buluyorsanız.

ELVIRA Kilian!

UŞAK Evet?

ELVIRA Kristal bardakların masada olmasını istiyorum.

UŞAK Bizim en iyi bardaklarımız onlar hanımefendi. Yüzbaşı onları yolculuğunun, denizin anısı olarak- her şeyden daha çok seviyor...

ELVIRA İşte bu nedenle.

Gezgin göze çarpmadan kapıda durmaktadır; Elvira klavikord çalar, Uşak sofra ile ilgilenir.

ELVIRA Kilian neye benziyor o, konuğumuz?

UŞAK Neye mi benziyor?

ELVIRA Anlat bana onu! Bohemya'lı bir serseri gibi sakalı mı var? Sanırım saçları berber nesli tükenmiş gibi yakasını aş-yordur.

UŞAK Yakası yok.

ELVIRA Çocukken bir keresinde bir serseri gördüm. Sakalını aldı ve çorbalı ağzını sildi- pöf!

UŞAK Sakalı yok, konuğumuzun.

ELVIRA Yazık.

UŞAK Hanımefendi gene de şaşıracak.

ELVIRA Ayakkabıları? Ayakkabılarını anlat bana! Çingeneler göç ettikten sonra kahverengi çamur birikintilerinde kalan ayakkabıları gördün mü sen hiç?

UŞAK Aşağı yukarı öyle, evet.

ELVIRA Zavallı, ona daha iyi bir çift veririz sonra.

UŞAK Büyük hayır işlerdiniz efendim.

ELVIRA Sonra! Yüzbaşı onu öyle olduğu gibi tanımak istiyor.. Anlıyor musun? Sarhoş mu dedin?

UŞAK Korkarım ki hanımefendi bu yemekten pek hoşlanmayacak.

ELVIRA Tersine!

UŞAK Pek yoksul sanırım.

ELVIRA Oh, ben öyle yoksul insanlardan hoşlanmayan biri değilim!

UŞAK Sanırım kaybedecek hiçbir şeyi yok. Böyle insanların gerçeği söylemek gibi bir tavırları var.

ELVIRA Ne tür bir gerçek?

UŞAK O anda aklına gelen her tür. Böyle sonu gelmiş biri için gözü pek olmak pek zor değil hanımefendi.

ELVIRA Ben gerçeğe değer veririm.

UŞAK Utanç verse de mi? Başından çok şey geçmiş sanırım.

ELVIRA Örneğin?

UŞAK Bunun için bir kez de hapiste yatmış.

ELVIRA Hapiste mi yatmış diyorsun?

UŞAK Öyle diyor.

ELVIRA Olağanüstü!

UŞAK Onu asmak istemişler sanırım.

ELVIRA Olağanüstü, olağanüstü.

UŞAK Hanımefendi neden bunu olağanüstü buluyor?

ELVIRA Neden?

Yeniden Klavikorda döner.

Kaderi ile uzlaşmak istemeyen biri saçmalıklara yer vermeyecektir yaşamında, saplantılara da, – onun için.

Elvira klavikord çalar, Uşak çıkmak isterken kapıda konuğa rastlar.

UŞAK Hanımefendi, konuk.

ELVIRA Ah! Çan çaldı mı?

Elvira döner konuğu karşılamak üzere, onu görünce dona kalır.

GEZGİN İyi akşamlar, Elvira.

ELVIRA Pelegrin?

PELEGRİN Eğer doğru ise akşam yemeğine çağrıldım.

ELVIRA Pelegrin...

Sessizlik

PELEGRİN Korkma Elvira, yakında gene gideceğim, pek zamanım yok.

Sessizlik.

Aynı hep düşündüğüm gibi çok güzel bir yerde yaşıyorsunuz... Yalnızca bu odunlar, sönmüş, onları ateşe doğru itmek gerekirdi – izin verirsen.

Maşayı alır.

Bu olmadık yere nasıl geldiğime şaşıyorsun Elvira... Hastaydım, sanki cehennem ateşinde yanıyordum. Şimdi iyileştim. Oluyor böyle şeyler, şimdiye dek olmadığım kadar sağlıklıyım.

Ocağın başından kalkar.

Orada, Küba’da bir çiftlik var, yanmış, kül olmuş, ürün vermek için beni bekliyen bir çiftlik, Ananas, şeftali, erik, incir, üzüm! Bir ay içinde gemi yola çıkacak... bir yıl içinde Elvira ilk kahveyi alacaksınız!

Bütün bu süre içinde taş gibi sessiz duran Elvira birden döner, eteğini toplar, orada kalmamaya kararlı bir tutum içinde uzaklaşır.

Neden böyle yapıyorsun? Seni korkutmak istemedim.... Bu da çocuğunuz demek!

Bir resmin önünde durur.

Biraz annene benziyorsun. Gözler sanki ceylan gözleri. Olabilir. Şimdi ağlıyor öfkeden, annen, senin bilmemen gereken şeyleri anımsattım ona. Çılgın çılgındır, yaşam da kısa, en önemli olan da bu.

Etrafına bakınır.

Bütün bu kitapları...

Kitaplardan birini eline alırken.

Ne zaman bilmiyorum ama, bir gün hepinizi, siz yüz yılların düşünce dolu peteklerini, üzerlerinde mum damlaları... okuyacağım.

Yüzbaşı görünür; hiç aldırmadan kitabın yapraklarını çevirmeye devam eden ve bunu daha sonra da sürdüren konuğun davranışları Yüzbaşı’yı şaşalatır.

YÜZBAŞI İyi günler.

PELEGRİN Size de... Beyefendi görünüşe göre siz de bir gravür meraklısısınız. Topluyorsunuz, zararsız bir tutku.

YÜZBAŞI Karım neredeyse gelir.

PELEGRİN Öyle mi sanıyorsunuz?

YÜZBAŞI Bana dediklerine göre bir haftadır evimizde kalıyor-
muşsunuz; kar sizi esir aldı.

PELEGRİN Onun da etkisi var.

YÜZBAŞI Bu denli kar yağışı seyrek görülür burada.

PELEGRİN Bir zamanlar ben de toplardım – kızılderili kafatas-
ları, orada Amerika’da. Bunu nasıl yaptıklarını şeytan bilir,
bu büyüklükte, yumruk kadar, gerçek bir insan kafası. Ölü ta-
bii. Ama çok iyi durumda, eti, derisi, gözleri, saçları, kişiliği-
ni yansıtan yüz çizgileri, yalnızca küçültülmüş! O zamanlar
çalıştığım çiftlikte bunlardan bütün bir raf dolusu vardı ben-
de

elinde bir patates gibi tutabilirsin – bir kez kadınlar öfkelen-
dirdi beni, ben de son kafaya dek atıp üzerlerine savuşturdum onları!

Güler.

Neden bana öyle bakıyorsunuz?

YÜZBAŞI Sanırım biz daha önce gördük birbirimizi...

PELEGRİN Gördük mü?

YÜZBAŞI Bilemiyorum, beni anımsıyor musunuz...

Uşak içeri girer.

UŞAK Hanımefendi bağışlanmasını diliyor, migreni tutmuş, ya
da midesi ağrıyormuş, öyle diyor.

YÜZBAŞI Sağol.

Uşak uzaklaşır.

Buyrun oturalım!

PELEGRİN Sanırım Santa Cruz’daydı... Sağol... Santa Cruz’day-
dı, gümüş nazarlığımı çaldıkları o kahrolası batakhane!

YÜZBAŞI Ben mi?

PELEGRİN Zenciler! İstridye satan zenciye anımsıyor musu-
nuz? Koktuklarını söylemekte bugün bile direnirim... Sağol...

Ben sizi o zaman bizim gemide bekledim; Ben de geliyorum
demiştiniz. Kırmızı flamalı gemi, anımsıyor musunuz?

YÜZBAŞI Anımsamaz olur muyum!

PELEGRİN Adı Viola'ydı.

YÜZBAŞI – Viola??

PELEGRİN Ne yolculuktu! Madagaskar'da Fransızlar geldi ve bizi enseledi. Dokuz hafta hapiste yattık ve açımızdan öldük, duvarlardaki küfleri kemirdik. Allahtan hastalandım – kürek cezasına çarptırıldık. Korsanlar! Ama önce çekeceğim cehennem azabı boşa gitmesin diye hastahaneye götürdüler beni. Bir hemşire kan verdi bana... evet böyleleri de var. Beyaz önlüğünün kollarını sıvadı, oturdu ve bana kan verdi... sonra da ben o kanla dalga kırandan atladım ve yüzdüm, anlıyorsunuz değil mi: hemşirenin kanıyla, yüzdüm, yüzdüm, mehtaplı bir geceydi ve açıkta duran bir Hollanda yük gemisi demir alıyordu. Demir sesini duyacak kadar yaklaştım. – Bağışlayın.

YÜZBAŞI Ne oldu?

PELEGRİN Siz hiç bir şey demiyorsunuz.

YÜZBAŞI Dinliyorum..

PELEGRİN Ben gevezelik edip duruyorum, yemek bile yemiyorsunuz, saygısızlık ediyorum.

YÜZBAŞI Sizi dinlemek hoşuma gidiyor, gerçekten, yaşamadığım bütün bu şeyleri duyma isteğim sizi tedirgin etmesin.

PELEGRİN Hadi kadeh tokuşturalım!

İçerler

Daha sonra Havai'ye geldik..

Yemek yemeyi sürdürmek isterler, ama birden müzik duyulur, müziğe kulak verirler, çevrelerine bakınırlar, ellerinde peçeteler ayağa kalkar ve müziği dinlerler.

YÜZBAŞI Bu da ne?

PELEGRİN Müzik..

YÜZBAŞI Nereden geliyor?

PELEGRİN Biz yukarıda kış güvertede yatarken ve de sıcaktan uyuyamazken, denizciler, o kedi gözlü kahverengi şeytanlar hep bu şarkıyı söylerdi, geceler boyunca, rüzgârsız bütün geceler...

YÜZBAŞI Bu da ne?

Genç bir kız kapıda durur.

VIOLA Baba.

YÜZBAŞI Ne oldu?

VIOLA Bilmiyorum.

YÜZBAŞI Bir şey oldu.

VIOLA Annem ağlıyor, nedenini söylemiyor.

YÜZBAŞI Size tanıtabilir miyim, kızımız.

PELEGRİN İyi akşamlar!

YÜZBAŞI Adı Viola.

PELEGRİN Viola...?

Sahne kararır, ama müzik sürer, denizcilerin şarkısı duyulur, ve ses giderek yaklaşır.

İkinci Perde

Kış güvertede, gece, denizciler etrafta yerlere uzanmış, Birinci Perdenin sonunda sözü edilen şarkıyı söyler; birden şarkı kesilir.

BİRİNCİ Rüzgâr kendini bekletiyor.

İKİNCİ Rüzgârın vakti bol..

ÜÇÜNCÜ Mancanalarımızın durumu kötünün kötüsü!

BİRİNCİ Ay denizin üzerinde gümüş bir tepsi gibi asılı duruyor.

İKİNCİ Ay direkler arasına asılmış kâğıttan bir fenere benziyor...

ÜÇÜNCÜ Pedro! Pedro!

BİRİNCİ Uyuyor, uyurken zincirleri sezmiyor.

ÜÇÜNCÜ Pedro? Hey?

PEDRO Uyumuyorum.

ÜÇÜNCÜ Pedro masallar ülkesinde yeni bir şey var mı?

PEDRO Dediklerime hiç inanmıyorsunuz, hiçbir sözüme, ama gene de anlatmamı istiyorsunuz. Siz suratsız ayak takımı, ya-lın gerçeği söylediğimde beni zincire vuran sizler!

ÜÇÜNCÜ Sakin ol dostum –

PEDRO Kim beni üç gece boyunca yıldızları görmeyeyim diye yere yüzü koyun yatırdı?

ÜÇÜNCÜ Eğer duyulmuyorsa, yıldızlar şarkı söylüyor dememe-lisin. Anlattıkların doğru değil. Onun için seni zincire vur-duk.

PEDRO Dediğim doğru değilse neden anlatmamı istiyorsunuz? Neden dinliyorsunuz anlattıklarımı?

BİRİNCİ Canımız sıkıldığı için...

PEDRO Peki neden canınız sıkılıyor?

İKİNCİ O bir ozan, bırak onu!

ÜÇÜNCÜ İşte katlanamadığım bu, bu kahrolası uydurmacalar! Kendi gözlerimle görmediğim şeyler anlatıyor hep – tamam! diyorum, anlattığın bütün bu öykülerden tek birinin gerçek ol-duğunu görünceye dek seni yer yüzünün her köşesine götüre-ceğiz! Ancak o zaman seni çözeriz.

PEDRO Neyin gerçek olduğunu siz görünceye dek mi?

ÜÇÜNCÜ Evet ancak görünce, daha önce değil, gülme!

PEDRO Siz görünceye dek ha! Siz körler! Çoğunluk denilen sizlerin o onmaz bilgiçliğiyle mi, siz iğrenç serseriler! Can sıkıntınız ve tekdüzeliğinizde utanmazca direnerek mi, siz kalbur-la su taşıyanlar, siz baldırı çıplaklar, siz dinleyiciler!...

Gülüşme ve gürültü.

Size bir daha hiçbir şey anlatmayacağım! Bir daha hiç!

ÜÇÜNCÜ Bir önerim var; üç gün aç bırakalım.

İKİNCİ Üç gün susuz.

ÇOĞUNLUK Tamam.

Geminin başka bir yerinde biri gene aynı şarkıyı söylemeye başlar.

PEDRO On yedi yıl önce bu gemi ile onu kaçırdı diyorum, adı Elvira idi, bir genç kız diyorum size, bir genç kız, orada kamara-ya taşıdı, ister inanın ister inanmayın, orada oldu -

KİNCİ Ne?

PEDRO On yedi yıl önce...

ÜÇÜNCÜ Bütününü yalan, düzmece ve yalan!

PEDRO Bugün bir süvari yüzbaşısının karısı o. Buradan uzaklarda, yer yüzünün öbür ucunda, şimdi kışın yaşandığı yerde, bir şatoda oturuyor. Biz sıcaktan uyuyamıyoruz, düşünün ki orada, şimdi orada onlar, yüzbaşı ile karısı ocağın başında oturuyor. Neden söz edeceklerini bilemiyorlar, o kadar uzun süre evliler işte! Uşak içeri girer, ne var diye sorar yüzbaşı. Evde bir gezgin var. Can sıkıntısından yemeğe çağırırlar onu, yüzbaşının karısı onun kim olduğunu görünce ne yapar dersiniz?

BİRİNCİ Kim ki o?

PEDRO Bizim kaptan! Başka kim olacak..

ÜÇÜNCÜ Bütününü yalan, düzmece ve yalan.

PEDRO O, yüzbaşının karısı, kocası ile birlikte oturduğu şatonun alt katından kimin yukarı çıktığını görünce ne yapar dersiniz? Hiçbir şey söylemeden arkasını döner -

BİRİNCİ Neden öyle yapar?

PEDRO Yüzbaşı ve gezgin masada yalnız oturur, yer, içerler,

eskilerden söz ederler, ama birden müziği duyarlar... Müzik...

Bu da ne? der yüzbaşı... Bu da ne?

İKİNCİ Ee?

PEDRO Ne e'si, az önce söylediğimiz şarkıdan başka ne olabilir ki!

İKİNCİ Bu nasıl olur?

PEDRO Anı, arkadaşlar, anı, uzaklık ona vız gelir. Yer yüzünün öbür ucunda olsa da, şimdi orada kış yaşınsa da, kar yağsa da yüzbaşının karısı şarkımızı duyar. Şatoda odasında yatar zavallı, gözyaşları yastığı ıslatır, on yedi yıl önce burada kamarada olanları – bağlılık nedeniyle – anımsamak bile istemez...

BİRİNCİ Bunu kestirebilirim!

İKİNCİ Bağlılık nedeniyle!

PEDRO Ancak ara sıra düşler –

ÜÇÜNCÜ Bütünü yalan, düzmece ve yalan.

PEDRO Ancak ara sıra düşler; o hep çıkar ortaya, geçmişin baştan çıkarıcısı, geçmişte olduğu gibi korkusuz, geçmişte olduğu gibi genç... Bu gece gibi bir gece, dışarıda ayın gümüş yolu; onu bir kez daha buraya getirir. Kadın düşünde gene bir genç kızmış, düşünde kızlığını nasıl kaybettiğini bir kez daha görür –

İKİNCİ Olağanüstü! Yüzbaşının karısının düşünde ne gördüğünü işitiyor musunuz? Kızlığını bir kez daha nasıl kaybettiğini!

BİRİNCİ Kızlık ve susuzluk her şeyden önemlidir, bununla çok iş becerilir...

ÜÇÜNCÜ Bütünü yalan, başından büyük yalanlar!

PEDRO Sus...

ÜÇÜNCÜ Yalan diyorum, yalan!

PEDRO İşte geliyorlar, arkamızdalar.

Üstünde ipekli bir gecelik Elvira ve on yedi yıl önceki görüntüsüyle Pelegrin görünür.

PELEGRİN Bir basamak kaldı.

ELVIRA Sarsılmamalıyım, uyanırım sonra.

PELEGRİN Ben seni tutuyorum.

Aşağı inerler.

PEDRO Ben yalnızca uyuyan karısının kafasından geçen bütün bunları göremeyen yüzbaşıya acıyorum.

Şarkı kesilir.

PELEGRİN Kalkın bakalım! Kalkın! Şarkı söyleyip işsiz güçsüz yatıyorsunuz, geldiğimde de kimse kıpırdamıyor. Ne demek bu? Ayaklanın, yelkenler fora! Yola çıkıyoruz. Düş mü görüyorsunuz?

Gemiciler isteksiz kalkar.

Yola çıkıyoruz! Hemen! Anladınız mı?

Gemiciler işe koyulur, yalnız elleri, ayakları zincirli, karanlıkta yerde yatan Pedro kalır.

ELVIRA Gemimiz bu demek?

PELEGRİN Adı Viola, evet –

ELVIRA Viola?

PELEGRİN Gerçekten acınacak durumda. Marakeş önlerinde yatarken el koyduk ona. Tayfalar zilzurna sarhoştı, bize pek pahalıya gelmedi, adamlarımızdan üçünün hayatına mal oldu, daha fazla da etmez, ama ay ve denizden başka hiçbir şeyin olmadığı yerlere Elvira ile gitmek için yeterli. Denizden başkahiçbir şey...

ELVIRA Burada güzel olduğumu söylemiştin bana.

PELEGRİN Öylesin Elvira!

ELVIRA O zaman... başka türlü söylemiştin.

PELEGRİN Elvira, var olmayan bir midye biliyorum. O kadar güzel ki yalnızca düşlenebilir. İnsan bütün denizlerin bütün kıyılarında dolaşsa, binler, yüz binlerce midye açsa bile, bunların topu düşlenen midye kadar güzel olamaz – ama sen o kadar güzelsin işte!

ELVIRA Oh, Pelegrin!

Kendini kaybeder, yere yığılır. Pelegrin onu kaldırır, bir fıçının üstüne oturtur.

PELEGRİN Aman Tanrım!

ELVIRA İyiyim, gerçekten iyiyim!

PELEGRİN Aman Tanrım!

ELVIRA Kırmızı halıyı getirmesinler, istemiyorum –

PELEGRİN Tanrım, nerede kaldı bu yahu? Tanrım nerede?

ELVIRA İçmek istemiyorum, bir daha içmem onu, sizin sarı şarabınızı, bir daha asla, Pelegrin duyuyor musun? İstemiyorum –

Genç bir Malezyalı görünür.

PELEGRİN Konuğumuz olan genç bayana bir halı getir, bize meyva getir, şarap getir, en iyisinden – ne varsa getir.

Genç Malezyalı uzaklaşır.

Baban aklıma geldiğinde gülesim geliyor! Asaletmeapları! Her günkü gibi yatağından kalktığında ona ne diyeceğini uşağına söyledim. Orada açıkta duran kırmızı flamalı küçük tekneyi görüyor musunuz diyecek. Bir şey görmüyorum ben. Uşak da ona, ben de artık görmüyorum, diyecek!...

ELVIRA Zavallı babacığım, kızı yüzünden neler geldi başına.

PELEGRİN İnci gibi kızım var, ama siz delikanlılar öyle değersizsiniz ki, onun yüzüne bile bakamazsınız dememeli bütün genç adamlara! Şimdi o nerede diye sordum; bu seni ilgilen-dirmez! diye homurdandı, nişanlı o –

ELVIRA Söylediği doğrudu.

PELEGRİN Nişanlı o! dedi, ve o kurum, ah! kurumundan geçil-miyordu bir soylu ile, bir süvari yüzbaşı ile!

ELVIRA Gerçek bu, Pelegrin –

PELEGRİN Gerçek, on üç haftadır senin peşinde olmam –

ELVIRA Ne oluyor?!

PELEGRİN Seni bir kez daha görmek için başka yol kalmamıştı, bir gemi gerekiyordu bana, önüme çıkan ilk gemi... Bugün bile korkunç silah sesleri kulaklarımda, zavallı Fransızlar, sarhoştular, öylecene, oldukları gibi, şlap, şlap, şlap! Armayı bo-yayarak değiştirdik –

ELVIRA Ne oluyor?

PELEGRİN Yelkenleri açıyorlar. Bunu uyum içinde yaparlar. Bahse girerim ki ay kaybolur kaybolmaz rüzgar çıkacak. Yarın uyandığında da sabah olacak, sevinçle haykıran güneş dolu bir sabah, mavilik ve rüzgar dolu bir sabah, kıyısız bir sa-

bah, sınırsız –

ELVIRA Nasıl olacağını biliyorum Pelegrin, yaşadık biz bunu.

Genç Malezyalı Tizian'ın resimlerindeki gibi bir sepetle gelir.

Tanrım! Aman Tanrım!

PELEGRİN Gün ağırıncaya dek hiçbir şey canımızı sıkmasın.

Meyvaları severim! Meyvalar beni her kez inançlı kılar. Sanırım Tanrımız meyvalar konusunda başarılı... Tanrım sana şükürler olsun!

Genç Malezyalı uzaklaşır.

Bu delikanlıyı seviyorum, yürürken ayakları yerden kesiliyor, üzüntülü bir hayvanın bakışlar var onda, kadife gibi bir sesi var gülünce...

Kadeh kaldırmak ister.

Sağlığımıza!

ELVIRA Ben şarap içmem.

PELEGRİN Şarap güzel. Bu işi Fransızlara bırakmak gerek...

ELVIRA Bir daha asla Pelegrin! Asla!

PELEGRİN Neden o?

Kadeh tokuşturmak ister.

Dökülmeden tokuşturalım!

Elvira yapmaz bunu.

Böyle bir gecede geri çevrilen şarap içilenden daha tehlikelidir!

ELVIRA Nasıl oluyor bu?

PELEGRİN Kızın korktuğunu düşündürür bana, ve de nedenini.

Onu korkutan nedir diye sordurur bana. Bu, sakınmasız düşünceler getirir insanın aklına ve sonunda eğer içmezsen, bunların kızın da aklından geçtiğini sanır.

Elvira bardağı elina alır.

Sağlığımıza!

İçer, Elvira gözlerini bardağından ayırmaz.

ELVIRA Bütün bunlar, neden bunların düşünüyorum

hep? Çok iyi biliyorum, daha sonra beni ortada bırakacaksın.

Bir alçak gibi davranacaksın. Bunların tümünü biliyorum, yaşadım bunları ben, yıllar önce. Bütün bunlar da geçmişte kal-

dı, sonsuza dek geçmişte. Buna karşın bitmiyor, yeniden yaşıyor. Daha sonra bir yüzbaşı ile evleneceğim, gülünç bu, Şato'da yatak odamızda yatıyorum, ve o, o iyi adam, o an yukarı geliyor, benim uyuyan yüzüme bakıyor- o an...! Bütün bunları nasıl da en ince ayrıntısına dek biliyorm...

Bir Nöbetçi içeri girer.

NÖBETÇİ Efendim!

PELEGRİN Ne var sinsi köpek?

NÖBETÇİ Bir korvet!

PELEGRİN Nerede?

NÖBETÇİ İskele tarafında.

PELEGRİN Ne istiyorlar?

NÖBETÇİ Armamız yok efendim, bizi korsan sanıyorlar -

PELEGRİN Olabilir.

NÖBETÇİ Gün ağırır ağırmaz bize ateş açacaklar efendim.

ELVIRA Bize ateş mi açacaklar?

Pelegrin içkisini bitirip bardağı denize atar.

PELEGRİN Tabii bize ateş açacaklar, düzen gerek. Bu yer yüzünde bundan başka ne işleri var... Adamlara söyle, hepsi görev başına! Ben de, eğer gerçekten bir şey olursa, ben de komuta köprüsündeyim.

NÖBETÇİ Emredersiniz!

Nöbetçi çıkar.

PELEGRİN Kamaraya gidelim sevgili Elvira. Ay batarak bize yardım edecek. Onları ilk kez atlatmıyoruz!

ELVIRA Kamaraya gitmem Pelegrin.

PELEGRİN Neden gitmiyorsun?

ELVIRA Bir daha asla Pelegrin, asla!

PELEGRİN Bu da ne demek oluyor, anlamıyorum...

ELVIRA Kamaraya gitmem, ne olursa olsun!

PELEGRİN En iyi yer orası, bana inanabilirsin, en güvenli. Gemimizde tek yatacak yer, o da senin olacak, bu belayı atlattınca uyandırırım seni!

ELVIRA Ya sonra?

PELEGRİN Burası tehlikeli olabilir. Güverte sana uygun bir yer

değil, şu karşıdaki budalaları tanırım ben, yaşamı öylesine ciddiye alıyorlar ki, başkalarının yaşamını demek daha doğru, kıskandıkları başkalarının yaşamını, çünkü kendileri böyle bir şey oluşturmakta başarısızlar...

Elvira ona kulak vermediği için.

Neden bana öyle dik dik bakıyorsun?

ELVIRA Dediklerine gene eskisi gibi inanıyorum.

PELEGRİN Neye?

ELVIRA Daha sonra bu geceyi düşünmem gerektiğinde bende hep bunların senin bir düzmece, kamaranın ve her şeyin bir plân, çok adice bir plân olduğu sanısı vardı...

PELEGRİN Sana yemin ederim ki, gitmemiz gerekir Elvira!

ELVIRA Oh Pelegrin..

PELEGRİN Kamarada güvencedesin. Ve yalnızsın.

ELVIRA Ama kamarada neler olduğunu biliyorum Pelegrin, – silahlar sustuğunda... on yedi yıl önce...

Birden bağırır.

Tanrım, burada böyle bağlı yatan da kim?

PEDRO Benim.

PELEGRİN Pedro?

PEDRO Elimden bir şey gelmez bayım, onlar beni bağladı, o inançsızlar!

ELVIRA Aman Tanrım, konuştuklarımız duyuldu...

PELEGRİN Söylediklerine kimsenin inanmadığı bir ozan o yalnızca... Gel Elvira, gel! Kamaraya gidelim, senin için en güvenceli yer orası.

Top atışı duyulur.

İşte ateşe başladılar, bu düzen budalaları –

Elvira Pelegrin'in kollarına yığılır.

ELVIRA Bütün bunlar, bunların tümü, neden bunların düşünüyorum hep?

Pelegrin Elvira'yı kamaraya taşır.

PEDRO Ve uyuyan karısının kafasından geçen bütün bunları göremeyen yüzbaşı...

Üçüncü Perde

Şatoda. Yazıcı birinci perdedeki gibi masasın başında oturur. Yerde duran bavulların başında Uşak bekler.

YAZICI Gece yarısını geçti.

UŞAK Neler oluyor anlamıyorum...

YAZICI On yedi yıldır hizmetlerindeyim, hep kurallara uyulurdu, hiç kimse istediğini yapamazdı, vaktinde iş bırakılırdı, gece uyunurdu, insanın onuru vardı. Daha dün akşam bu masanın başında otururken, yüzbaşının, bizim beyin, sağduyulu bir insan olduğuna, erdemli bir insan olduğuna, benim gibi bir yazıcının değerini bilen bir insan olduğuna başımı keserdim. Kaç kez dedim ona, beyefendi eğer gerekirse geceleri de çalışırım, ve bunu kötüye kullanmayacağına güvenebilirdi insan.

UŞAK Hişt!

Kulak kabartırlar.

Bu gezgin.

YAZICI O da mı daha ayakta?

UŞAK Demin eşyaları zar zor içeri taşıırken rastladım ona. Oda-sını göstermek istediğimde sağol dedi bana. Uyumak istemiyormuş, zamana yazıkmiş, resimlere bakacakmış.

YAZICI Aptal.

Esner.

UŞAK Biliyor musunuz ne diyorum?

YAZICI Bir mektup yazmam isteniyor, –gecenin bu saatinde.

UŞAK Bütün suç gezginin. Buna inanıyorum. Her şey Hanımefendinin mide ağrılarıyla başladı. Sonra Yüzbaşı ve gezgin gece yarısına dek içtiler. Bir sürü fındık yediler, şu kabuk yığınına bir bak, ve hep bir şişe daha...!

YAZICI Çok üşüdüm, dondum.

UŞAK Bir Şato'su, bir karısı, bir çocuğu olan bir adam hiç kalkıp yollara düşer mi? Öbür gün Marten Günü, kiracılar geldiğinde kim pazarlık edecek onlarla, söyle bakalım öküzler ne

olacak? Bize paralarımızı kim ödeyecek? Bir Yüzbaşı'nın, böylesine, yalnız başına yaşıyormuş gibi kalkıp gitmesine inanamıyorum.

YAZICI Eğer özlem onu o iki öküzden daha güçlü çekiyorsa?

UŞAK Siz bir bekâr olarak kunuşuyorsunuz, bir bekâr ne bilir ki, yer yüzünün her yanını dolaşsa bile...!

YAZICI Saçmalama Kilian, – Yeter!

UŞAK Bütün bunları bir bekâr bilemez –

YAZICI Seni yarın yanıtlarım.

UŞAK Bir Yüzbaşı'nın bunu salt çekici geldiği için yapabilmesine inanamıyorum.

YAZICI Önce yatak kılığı ile yola çıkmak istedi. Bunu ona hatırlattım, doğru diye homurdandı, çok doğru, kıştayız, bu ülkede hep kış olur!

UŞAK Abartıyor!

YAZICI Şimdi üstünü değiştirmek için gitti, gençliğinde giydiği mintanı giymek istediğini söyledi –

UŞAK Ne giymek istiyor?

YAZICI Gençliğinde giydiği mintanı. Onun için böyle uzun sürdü. Biraz zorlanacak.

UŞAK Anlamıyorum bütün bunları.

YAZICI Dostum, bazı şeyler hiç de biz onları anlayalım diye oluşmaz. Bize karşın oluşurlar. Buna çılgınlık denir –

UŞAK Sus!

Yüzbaşı üstünde gençlik mintanı görünür.

YÜZBAŞI Kızak hazır mı?

UŞAK Tabii beyefendi.

YÜZBAŞI Atlar koşuldu?

UŞAK Tabii beyefendi.

YÜZBAŞI Bavullar yüklendi?

UŞAK Beyefendi nasıl buyurdularsa –

YÜZBAŞI Kilian!

UŞAK Evet?

YÜZBAŞI Yavaş. Kimse uyanmasın. Gece, hanımımız uyuyor. Ve düş görüyor –

Uşak bavulları sürükleyerek dışarı çıkarır.

Nerede kalmıştık?

YAZICI "Varoluş süremizin kısıtlığını anlamış olmam nedeniyle, ertelenmesi olanaksız yola çıkma saatinde, gece saat birde karıma yazılmıştır. Değerli Elvira benim bildiğimi senin bilmediğin ve ben de bu gece nerede olduğunu, adını üç kez ağzından duyduğum yabancı ile nerelere gittiğini bilemeyeceğim için, sen yıllarca olduğu gibi, görünürde yukarıda odamızda uyurken bu mektubu yazıyorum sana ve onu evimizdeki masanın üstüne bırakıyorum; eğer sabah, yıllarca olduğu gibi, hiçbir şey olmamışcasına gene aşağıya kahvaltıya inecek olursan ve kendini yalnız duyumsarsan buna yürekten üzüleceğim. Bu gece senin yanında dururken, yaşamımda şimdiye dek hiç tanımadığım bir kadın sesi çekiciliğini duydum sevgili Elvira -"

YÜZBAŞI Sanırım kuşak çekmiş!

Kuşağı fırlatıp atar.

Yaşamımda şimdiye dek hiç tanımadığım bir kadın sesi çekiciliğini duydum mu? ...evet.

YAZICI Buraya dek geldik.

YÜZBAŞI Yorum yok.. Sanırım ki bu koşullar altında, diye yaz, bu koşullar altında yıllarca öldürdüğüm, öldürdüğüm ve sessizliğe gömdüğüm özlemim de sevgili Elvira, bir geziye çıkabilir.

YAZICI "... geziye çıkabilir."

Yazdırırken odada dolaşan Yüzbaşı durur, kendi kendine ya da Elvira ile konuşur.

YÜZBAŞI Bir kez daha deniz... ne dediğimi anlıyor musun? Bir kez daha bütün olabilirliklerin derinliği; bir an sonra ne olacağını bilmemek, insanı yeryüzünün öbür ucuna çeken bir söz, bir gemi, bir rastlantı, meyhanede bir söyleşi, biri Havai! der, dalgaların çırpıntısında uyandığında salt gökyüzü, salt suyun kabartısı, bu kabartıdan sarkan karalar, ve sevdiğim, ıssız sevinç taşkınlığı anında düşündüğüm, bütün bunları buradan uzaklarda, çiçekler' açarak karanlık evrende süzülen

aynı yıldızda – evet, burada yerde, ayaklarıma doğru ayaklar ağır ağır yürüyor!

UŞAK Yavaş olun efendim..

YÜZBAŞI Bu yabancı ile konuştuğumdan beri ölümlü olduğumu birden nasıl de seziyorum. Önümüzde sonsuzluk, nesnelerin korkutucu bilinmezliği, ardımızda sonsuzluk, nesnelerin korkutucu bilinmezliği. Volkanlarda püsküren, denizlerde buharlaşan, eldeğmemiş ormanlarda çiçek açan ve solan, çürüyen ve karbonlaşan ve gene çiçek açan bir Tanrı'nın boşluğu, kendi sonsuz yazlarını görecektir gözü olmayan bir Tanrı, ama biz, biz onun ölümlü insan gözünün parlaklığında yansımalarının, görülmesinin tek umudu biz, insanlık denen bu olanaksız an'ız, biz giderek soğuyan tek bir yıldızın bu ayrık olgusu biz... ve ben, ben kendim de bu evren anının bir kıvılcı mıyım; bunu duyumsamak için, bunu bilmek için, bunu yaşamak için –

YAZICI Yavaş, yavaş!

YÜZBAŞI Elvira, bir kez daha yaşamak istiyorum, bir kez daha ağlayabilmek, bir kez daha sevebilmek, bir gecenin çekiciliğinde korku ile titremek ve sevinçle haykırabilmek istiyorum. Bunların ne olduğunu artık anımsamıyoruz, bunlar geçen yıllar içinde bir anlık şeylerdi. Kar bizi sonsuza dek örtmeden, yaşıyor olmanın, şu anda soluk almanın nice bir bağış olduğunu duyumsamak istiyorum.

Uşak geri gelir.

UŞAK Kızak hazır efendim.

Gider.

YÜZBAŞI Nerede kalmıştık?

YAZICI "Bu koşullar altında... ve diğerleri, benim özlemim de sevgili Elvira geziye çıkabilir."

YÜZBAŞI Kar bizi sonsuza dek örtmeden.

Yazıcı yazmayı sürdürürken Yüzbaşı uzaklaşır.

YAZICI " – Kar bizi sonsuza dek örtmeden."

Mektuba kurutma tozu serper.

İşte böyle... lanet olası Gezgin, hâlâ evin içinde dolaşıp fın-

dık yiyor, resimlere bakıyor, ikiyüzlü alçak, bu arada da, yukarıda odada hanımefendimiz ile düşlerin bütün denizlerinde dolaşüyor... onu bir kez daha anıların gemisine kaçırıyor.

Yazıcı konuştuğu sürece Pelegrin kapıda durup bekler, pantolon cebinden çıkardığı fındıkları kırıp yer.

PELEGRIN Dışarda hâlâ yağıyor kar.

YAZICI Bak bak! Şimdi size sövüyordum, evet size, sizden başkasına değil!

PELEGRIN Neden?

YAZICI Bu gece ne haltlar yediğinizi biliyor musunuz? Bayım!

PELEGRIN Ben mi? Ne yaptım?

UŞAK Siz Gezgin, siz hortlak, siz, aslında ne sanıyorsunuz siz? Sizin yüzünüzden beni uyandırdılar, evet gece yarısı. Ne aradığınızı bilmek istiyorum, evli bir kadının düşlerinde ne aradığınızı?

PELEGRIN Ben mi?

YAZICI Yüzünüz bile kızarmıyor..

PELEGRIN Benim bir şeyden haberim yok.

Bir taraftan da fındık kırar.

Sizin fındıklar olağanüstü!

Yazıcı toparlanır.

YAZICI Biz her şeyi biliyoruz! İşte mektup! Gece yarısı... Bütün zamanları alt üst edeceğinize mi inanıyorsunuz? Burası kuralları gözeten bir ev, anladınız mı? Yaşananlar geçmişte kalır. Dün, bugün, yarın! Yılların sayfalarını karıştırıyorsunuz, bir ileriye, bir geriye – Ne alçaklık!

PELEGRIN Neden kızdığınızı anlamıyorum!

YAZICI Hanımefendi uyanıncaya dek bekleyin; size teşekkür etmeyecek, o size söyleyecek –

PELEGRIN Ne söyleyecek?

Kızak sesi.

YAZICI İşte! Duymuyor musunuz? İşte gidiyor, gece yarısı, çekip gidiyor.

PELEGRIN Kim?

YAZICI Yüzbaşı.

PELEGRIN Nereye...

Bu konuşma sürerken kızığın çıkardığı madeni sesler geceye doğru yavaş yavaş kaybolur.

PELEGRIN Dışarıda hâlâ yağıyor kar. Giderek artan bir sessizlik yağıyor çevreye, ormana yağıyor, damlara yağıyor, her yola, her dala, her direğe yağıyor kar. Sessizlik, salt sessizlik ve kar. Nereye baksan yağıyor. Saçaklardan sarkan buzlara bile. Dereye de yağıyor ve birden her şey susacak.

YAZICI Ben gidip yatıyorum.

PELEGRIN Öyle yapın.

YAZICI Ya siz, siz neden gidip yatmıyorsunuz?

PELEGRIN Ben bekliyorum.

YAZICI Bizim hanımefendiyi bekliyorsunuz?

PELEGRIN Düş gördüğü sürece tedirgin etmeyin onu; uyandırmayın onu.

Yazıcı gider, Pelegrin pencerenin önünde durur.

Artık pek uzun yaşamayacağım sanırım. Birkaç saat içinde gün ağaracak.

Dördüncü Perde

Santa Cruz'da.

PEDRO Santa Cruz... Palmiyeler, agavlar, duvarlar, direkler, deniz. Kimi kez limandan gelen bir gürültü, bir yerlerden hep aynı ezgide sürüp giden bir şarkı. İşte Santa Cruz'un meyhanesi, bir zamanlar nasılsa gene öyle. On yedi yıl önce! Gene balık kokuyor. Aşağıda gemimizin yattığı rıhtımda su canfes gibi. İçinde çürük bir kavun yüzüyor, belki bir de renk renk harelenen bir yağ lekesi. Ve diğerleri. O zaman da tebeşir gibi bembeyaz, gölgeleri çini mürekkebi karalığında bir gündü sanırım. Yukarıda gökten küresel bir üçgen, doğal ki bulutsuz. Kuşları tanımam. Kimi kez de sürüp giden bir şarkının mavi sessizliği ortasında bir zincir şakırtısı duyulur – bir zincir... hepsi bu. İşte Santa Cruz, sonra nasıl anımsanıyorsa öyledir. Zenci de burada!

İstridyeler satan zenci görünür.

ZENCI Hele hele! Bak hele!

PEDRO Onun bu yalın yaradılışını seviyorum.

ZENCI Ne görüyorum?

PEDRO Bir alçak olmasına karşın. Pelegrin onunla boğuşuyorken, o zaman gümüş nazarlığı çalan oydu. İnsan kendine, neden Pelegrin onunla boğuştu diye sorabilir. Bunun nedenini göreceğiz –

ZENCI Neden bağılısın?

PEDRO Ondan.

ZENCI Taze ıstridyeler bayım, diyecektim sana! Bağlı olduğuna göre ıstridyeleri nasıl yiyeceksin? Senden iş çıkmaz bana... Bir ozanmışsın... Öyle diyorlar!

Zenci sırtır, sonra ilerler.

PEDRO Onun bu yalın yaradılışını seviyorum. Ona öğrettiğimiz üzere sevgili Tanrı'ya inanıyor. Doğru olanı yapmak gerekir. Peki ama doğru olan ne? Doğru diye bir şey olmayabilir. O zaman bizim öyküde olduğu gibi, erkekle kadın arasında ço-

gunlukla olduğu gibi, Elvira ve Pelegrin'in yaptığı her şey yalnızca acı veriyorsa. Ne yaptılar da bunu hak ettiler? Tanrının birbirlerini sevdikleri için birbirlerine karşı suçlu olsunlar diye birbirleri için yarattığı kadın ve erkek. Bize acıdığı için "Kayıran" dediğimiz bir Tanrı'nın evreni bu, – daha sonra...

Elvira ve Pelegrin görünür.

PELEGRIN Burası gölge.

ELVIRA Artık dayanamıyorum.

PELEGRIN Neden ağladığını anlamıyorum sevgilim. Ağlamadığın bir gün yok. Kim seni bırakmaktan söz ediyor? Sana yemin ederim, kim seni bırakmak istiyor ki?

ELVIRA Sen.

PELEGRIN Nasıl böyle konuşabilirsin?

ELVIRA Eğer yoluna devam edersen – beni bırakacaksın.

PELEGRIN Sensiz gitmem!

ELVIRA Ben gitmiyorum Pelegrin.

Pedro önde oturur.

PEDRO Hep aynı şarkı. Birbirlerini seviyorlar, kuşkusuz, birbirlerinden ayrılmaları gerekecek, kuşkusuz. Bu bir çelişki. İster inan ister inanma, artık hiç bir çözümün kalmadığı an gelir.

Elvira oturur, Pelegrin onun önünde durur.

PELEGRIN Benim bir alçak olduğuma, seni bu bataklığa getirip birden ortadan kaybolacağıma, demir alıp seni burada bırakacağıma gerçekten inanıyor musun? Hem de burada zencilerin ve gemicilerin ortasında? Buna inanıyor musun? Bir hırsız gibi toz olacağıma? Senin şarap dolu bir bardaktan, şarabı içip, sakınmadan, kırılır mı demeden bir köşeye bırakılan bir bardaktan başka bir şey olmadığını düşünen bir serüvenci...

Pedro'ya

Pedro bizim adamlar nerede? Söyle onlara, çabuk olsunlar. Gemi hazır olur olmaz bize seslensinler.

PEDRO Gidip söylemek isterim bunu.

PELEGRIN Neden bağılısın? Gene mi?

PEDRO Aptalca bir şaka. Onlara bir öykü anlatıyorum, ancak

anlattığım öykünün gerçekleştiğini görünce çözüyorlar beni. Oysa şu an çoğunluk öykünün gerçekleştiğini izlerken, gerçek öykü sürüyor doğal ki ve ben onlara öykünün devamını anlattığımda, görmeden önce gene inanmıyorlar ve beni gene bağ-
lıyorlar.

PELEGRIN Nasıl bir öykü bu?

PEDRO Eski bir öykü dostum –

PELEGRIN Eski öykülerin zamanı değil şimdi. Gemimiz hazır olur olmaz seslensinler bana.

Pedro yerinden kılmıdamaz.

Yolumuzu sürdürmeliyiz. Bu Santa Cruz'un canı cehennemel! On üç gündür, gemimiz burada yattığından beri, ne gemisi olduğunu, armanın boyanıp değiştirildiğini anlayacaklar diye her an titriyorum korkudan. Ne yaparız sonra? İpte sallanmak istemiyorum Elvira. Bunu aşkımız için yaptım. Bütün bunları biliyorsun. Yolumuzu sürdürmeliyiz.

Birden durur.

İşte gene ağlıyorsun.

ELVIRA Asıl önemli olan da bu ya Pelegrin, bu işin neden böyle yürümeyeceğini, benim, bir kadının bunu yapamayacağını anlamıyorsun.

PELEGRIN Yürümeyecek olan ne?

ELVIRA Böyle bir yaşam benim için değil. Artık dayanamıyorum, eğlenceli bir düştü beni buralara sürükleyen –

PELEGRIN Bir düş.

ELVIRA Uyandığımı seziyorum ve artık dayanamıyorum.

PELEGRIN Bir düş. Anlıyorum. Diğer adamın, soylunun sana söz verdiği şato da gerçek. Sen onu bıraktın. Bir düş. ama şimdi onun sana bir şato söz verdiğini anımsıyorsun. Gerçek olan bu. Anlıyorum.

ELVIRA Nasıl da iğrenç konuşabiliyorsun!

PELEGRIN Tanrım ne yapmalıyım? Söyle bana ne yapmalıyım?

ELVIRA Bunu hep söylüyorum ya.

PELEGRIN Ne?

ELVIRA Birbirimizden ayrılmayalım.

PELEGRIN Ben başka ne istiyorum ki...

ELVIRA Sonsuza dek. Bunu anlamıyor musun? işte, burası bizim evimiz diyebileceğimiz bir yere yerleşmek istiyorum. Yalnızca bunu. Günün birinde bir çocuğumuz olacak Pelegrin.

PELEGRIN Evet.

ELVIRA Kavırıyor musun bunu?

PELEGRIN İstiyorsa gelsin. Evrenin ne büyük, insanın ne anlaşılmaz olduğunu görsün! Başka...

ELVIRA İstedğim, Pelegrin, evlenelim.

PELEGRIN Evlenmek...

Kendini Elvira'dan geri çeker.

Eskiden beri bu sözcükten korkarım. Ve şimdi sen, tam onarımın bitmesi gerektiği an ve deniz önümüzde bizi bekliyor-ken, şu an, yelkenleri açıyorlarken, şu an bunu söylüyorsun...

ELVIRA Pelegrin ben sana gel beni kaçır demedim.

PELEGRIN Evlenmek!

ELVIRA Ben yalnızca her seven kadının sevgilisinden istediği şeyi istiyorum -

PELEGRIN Bir daha ayırlamayacağım bir yuva.

ELVIRA Eğer bunun için daha güzel bir söz bulamıyorsan, evet.

PELEGRIN Daha çok beğenirsen bir tabut de buna. Aşk içi bir tabuttur evlilik. Erkek kanadını, olan az biraz kanadını kes-sin istiyorsun yalnızca. Başka bir şey istemiyorsun ondan.

ELVIRA Erkek hep yalnızca kendini düşünür.

PELEGRIN Ya sen?

ELVIRA Ben çocuğu düşünüyorum.

PELEGRIN Hep çocuk.

ELVIRA Sen düşünme, çocuk bizden küçük, ömrü bizimkinden uzundur.

PELEGRIN Çocuk için mezara mı gireyim, o yaşasın diye kendi-mi mi öldüreyim!

Yapmacık güler.

Temelli ve güvenli bir yerde yaşamımızın nasıl olacağı geliyor gözümün önüne; ben yaşayalım ya da yaşadığımızı sanalım di-

ye kömür kürüyorum ya da balık yağı işi ile uğraşıyorum. Neden olmasın? Bir sürü para kazanacağım. Bugün düşkünlüğüm, yarı çapı yüz mil olan çevre içinde beni zenginleştirmeyen balık yağı komayacak. Sana olan aşkımdan, Tanrı'nın yardımıyla balık yağının niteliğini yükselteceğim. Yaşayabilelim, güvenlik içinde yaşayabilelim diye, her gün, her hafta, her yıl durup dinlenmeden çalışacağım. Ne için yaşadığımıza gelince! Ne için? – Balık yağı böyle istiyor diye, çoluk çocuğun güvenliği için, hizmetçiler, ahçı, uşak, yüce Tanrı, ülke...

ELVIRA Biliyorum, bu bir özveri.

PELEGRIN Başkasından isteyemeyeceği bir şeyi hiç kimse yapamaz. Seni sevdiğim için evde oturacağım, ama özlemim sana karşı olacak, bunu sen bile isteyemezsin benden, isteyebilir misin?

ELVIRA Pelegrin, ben değil –

PELEGRIN Ya kim? Kim karışır aşkımıza?

ELVIRA Çocuk. –

PELEGRIN Evlenemem Elvira, bunu yapamam.

Önde oturan Pedro.

PEDRO Gemi hazır diyorlar. Koyda hafif bir rüzgâr esiyor.

Kıptırsız oturur Pedro.

ELVIRA Gitmiyorum Pelegrin.

PELEGRIN Elvira!

ELVIRA Eğer gidersen – benden ayrılacaksın.

PELEGRIN Yaşadığımız şeyler güzel değil miydi? Şimdiye dek. Açıklarda sonsuz geceler, bizim gecelerimiz, dalgaların gümüşü kırılması, ayın ışıldaayan yolu, ve hiç kimsenin betimlemeyeceği diğer her şey, ve sonra sabah, güneş, yukarıda yelkenler, mavilik, uğuldayan rüzgârın sessizliği, dışarıda denizin yarışan köpükleri; bizim günümüz, bizim kıyısız günümüz, bütün bunlara yazıklanmıyor musun?

ELVIRA Yazıklanmıyorum.

PELEGRIN Tanrım, bütün bunlar güzel değil miydi?

ELVIRA Güzeldi, genç bir kızken güzeldi... Yaşam yabansı Pelegrin, yaşam kesintisiz sürüyor, ellerimizde olduğu sürece

mutluluğu bize yabancılaştırıyor. Ben artık bir genç kız değilim.

PELEGRIN Oh, yalvarırım sana –

ELVIRA Başkasından isteyemeyeceği bir şeyi hiç kimse yapamaz. Ne kadar haklısın!

PELEGRIN Gidelim!

ELVIRA Görüyor musun Pelegrin, ben de yapamıyorum.

Pelegrin susar.

Benim yanımda kal Pelegrin, nedir Havai? Bir ad, bir sözcük.

PELEGRIN Sen de yapamıyorsun...

ELVIRA Eğer sana sorsam sevgilim, Havai'de ne yapacaksın desem? Pasifiklerde, her hangi bir yerde bir ada sende neyi böylesine olağanüstü kılıyor? Yalnızca korku, ondan vaz geçmen gerektiği korkusu, işte Havai bu.

PELEGRIN Benimle gelmiyorsun...

ELVIRA Yanımda kal Pelegrin!

PELEGRIN Ben de kalamam, kimse diğerinden ayrılmak istemiyor, birbirimizi seviyoruz, aşkımıza ihanet etmeden ayrılamayız, ayrılırsak bunun suçlusu biz olacağız, bunu engelleyemeyiz. Eğer birlikte kalırsak ikimizden biri yok olur, başaramayacağı bir işe kalkar, başaramaz, bu da diğeri için bir suçtur, bu da...

Dizlerinin üstüne çöker.

Ne yapmalıyız Tanrım, ne yapmalıyız, Tanrı'nın birbirini sevsin, sevmesi gerekir diye birbiri için yarattığı erkek ve kadın, ne yapsın da bu bir çelişki olmasın!

Zenci yeniden ortaya çıkar ve sepeti Pelegrin'e doğru uzatır.

ZENCİ Taze ıstıdyeler baylar, taze ıstıdyeler!

PELEGRIN Cehennem ol!

ZENCİ Çok taze, inanmıyorsanız deneyebilirsiniz beyler –

PELEGRIN Cehennem ol dedik!

ZENCİ Namusum hakkı için hepsi canlı bunların, beyler kendileri açsınlar, hepsinin ne kadar canlı olduğunu görsünler...

PELEGRIN Cehennem ol diyorum sana, leş gibi kokuyor bunlar.

ZENCİ Nasıl kokuyor?

PELEGRIN Leş gibi!

ZENCİ Az önce –

PELEGRIN Sen! Son kez diyorum, geldiğin yere cehennem ol!

ZENCİ Nereden geldiğimi söyliyeciğim size. Az önce yabancı bir soyluya istridye verdim. Tam bir çelebi, henüz gelmiş, ama yirmi istridye yedi bile – hepsi leş demek, namusum hakkı için, hayvancıklarım hâlâ canlı, diri diri hayvancıklar.

PELEGRIN Kokuyor bunlar diyorum!

Birden kavga çıkar.

Kokuyorlar, kokuyorlar...

ZENCİ İmdat! Boğuyor! İmdat!

PELEGRIN Kokuyor diyorum.

Seyirciler başlarına toplanır.

SEYİRCİLER Ne oluyor? Ne var? İşte dövüşüyorlar! Kavga bit-ti! Yeniden başlıyor! Artık çok geç...

ZENCİ Beni boğmak istedi. Jandarmayı çağırıyorum, hepsini ödemeli! Şimdi jandarmayı çağırıyorum.

PELEGRIN Gel Elvira, gel.

Pelegrin ve Elvira uzaklaşır, Zenci ayağa kalkar, Seyirciler yerlere saçılan istridyelerin tadına bakar. Yüzbaşı, üstünde gençlik mintanı görünür, çevresine bakar ve önde, yerde yatan Pedro'yu görür.

PEDRO Çok doğru, beyefendi! Burası Santa Cruz limanı. Görünüşe göre, beyefendi yeni gelmiş galiba?

YÜZBAŞI Canlı bir yaşam.

PEDRO Kuru gürültü.

YÜZBAŞI Canlı yaşamı severim.

Eldivenlerini çıkarırken

Sen bir bilici misin?

PEDRO Bir bakıma.

YÜZBAŞI Ben de öyle düşündüm.

PEDRO Beyefendinin çarpıcı bir sağgörüsü var – gizli bir şaşkınlık anında bile; Bağlı olduğumu görüyor ve hemen gerçeği söylediğimi anlıyorsunuz.

Yüzbaşı hafifçe güler, sonra birden durur.

YÜZBAŞI Gizli bir şaşkınlık anında? Neden böyle diyorsun?

PEDRO Kim bunu sizden daha iyi bilir.

YÜZBAŞI Neyi?

PEDRO Beyefendi yolculuğa çıkmak istiyor.

YÜZBAŞI Yanında bavullar olan bir adamı gören bir çocuk bile anlardı bunu. Bunun için bir biliciye gerek duymazdı! Başka?

PEDRO Evet, başka..

YÜZBAŞI Bilmek istiyorum.

PEDRO Siz çok iyi biliyorsunuz; bir kadın ayrıldı sizden... Bu belki yıllar önceydi, belki de dün gece. Bu önemli değil. Sizin sevdiğiniz bir kadın başka biriyle kaçtı. Bu ara sıra hiç eksiksiz yeniden yaşanabilir, ve siz de hep burada duruyor olacaksınız; önünüzde açık deniz, gemiler, direkler, diğer yaşam. Burada böyle yürek çarpıntısıyla, gizli bir şaşkınlığın verdiği sıkıntıyla duruyor olacaksınız; Başka?

YÜZBAŞI Evet, başka.

PEDRO Siz bir soylusunuz.

YÜZBAŞI Bu ne demek?

PEDRO Örneğin, eğer kadın zor durumda ise ondan öç alamazsınız. İsteseniz bile böyle bir bencillik yapamazsınız. Yaşamınız boyunca kıskandığınız diğeri gibi davranamazsınız.

YÜZBAŞI Neden yapamam bunu?

PEDRO Çünkü hiç kimse, istese de, sürdürdüğünden başka bir yaşam sürdüremez... İşte size olacağı söylüyorum; Bir kez daha, belki daha sonra, yıllar sonra Santa Cruz'a gelip buradan yola çıkmak istediğinizde de bu asla bugünkünden farklı olmayacak. Başka türlü davranamazsınız, siz bir soylusunuz.

Yüzbaşı bir süre donakalır, sonra gülümsemeye çalışır.

Bu bilgece sözlerinizin ederi ne?

PEDRO Gözyaşları, gizli gözyaşları ve uykusuz geceler, bu kadar.

Pelegrin evden çıkıp telaşla geri gelir, heyecanlı ve kararlıdır.

PELEGRIN Pedro -

YÜZBAŞI İyi günler.

PELEGRIN Size de, gidiyoruz Pedro, hemen.

YÜZBAŞI Nereye gittiğinizi sorabilir miyim?

PELEGRIN Havai.

Pedro'ya.

Gidiyoruz diyorum. O berbat ıstridyeleri ile zenci gidip jandarma getiriyor. İstridyeleri seve seve öderim ama jandarmadan uzak duralım. Değiştirdiğimiz bir arma var, buradan gitmeliyiz.

PEDRO Anlıyorum.

PELEGRIN Buradan gitmeliyiz, evlenemem ben, kendimi de asıramam!

Yüzbaşı'ya.

Sayın bay, saygısızlık ettim, demin –

YÜZBAŞI O, aceleniz var.

PELEGRIN Havai... Bu ne demektir, anlamı nedir, bilir misiniz?

YÜZBAŞI Bir ada.

PELEGRIN Orası öle.

YÜZBAŞI Buradan çok uzaklarda;

PELEGRIN Ne kadar uzak olursa o kadar güzel!

YÜZBAŞI Çok içten konuşuyorsunuz.

PELEGRIN Havai... Havai...

Sanki Yüzbaşı Havai'yi hafifseddiğini belirtmiş gibi Yüzbaşı'ya;
Siz ne diyorsunuz, orada limonlar, ananaslar, şeftaliler, incirler, hurmalar, muzlar, hepsi birden çiçeklenir, size orada kış olmaz diyorum –

YÜZBAŞI Kış olmaz.

PELEGRIN Biliniz ki orada kışın eseri yoktur. Havai'de bulunmuş bir gemici tanıdım. Bir bastona varmış, eski bir boğumlu Hollanda bastonu. Onu Havai'de bırakmış, anlıyorsunuz değil mi, unutup gitmiş, bastonu dayanıyormuş yürürken, bir kız görünce, anlarsınız ya – Havai'li bir kız, belki de duyduunuz bu öyküyü? Neyse, böyle bir kızın peşine takılır ve bastonu unuttur orada. Bir yıl sonra, kader işte, gene Havai'ye gelir... Ne olmuş dersiniz? Unutup bıraktığı baston, eski bo-

ğumlu Hollanda bastonu çiçek açmış –

YÜZBAŞI Çiçek mi açmış?

PELEGRIN İşte Havai bu!

YÜZBAŞI Demek siz de oraya gidiyorsunuz?

PELEGRIN Siz de bana Havai'nin de ne özelliği var mı demek istiyorsunuz?...

Yüzbaşı'ya elini uzatır.

Elveda!

YÜZBAŞI Bir şey sormak istiyorum...

PELEGRIN Adımın ne olduğunu mu? Adım yok.

YÜZBAŞI Beni de götürür müsünüz? Eğer size karşılığını ödersem?

PELEGRIN Bayım, – şaka mı yapıyorsunuz?

YÜZBAŞI Bubir adamın tek ve son özlemi.

PELEGRIN Anlıyorum..

YÜZBAŞI Duraksıyorsunuz.

PELEGRIN Yol uzun, bunu biliyor musunuz?

YÜZBAŞI Yol en güzel şeydir hep.

PELEGRIN Güzel bir özdeyiş, çok güzel, ama Fransızların bizi yakalaması söz konusu olabilir. Fransızlar, ne komik insanlar, dünya vatandaşlarıdır onlar, bir gemi arıyorlar, Marakeş'te yatan bildik bir gemi, nasıl battığı bilinmiyor... Ve dahası, biliyor musunuz, fırtınalar, Ümit Burnu'nu dolaşmamız gerekir. Susuzluk, Muson rüzgarları, humma... humma, kor-sanlar –

YÜZBAŞI Bir erkek olarak üstesinden gelirim sanırım.

PELEGRIN Öderseniz tamam.

El sıkışırlar.

On beş dakika içinde gidiyoruz. Kırmızı flamalı gemi, on beş dakika içinde gidiyoruz dostum, bekleyemeyiz –

Havai! diye esenler Yüzbaşı'yı.

YÜZBAŞI Havai!

Pelegrin uzaklaşırken diğer taraftan ortalarında Zenci ve Jandarma seyirciler girer içeri.

ZENCİ Burada boğazıma sarıldı benim.

JANDARMA Bu senin demen.

ZENCİ Burada da, yemin ederim, burada ıstırdyelerimi yerlere savurdu.

JANDARMA Ortalıkta bunu kanıtlayan bir şey görünmüyor.

ZENCİ Bak, insan bir zenciye de inanmalı!

JANDARMA Bırakalım zenci sorununun... kaçıdığı eve gidelim.

Eve girerler, Yüzbaşı ve on yedi yıl önceki görünümüyle Uşak Kilian, kalır.

UŞAK Bu da mı?

YÜZBAŞI Hepsini diyorum, on beş dakika içinde aşağıda olmaları.

UŞAK On beş dakika mı?

YÜZBAŞI Anladın mı Kilian kırmızı flamalı gemi –

UŞAK Şu berbat gemi mi efendim?

Bavulları toplarlar.

Efendim beni deniz tutar. Resimlerde falan görürsem, tamam, güzel bir rengi var, ama kokusu kötü, çoğunlukla... Efendim ben başka türlü düşünmüştüm; Şato'da bir uşak olacağımı sanıyordum. Anlaşmamız böyleydi. Bardakları masaya yerleştirecektim, perdeleri çekecektim, mumları getirecektim, böyle düşünüyordum, ocağa odun atacaktım –

YÜZBAŞI Yürü Kilian, yürü!

UŞAK Bahçede de, bahçede de yardımcı olurdum efendim. Bir Şato'da uşak olmak benim için ne uygun olacaktı diye düşünüyorum!

YÜZBAŞI Ben de kendim için başka türlü düşünüyordum evlâdım –

UŞAK Öyle güzel bir Şato, ah! Orada nelerimiz olurdu efendim!

Yerdeki eşyaları alır.

Flaması kirli olan gemi mi diyorsunuz?

Zenci ve Jandarma evden dışarı çıkar.

ZENCİ İşte bulduk onları!

JANDARMA Üzgünüm güzel bayan, aşığınızın, ıstırdyeleri ödeyeceğine, toz olup, kızını da ortada bırakan böyle bir serseri

olmasına üzgünüm...

ZENCİ İnsan bir zenciye de inanmalı, küçük hanım.

Jandarma'ya.

Kokuyorlar, kokuyorlar, kokuyorlar – dedi.

Elvira kapıda görünür, öyle durur orada.

YÜZBAŞI Elvira, sen?

ZENCİ Hele hele, bak hele!

JANDARMA Kapa o koca ağzını!

YÜZBAŞI Jandarma –

JANDARMA Beyefendi?

YÜZBAŞI Burada neler oldu?

JANDARMA Bir şey yok efendim, her gün oluyor böyle şeyler.

ZENCİ Ben bir zenciyim –

JANDARMA Herkesin gördüğü şeyi söylemen gerekmez. Zaval-
lı bir adam, biri onu boğmaya kalkmış ama başaramamış.

ZENCİ Bu bay da satın aldı istridyelerimden ve sorarım baya;
nasıldı istridyeler, taze mi, değil mi?

JANDARMA Efendim sorun bu değil, istridyelerini yerlere at-
mışlar, olay bu, birinin istridyeleri ödemesi gerekir, olay bu,
sorun zenci sorunu da değil –

YÜZBAŞI Onları ben ödemek istiyorum.

JANDARMA Bu gerekmez efendim, bir rehinemiz var, bu bizim
için yeterli –

YÜZBAŞI Kızı da rahat bırakın.

İstridyelerin parasını öder.

ZENCİ Açıkgöz bir bay.

JANDARMA Baya teşekkür et!

ZENCİ Ben mi?

JANDARMA Edebini takın!

ZENCİ Bayım istridyeleri yerlere ben atmadım.

Sırtarak.

Kurnaz bir bay, istridyeler için para ödeyip kızı satın alıyor.

Yüzbaşı ve Elvira yalnız kalır.

YÜZBAŞI Demek burada yeniden karşılaşılıyor.

ELVIRA Evet, bu üzücü.

YÜZBAŞI Elvira, gördüğün gibi yolculuğa çıkıyorum.

ELVIRA Nereye?

YÜZBAŞI Havai..

ELVIRA Yeniden karşılaşacağımızı ummayı bile göze alamıyordum. Gene de bunun nasıl olması gerektiğini düşündüm hep. Bütün bu olanlarda bir suçum olmamasına karşın utançtan yerlere geçiyordum, gene de utanç duyuyordum.

YÜZBAŞI Suç hiç bir zaman kadında değildir, bilirim. Kadının yalnızca edilgen görüntüsü bile kadından yana bir kanıttır.

ELVIRA Bu acı sözlerini nasıl da anlıyorum. Beni bu durumda görmek bana nasıl da acı veriyor.

YÜZBAŞI Bana acıdığın için sağol.

ELVIRA Bütün bunları, sadık dostum, bunları hak etmedim!

YÜZBAŞI Gene de yola çıkacağım.

ELVIRA Biliyorum, seni burada tutamam, bütün aşkımla bile tutamam. Aşkına inanmanı nasıl isteyebilirim? Seni hiç unutmadım...

Yüzünü gizler.

Her şey ne korkunç!

YÜZBAŞI Elvira elimden bir şey gelmez.

ELVIRA Birlikte her şey ne kadar güzel olabilirdi dostum. Babam senin Şato'ndan söz ettiğinde, bu beni hep hüzünlendirirdi; Ne yaptım derdim sık sık, ne yaptım da bir Şato'da oturmayı hak ettim, bunun üzerine babam güler ve güzel olduğun için Elvira derdi... Ama işte bu, güzelliğim, olabilecek her şeyimizi kırıp geçen yıkımım oldu. Böylece de ben burada oturuyor ve beni bir zenciden satın alıp kurtaran bu iyiliğe gönül borcu duyabiliyorum.

YÜZBAŞI Böyle konuşmamalısın.

ELVIRA Seni bir kez daha görebildiğim için bu acıklı yasa gönül borcu duyuyorum dostum. Bunları yaşamayalım diye acı çekmeğe razıydım.

Uşak kalan son bavulu da alır.

UŞAK Demir alıyorlar efendim...

Elinde son bavul gider.

ELVIRA Beni bırakıp gidersen eğer anlarım bunu. Bize bütün bu olanlardan sonra, bunu gerçekten çok iyi anlıyorum.

YÜZBAŞI Ya sen?

ELVIRA Beni bırakmakta haklısın, kızamam sana.

YÜZBAŞI Ya sen?

ELVIRA Benim için üzülme.

YÜZBAŞI Elvira!

ELVIRA Uşak demir aldıklarını söyledi...

YÜZBAŞI Sen ne yapacaksın söyle?

ELVIRA Elveda diyorum sana!

YÜZBAŞI Ya sen, sen? Söyle.

ELVIRA Demir alıyorlar, duyuyor musun? Yaşadım bunu ben; Demir alırlar, sonra uzun değneklerle iterler, dümeni kırarlar, gıcırda dümen, sonra yelkenleri şişirirler... Başım dönüyor. Kalmanı, kalırsan yazıklanmanı istemiyorum; acıdığın için, öyle yakışık aldığı için kalmamalıydın yanımda. Bana ne olacağına gelince? Seni bekleyeceğim. Belki bir kez daha geri gelirsin diye, sana olan aşkımla seni beklemekten, arkandan bakmaktan, ufkun bu anında flamanın nasıl yok olduğunu izlemekten, gene de umut etmekten, gene de seni sevmekten başka ne yapabilirim ki...!

YÜZBAŞI Kimden söz ediyorsun?

ELVIRA Kimden mi? Senden...

Elvira yere yığılırken Yüzbaşı onu düşmesin diye tutar.

UŞAK Efendim?

YÜZBAŞI 'Sus!

UŞAK Efendim – gidiyorlar.

YÜZBAŞI Biliyorum.

Pedro yerinden kalkıp öne doğru ilerlerken diğerleri yerlerinden kıımdamaz. Pedro bağlı değildir artık, elindeki zincirleri sallar.

PEDRO O zaman da hemen hemen böyleydi, hemen hemen...

Karı koca Şato'larına giderler, söyledim ya o bir soyludur, başka türlü davranamaz. Bir çocukları olur. Böyle sürer. Diğeri Ümit Burnu'nu dolandır, Fransızlar onu Madagaskar'da

ele geçirir, kürek cezasına çarptırılma, humma, bir hemşire ona kan verir... Bunların hepsini biliyoruz artık... Şimdi son sahneyi oynuyoruz; on yedi yıl sonra bugün, bu Pelegrin'in son gecesi, bunu da biliyoruz.

Beşinci Perde

Şatoda, Pelegrin üçüncü perde'nin sonunda bıraktığımız gibi, pencerenin önünde öylece durur ve fındık kırmayı sürdürür. Elvira da koltukta oturur, bekler. Mumlar yanar.

PELEGRIN Bir saat içinde gün ağaracak.

ELVIRA Sana bir kez daha soruyorum Pelegrin, Yüzbaşıya ne anlattın? Duyduğuma göre gece yarısına dek içmişsiniz—

PELEGRIN İçmiş miyiz?

ELVIRA O zaman aramızda ne geçtiğini anlattın ona, değil mi? On yedi yıl önce. Erkekler kendi aralarında bunları nasıl anlatıyorsa!

PELEGRIN Erkekler kendi aralarında bunları nasıl anlatıyorsa... Sen nereden biliyorsun bunu? Kitaplarda yazan her şeye inanmamalısın Elvira.

ELVIRA Yalvarırım sana Pelegrin, ona nelerden söz ettin?

PELEGRIN Bizden mi demek istiyorsun?

ELVIRA Bizden.

PELEGRIN Hiçbir şey.

ELVIRA Hiçbir şey mi?

PELEGRIN Yüzbaşının bu konuda hiçbir şey bilmediğini bilemezdim. Doğrusu, nelere neden olabileceğimi hiç düşünmemiştim.

Elini cebine atarken

Bu sizin fındıklar olağanüstü!

ELVIRA Bu gece konusunda ne düşüneceğimi bilmiyorum. Ne oldu?

PELEGRIN Ona Havai'den söz ettim.

ELVIRA Havai?

Uşak içeri girer.

Sonra?

PELEGRIN O pek konuşmadı.

ELVIRA Sonra?

UŞAK Hanımefendi, buyurduğunuz gibi ahıra baktık.

ELVIRA Evet?

UŞAK İki at yok, Rosinante ve Kazanova, kızak da yok.

ELVIRA Bir düş değil bu.

UŞAK Hanımefendi Yüzbaşı gitti.

ELVIRA Gitti...?

UŞAK Dediğim gibi.

ELVIRA Geceyarısı? Bu karda?

UŞAK Öyle görünüyor hanımefendi.

ELVIRA Ne çılgınlık... Atları kızağa kim koştu, bunu bilmek istiyorum! Geceyarısı! Adamları uyandır, sor onlara. O sersemi de buraya yolla.

UŞAK Ona ne isterseniz deyin, hanımefendi o benim.

ELVIRA Sen demek?

UŞAK Beyefendi öyle buyurdu.

ELVIRA Sonra da, ona yetişmemiz için her dakikanın önemli olduğu anda, kendi koştuğun kızağın orada olup olmadığına bakmaya gidiyorsun ahıra?

UŞAK Bunu siz buyurdunuz hanımefendi.

ELVIRA Aman Tanrım bütün bunların anlamı ne?

UŞAK Hanımefendi bana inanmak istememişti.

ELVIRA Gitti mi diyorsun? Nereye?

UŞAK Beyefendi bunu söylemedi.

ELVIRA Ne dedi peki?

UŞAK Beyefendi dedi ki, örneğin –

ELVIRA İyi düşün!

UŞAK Yavaş! dedi. Hanımefendi uyuyor, hanımefendi düş görüyor –

ELVIRA Düş görüyor?

UŞAK Yavaş ol ki, hanımefendi uyanmasın, düşünde güzel şeyler görüyor sanırım!

ELVIRA Başka ne dedi?

UŞAK Kilian, paltomu tut, dedi –

ELVIRA Sonra?

UŞAK Sen yaşamı hiç anlamadın Kilian, dedi, yaşam canlı bir şey, yaşam büyük bir düştür.

ELVIRA Sonra?

UŞAK Bütün söylediği eksiksiz buydu.

Kısa sessizlik.

ELVIRA Biri diğer ata atlasın, benim atıma, çabuk, bunun ne demeye geldiğini Yüzbaşı'dan öğreninceye dek arkasından koştursun. Atım yorgunluktan tökezleyip ölse bile, onu öyle bir ödüllendireceğim ki, torunları bunu anlatmaktan kıvanç duyacak.

UŞAK Nasıl buyurursanız.

ELVIRA Burada bekliyorum.

Uşak uzaklaşır.

Benim iyi kocam, benim sevgili kocam! Başına bir şey gelmesin!

PELEGRIN Bir saat içinde gün ağaracak.

ELVIRA Bu karda gidiyor, bu kar fırtınasında, daha üç gün önce bütün yol boyunca ağaç dikmişlerdi, dün ağaçlardan geriye tek dal bile kalmamış, hiçbir şey kalmamış, hiçbir şey! Ormandaki derbentten geçtiğini düşündükçe. – ne çılgınlık!...

Birden durur.

Bize bütün bunları neden yapıyorsun Pelegrin?

Pelegrin pencereden ona doğru dönünce

Evet – sen!

PELEGRIN Ben ne yapıyorum?

ELVIRA Burada ne arıyorsun? İstediklin ne?

PELEGRIN Ben buraya çağırıldım.

ELVIRA Sana söylüyorum Pelegrin, evliliğe herkes dudak bükse de, bizimki mutlu bir evlilik, gerçekten mutlu –

PELEGRIN Dudak büken kim?

ELVIRA Evlilikte keramet varmış! Biz o zaman, on yedi yıl önce evlenirken, onu bu denli çok, bu denli içten sevebileceğimi hiç düşünmemiştim! Eşler birbirlerini aşık olmadan önce tanımalılar, aynı bizim gibi. Onun gibi bir koca, onu hemen hiç hak etmedim!

Gülerek

Bazan, onu görmediğimde Tanrı gibi geliyor bana o, öylesine

güvenebilirsin ona. Geçen yıl gripten yatarken, on hafta boyunca ve sonra ilk ayağa kalkabildiğimde – papağanım! Sanırım unutmuşum onu, gel gör ki o yaşıyor, ondan tiksintmesine karşın on hafta boyunca yem vermiş ona. Böyledir işte o, her şeyi düşünür...

Pelegrin fındık atıştırır ve baş sallar.

En kötüsü, çok iyi biliyorum ki, ne yaparsa yapsın, bu bana olan aşkındandır. Geceleyin çıkıp gidiyor ve beni bırakıyorsa, bu beklenilmeyen yolculuğun bütün çılgınlığı, seninle yalnız kalmak istediğimi düşünmesidir belki. Ne iyi bir insan! Artık benim için senin hiçbir anlam taşımadığını bilmiyor...

Uşak görünür gene.

Ne var?

UŞAK Hanımefendi –

ELVIRA Geri geldi? Aman Tanrım!

UŞAK Yeni mumları getiriyorum hanımefendi.

Mumları masanın üstüne koyar ve uzaklaşır.

PELEGRIN Ne istediğimi soruyorsun?

Pencereye arkasını dönüp Elvira'ya doğru ilerler.

Meyhanede oturuyordum –evet bir hafta oldu bile, bu Şato'da kimin oturduğunu duydum, bu bir rastlantı, diğer bir rastlantı da, eğer bunu duymasaydım, birbirimizi bu yeryüzünde bir daha görmeyecektik. Yüz adım ve birbirimizi görmeden geçip gidecektik, sen ve ben, karanlıklara karışacaktık...

Elvira susar.

Yarın yola koyuluyorum gene.

Elvira susar.

İki insanın aynı anda, aynı yerde bulunabilmesi, şimdi ve burada, aynı anda bu yerkürede yaşaması, bunu olağanüstü buldum... ötesi yok... gitarı aldım, başka ne istediğimi bilmiyorum, istediğim müzikti.

ELVIRA Beni görmeye gelmek istediğini söylemedin mi?

PELEGRIN Evet, örneğin, öyle denebilir.

ELVIRA Peki ne diye?

Alaylı

Bir zamanlar birbirimizi sevdik diye mi? Eskiden.

PELEGRIN Buna, bir zamanlar birbirimizi sevdiğimize ben de inanıyorum.

ELVIRA Şimdi de, hazır buradayken, ondan geriye ne kaldığını görmek ilginç geldi sana. Oh anlıyorum!

Pelegrin Elvira'ya bakıp susar.

Ya da o olmadan da ne denli başarılı olduğunu Elvira biliyor mu diye geçerken bakmak istedin. Devrialem! Biliyorum hizmetçim bunu beğeni ve şaşkınlıkla anlattı.

Pelegrin Elvira'ya bakıp susar.

Ya da, on yedi yıl önce –bana– alçakça davranmana karşın, acaba mutlu muyum diye bakmak istedin.

PELEGRIN Öyle diyorsan.

ELVIRA Evet, mutluyum Pelegrin, öyleyim. Başka ne istiyorsun? Buradan giderken için rahat etsin diye, buna imza mı vermeliyim?

PELEGRIN İmza, bir imza önerin olmadan da inanırdım buna.

ELVIRA Yıllar önce bir kez bana yazmıştın, sanırım bu Cava'dan bir esenlemeydi.

PELEGRIN Kore.

ELVIRA Bu saçma esenlemeyi, yıllar sonra bu saçma esenlemeyi elime aldığımda yüreğimde nasıl bir eziklik duyduğumu biliyor musun?

PELEGRIN Alıcının yüreğinde neler duyacağı bilinseydi Elvira, kim mektup yazardı ki? Bu, mektubun gizini oluşturur. Mektup yazmak bir meydan okumadır...

ELVIRA Bu dileği yazan adamı bir zamanlar yürekten sevdiğim için utanç duydum ve bu utanç beni korkuttu. Ve senden öğrendim! Anlıyor musun bunu?

PELEGRIN Açıkça hayır.. doğrusu hayır.

ELVIRA Öğrendim, bu evde evlilik yıllarımız arttıkça senin gibi böyle bir alçaktan öğrendim. O saçma kâğıt parçasında yazdığın gibi, bana bağlı ve güvenilir bir koça diliyordun.

PELEGRIN Bunu gerçekten istedim.

ELVIRA Evet, sen kendin yitikler ülkesine çekilebilmek için, oraya, bozulmadan, genç ve ölümsüz kalınan o yere! Gerçek bu. Bana duyduğun özlem saklı kalsın diye evliliği istemedin. Bu benzeri olmayan bir sinsilik. Kadından daha fazla bir şey istedin yanında, onun düşlerine girmek istedin. Günü ve geceyi de, alışkanlığın binlerce öpücüğünde tükenmiş ve boşalmış gerçeği, sıradanlığı, bunu da, bana dilediğin bağlı ve güvenilir kocaya, diğerine bırakmak istedin... Ne diye? Evlilik bağı ile bağlanmış başka bir sevgilim, geçmişteki sevgiliden başka biri, senden başka biri olmasın diye.

Pelegrin güler.

Öyle değil mi?

PELEGRIN Açıkçası bunun üzerinde bu kadar uzun boylu düşünmedim.

ELVIRA Düşünme, sonunda bir alçak, aşkı öldüren bir alçak, gerçek yaşamdan kaçan bir korkak olup çıkacaksın. Yaşamı sonuna dek götürme yürekliliği hiç olmadı sende, bu işi başka kadınlarla da başaramadın – çünkü tek olmadığımı da biliyorum...!

PELEGRIN Elvira?

ELVIRA Tersini mi söylemek istiyorsun?

PELEGRIN Senin tek olmadığın, Elvira, sevgili Elvira bu elbette böyle.

ELVIRA Anlıyorum.

PELEGRIN Belki sen teksin Elvira; bunu anlayan tek kadın...

ELVIRA Anlıyorum; erkeğin övündüğü aldatmalar, bununla gösteriş yaparsınız, başka bir şey değil, serüvenin, her şeyi yıkıp geçse de sizleri gururlandıran tutkunun az biraz pırıltısıdır.

Öfkeli

Pelegrin neden geldin? Hiçbir şey anlamıyorum, hiçbir şey. Söyle neden on yedi yıl sonra? Benden ne istiyorsun?

Pelegrin susar.

Fındık kırmak için mi geldin? Bir kitabın sayfalarını karıştırmak için mi?

PELEGRIN Neden olmasın..

ELVIRA Neden olmasın.

PELEGRIN Okumadığım kitapları severim.

ELVIRA Hâlâ sana bağlı olup olmadığımı görmek için mi geldin? Senin yüzünden acı çektiğimi, seni beklediğimi görmek için mi?

Pelegrin kitabı karıştırır.

Neden geldin? Geçmişteki olaylar bizi bir kez daha üzsün diye mi yalnızca? Böylece aşk duyarlılığı ile karşılıklı bağışlanır, gülümsenir, dökülmüş gözyaşları üzerine şakalar yapılır ve biter. Bu erkek için önemsiz bir serüvendir. Ya acı? Acı da bu oyundan ikinci bir serüvencik yaratır, güzel duygulanımın bütünlenmesi oyunu, geçerken bir uğrama, fındık ve şarapla duygu dolu bir akşam..

Pelegrin kitabı karıştırır.

Ne düşündüğünü söylemiyorsun.

PELEGRIN Bağışlayıcı değilsin Elvira... Beni konuşmaya zorluyorsun. Yalan söylemeye. Kendimi yorumlamaya! Şu şu nedenle geldim demeye, sanki bunu kendim biliyormuşum gibi. Benden kurtulmak için beni haksız duruma düşürecek sözü ağzımdan duymak istiyorsun. Kendi duygularından neden korktuğunu bilmiyorum Elvira.

ELVIRA Böyle mi yapıyorum?

PELEGRIN Aylar yıllar önce neyin nasıl olduğunu kim bilebilir? Şu anda, gece bekleyişimizin şu anında asıl gerçeğin ne olduğunu sen biliyor musun, ya da ben?

Başka bir kitap alır.

Bir saat hiç konuşmadan, böyle durduğumuz gibi durabilseydik keşke! Bunu yapabilseydik... Sen örgü örer ya da kitap okuyabilirdin. Ben bu kitapları incelerdim, kelebekleri, bütün bu renkli bitki resimlerini, örneğin *Melaleuca folia*... ve sonra, evet sonra da yolumu sürdürürdüm.

ELVIRA Ya sonra?

PELEGRIN Sanırım sonsuza dek.

ELVIRA Ya sonra?

PELEGRIN Bir kez daha yaşamın içinde olurduk.

Klavikordun başına oturur.

Honolulu'lu bir kaptan tanıdım bir zamanlar. O yaşta tek bir sevgilisi vardı: Gökbilim. Başka bir şey ilgilendirmezdi onu. Tek konusu bu olduğu için alay ederdik onunla. Kamarada çok kalın eski bir kitap bulduktan sonra diğer her şey bir ayrıntıydı onun için. Belki de yaşamında okuduğu ilk kitaptı, nasıl da okurdu onu. Bizim zencilerle dans ettiğimiz meyhaneye gelip samanyolundan söz ederdi, sanki bu dün olmuş gibi.

Tabaktan bir şeftali alır.

Onun yanına her oturduğumuzda, böyle bir şeftali alır, bu, derdi, bu, ay. Bunu derken de gülüşmelere katlanamazdı! Oradaki küre de yerküre, bu da ay. Yedi adım olmalıydı aralarında, çok iyi anımsıyorum. Evet aralarında ne var? Ne var aralarında? Hava bile, ışık bile yok, karanlıktan başka hiçbir şey, acundan, ölümden başka hiçbir şey, bir ad'a degecek hiçbir şey yok derdi!

ELVIRA Kim derdi bunu?

PELEGRIN Honolulu'lu kaptan... Diyelim ki Avrupa'da kalan bir kız kardeşim var, diyelim ki Barselona'da pazar yerinde duruyor, o anda ne yapsın, elinde bir kavun tutsun, bu birinci yıldız olsun, Barselona'da bir kavun; diğer yıldız – arada ne var? derdi. Karanlıktan, acundan, ölümden başka hiçbir şey. Öyle büyük ki dostlarım hiçlik, öyle büyük, varlık da öyle kıt, algıladığınız yaşam, sıcak olan, varolan, biraz aydınlatan bir ışık öylesine kıt.

Şeftaliyi soyar.

Koşulların aynı olduğunu savlamıyorum. Eşsiz biriydi o. Bunları düşünmeden şeftali soyamaz oldum.

ELVIRA Neden anlatıyorsun bunu bana?

PELEGRIN Öyle aklıma geldi... Keşke birlikte bir şeftali soysaydık Elvira; bir kez daha yaşamın içinde olurduk..

Elvira kulak kabartır.

ELVIRA Bu bir kızak sesi değil miydi?

Öyle olmadığı anlaşılır.

PELEGRIN Bu gece yalnız konuşmalarını dinleyerek ne akıllı olduğunu anladım.

ELVIRA Kadın da akıllı olmamalı, değil mi?

PELEGRIN Usunu esirgeyen gizlerin var senin sanırım? us sana çok gerek, onun için o kadar keskin.

ELVIRA Bana kendi gizlerimi açıklamak için mi geldin?

PELEGRIN Ne ilgilendirir bunlar beni..

ELVIRA Doğru, neden geldiğini bilmek isteniyorsun ya!

PELEGRIN Gerçekten hiçbir şey istemiyor olamaz mıyım Elvira?

ELVIRA Ama gene de geldin.

PELEGRIN Ama gene de geldim..

Şeftalisini yer.

Bunun doğru olacağını düşündüm, güzel bile denebilir. Birbirimizin yargıcı değiliz diye düşündüm. Benim bir alçak olduğumu düşünebilirsin; eğer öyle idiysem, ona göre katına alacak Tanrı beni, bana göre ise, şu anda kadının bağışlayıcı olmadığını düşünüyorum. Eğer Tanrı da bu kanıdaysa, seni de buna göre katına alacak... Ama, diyorum ki, ne olursa olsun bu yaşamda birbirimize rastladık, birbirimizi sevdik, herkes kendince, kendi yaşına göre, kendi cinsinin yetisine göre. Ve ikimiz de yaşıyoruz şimdi şu anda ve şu yerde... Neden birbirimizi esenlemeyelim diye düşündüm.

ELVIRA Bunu neden yapalım?

PELEGRIN Yaşamımız kısa.

ELVIRA Sonunda beni bir kez daha kaçırabileceğini mi düşünüün?

PELEGRIN Ne için?

ELVIRA Erkek için bir serüven daha...

Çalmayı bilmeyen, ama çalmak isteyen bir çocuk gibi parmaklarını tuşlarda gezdirir Pelegrin. Bu arada Viola içeri girmiştir, üzerinde gecelik kapıda durur.

ELVIRA Aman Tanrım...! Yavrum, burada ne işin var?

VIOLA Uyuyamıyorum.

ELVIRA Bu saatte!

VIOLA Çok korkuyorum anne...

ELVIRA Neden!

VIOLA Düşümde öyle korkunç şeyler görüyorum ki anne...

ELVIRA Ama yavrum!

VIOLA Anne ölüm dolaşıyor evde.

*Annesine bakar ve korkusunun doğrulandığını görünce ağlar.
Elvira onu kucaklayıp kaldırır.*

ELVIRA Gel, Viola gel! Otur! Korkma, yok bir şey. Seni korkutan yalnızca bir düştü. Ağlamamalısın. Sıcak bir çay içelim, duyuyor musun? Mantonu alacağım gidip... Kilian!

Elvira dışarı çıkar, Pelegrin çalmayı dener.

PELEGRIN Gün ağırıyor. –

Viola susar.

Korkmamalısınız sevgili yavrum, hiç korkmamalısınız. Bunda korkulacak bir şey yok; bunu yaşadım ben.

Viola susar.

Çalabiliyor musunuz? Bir kez daha yaşayabilseydim, bunu öğrenmek isterdim; bunun güzel olduğunu sanıyorum.

VIOLA A, evet.

PELEGRIN Resim yapmak da güzel.

VIOLA A, evet daha başka şeyler de.

PELEGRIN Çok şey...

Viola susar.

Var olmayan bir midye biliyorum, o kadar güzel ki yalnızca düşlenebilir, insan bütün kıyılarda dolaşsa, binlerce midye açsa bile, topu, benim düşünebildiğim midye kadar olamaz... ama sen o kadar güzelsin işte, dedim kızlara onları seviyor-ken, ama sen o kadar güzelsin! Tanrı biliyor ki şaka yapmıyordum. Benim inandığım gibi kızlar da inanıyordu buna. Ama kızların gençlikleri geçiyor, kadın oluyorlar, kadınlar da yaşılanıyor ve sonunda yalnız var olmayan midye, düşlenebi-len midye kalıyor geriye.

Kızak sesi duyulur.

Kaç yaşında olduğunuzu sorabilir miyim yavrum?

VIOLA Ben mi? On yedi.

PELEGRIN On yedi?

VIOLA Neden öyle bakıyorsunuz bana?

Kızak sesi duyulur.

PELEGRIN Sanırım geldi, geldi o!

VIOLA Kim?

PELEGRIN Yüzbaşı, babanız... Babanız ve ben birbirimizi on yedi yıldır tanıyoruz. O zaman, bugünkü gibi, o zaman da gitmek istiyordu Havai'ye.

VIOLA Babam mı?

PELEGRIN O bir soylu.

VIOLA Peki neden gitmedi?

PELEGRIN Çünkü bir çocuk onu bekliyordu, aynı bugünkü gibi... Sanırım geldi, gidip karşılayın onu. Geldi.

Viola onun dediğini yapar, yabancından gözlerini ayırmadan yavaşça uzaklaşır. Kapının karanlığında kayboluncaya dek Pelegrin de gözleriyle izler onu.

Galiba ikisi birden olmuyor. Birinin denizi var, diğerinin Şato'su, Havai birinin - diğerinin çocuğu var...

Elvira Yazıcı ile gelir.

ELVIRA Ne mektubu? Ver onu bana!

YAZICI Hanımefendi -

ELVIRA Atla giden sen miydin?

YAZICI Hanımefendi görünüşümden dolayı bağışlasın beni. Yaktan kalktım. Bu gece ikinci kez uyandırıyorlar beni...

ELVIRA Ne mektubu bu?

YAZICI Kahvaltıda size vermem için bu gece Yüzbaşı onu...

ELVIRA Kahvaltıda?

YAZICI Şimdi, dedi Kilian, Hanımefendi kalktığına göre...

Elvira mektubu okur.

Onlar ayak sesleri değil miydi? Hanımefendi sanırım Yüzbaşı geri geldi...

Hiçbir yanıt alamayan Yazıcı uzaklaşır.

ELVIRA Demek böyle!... Bir kez daha yaşamak istiyormuş, diye yazıyor, bir kez daha ağlayabilmek, sevebilmek, gecenin saçtığı kokuyu duyup korku ile titremek, sevinçle haykırabil-

mek; kar bizi sonsuza dek örtmeden... Neden daha dürüst olamadık?

Pelegrin klavikordun başında oturduğu için Elvira onun yüzünü göremez. Pelegrin'in yüzünde mumdan bir maske varmış gibi bembeyazdır, kılmıdamaz.

Oh! Pelegrin bu gece sana söylediklerimin tek sözüne inanma... Sana alçak dedim. Çünkü hep seni düşlememi, on yedi yıl boyunca seni düşlememi alçakça buluyordum... Şimdi söyleyebilirim Pelegrin; gelmen ne güzel...

Yüzbaşı kapıda durur.

Neden daha dürüst olamadık?

YÜZBAŞI Gitmek istiyordum.

ELVIRA Biliyorum.

YÜZBAŞI Bu olanaksız... Ya sen?

ELVIRA Seni bekledim, düş gördüm...

YÜZBAŞI Biliyorum.

ELVIRA Uyandığımda seni bütün evde boşuna aradım. Burada Pelegrin'i buldum. Sana olan aşkımdan onu aşağıladım.

YÜZBAŞI Bana olan aşkımdan?

ELVIRA Bağlılığına olan inancımdan. On yedi yıldır senin bana bağlı olduğunu düşünüp, benim de sana bağlı olmam gerektiği yalanını söylemek zorunda olduğumu düşündüm... Ve sonra da senin mektubunu okudum, şimdi şu anda.

YÜZBAŞI Okudun mu?

ELVIRA Neden daha dürüst olamadık? Bunun için çok şey gerekmezdi. Nasıl da anlardık birbirimizi! Mektupta yazdığın gibi, özlemini beni korkutmasın diye yıllarca gizledin, ben de düşlerimin seni korkutabileceğini bildiğim için yıllarca onlardan utanç duydum. Hiçbirimiz diğerini düş kırıklığına uğratmak istemedi... Bu, uzun süre, çok uzun süre oynadığımız küçük bir güldürü, Pelegrin gelene dek.

Ölüyü ayımsadığında bağırır.

Pelegrin!

YÜZBAŞI Şimdi anlıyorum...

ELVIRA Neden öyle gülümsüyorsun?

YÜZBAŞI Onun bana bu gece dediklerini şimdi anlıyorum. Bunları öyle sevinçli söyledi ki, gerçek olabileceğine inanmadım.

ELVIRA Pelegrin!

YÜZBAŞI Bunu biliyordu.

ELVIRA Bunu neden bana söylemedin? Öyle gülümseme yalvarırım. Birbirimize haksızlık ettik, biz hepimiz. Tanrı bütün bunların çok daha güzel olmasını istedi... Birbirimizi sevebiliriz, biz hepimiz, bunu şimdi görebiliyorum; yaşamak başka bir şey, sevgi daha büyük, bağlılık daha derin. Bağlılık düşlerimizden korkmamalı, özlemi yok etmemeliyiz, yalan söylememeliyiz... Oh! Pelegrin! Beni duyuyor musun? Birlikte bir şeftali yiyeceğiz, duyuyor musun; bir kez daha yaşamın içinde olacağız.. Gülümseme öyle!

YÜZBAŞI Elvira...

ELVIRA Konuştuğun sürece neden dinlemedim anlattıklarını, neden?

YÜZBAŞI Ağlama Elvira. Bunda korkulacak bir şey yok. Yaşadıklarına sövmüyorum ve yaşadığım hiçbir şeyi bir daha yaşamak istemiyorum dedi... bunu çok sevinçli söyledi.

Çevredeki her şey, odanın duvarları, Elvira, Pelegrin ayrıldığında bayılan Elvira'yı o kez tuttuğu gibi tutan Yüzbaşı, bütün her şey karanlıkta kaybolurken müzik duyulur. Yüzbaşı'nın çevresinde karaltılar görülür.

BİRİNCİ Küba'dan ilk kahveyi getiriyorum.

İKİNCİ Ben senin el sürmediğin kız Anadoluyum.

ÜÇÜNCÜ Sana meyvalar getiriyorum; ananas, şeftali, incir, üzüm; Bunlar bir sonraki, gelecek yılın meyvaları.

DÖRDÜNCÜ Madagaskar'daki hastahane sana kan veren hastabakıcıyım ben.

BEŞİNCİ Sana kitaplar getiriyorum; Sofokles, Virjil, Konfüçyüs, Bayron, Cervantes, bir kez daha okumak isteyip de okuyamadığın bütün kitapları, yüz yılların düşünceleriyle dolu, petekler, üzerlerinde mum damlaları.

ALTINCI Ben, nedenini Tanrı bilir, seni üç kez anımsaması gerekecek Honolulu'lu kaptanım.

YEDİNCİ Sana döktüğün şarabı getiriyorum.

SEKİZİNCİ Pelegrin, senin hiç görmediğin ananım ben, sen doğarken öldüm.

DOKUZUNCU Ben ölümüm.

PELEGRIN Bunu biliyoruz...

SONUNCU Senin kanından olan çocuğum ben, her şeyi yeniden anlayan, her şeye yeniden başlayan Viola.

Max Frisch'in "Kont Öderland"ı, Bir İmgenin Dramatik Yazgısı

Friedrich Dürrenmatt

Kont Öderland gestaltı daha "Marion'la Günce"de çıkar ortaya; uğursuz, kana bulanmış bir hortlak, korkutucu bir yalaz kızılığı; Frisch, yılgı oyununda bu gestaltı yoğunlaştırmayı, buna bir görünüm kazandırmayı, bir yazgı yakıştırmayı dener. Bu yürekli girişim başarısızlıkla sonuçlanır.

İrdelenmesi gereken bir başarısızlıktır bu. Oyunun serüveni, çekinceli girişimi ve başarısızlığı, diğer oyunlarının başarısından daha ilginç ve önemlidir. Öderland'da başarısızlığa uğrayan Frisch'in dramatiği değil, Öderland karşısında dramatiğin kendidir. Bu başarısızlık, kendi vizyonundan büyülenerek bu işe kalkışan Frisch yönünden olmasa da, izleyicilerce matematiksel olarak hesaplanabilirdi. Yanlış Frisch'in yapıtında, ya da sahne uygulamasında değil, Öderland gestaltının kendindedir. Böylece her yönden iyi donanımına karşın, bu serüven gemisi dramatik denizlerin bir yerinde genel ve özelin arasında sıkışıp kalmıştır. Bir tiyatro oyunu olarak Kont Öderland vurulup ölmüş bir melek, baltası da öncelikle oyunu vurup öldürür.

Kimdir Kont Öderland? Frisch'le gestalt kazanan bir olasıdır, bulunup ortaya çıkarılan bir mittir. Bir ad, ama nasıl bir ad? Yalnızca bir ad olarak bile hortlağın bütününe içerir, tüyler ürpertir, başlıbaşına bir şiirdir, belki de Kont Öderland şiiridir. Dolaylıdan dolaysıza kırıp geçen bir insan, bağımlıdan bağımsıza doğru patlayan bir atomunun parçalanması, ölümcül bir değişim süreci, tutkusundan daha da korkunç olan bir insan gücünü bütün çıplaklığıyla ortaya koyan bir gestalt; yıkılışı hiçliğe ayrıştıran düşüşün gücü. Çünkü hiçliğin kendi gücü yoktur, ama bu uçuruma düşen şeylerde oluşan güce, ölümcül vuruşların gücüne engel olmaz; balta Öderland'a ulaşır, balta ile Öderland öz-

deşleşir.

"Günce"den bildiğimiz ilk bölümlerde Öderland belirsiz bir gölge olarak çıkar ortaya, bir betimlemeden çok bir düşündür, "Ve daha başkaları" diye biter. Öderland öykünün dışına çıkar, ama bilincimizden çıkmaz, gerçekte sürdürür oyununu. Frisch oyunda bu "Ve daha başkaları"nı ayrıntılarıyla koyar ortaya: Kont pencereden atlar, takınması gereken bir oyuncu yüzü ile Öderland artık belli bir kişidir, bir yazgısı vardır. Kont Öderland'ın bir yazgısı olabilir mi? Frisch'in Öderland'a biçtiği yazgı baltanın anlamsızlığıdır. Baltaya sarılmak, uçuruma atlamak çözüm değildir, özellikle de kaba kuvvetle hiçbir yere varılmaz. Bu tutumla Frisch bu kez de Öderland'ın kişiliğini yumuşatır ve bozar. Öderland'ın eylemi, savlandığı gibi çıkar yol değil, bir düşkünlüğüdür. Düşkünlüğünün bir anlamı olup olmadığı sorusu olanaksızdır. Hiçliğe düşüş, anlamın ya da anlamsızlığın ötesinde bir olaydır. Bir anlamı olup olmadığı konusunu irdeleme koşuluyla da olsa, belli koşullar yerine getirildiğinde atom bombası patlar. Öderland ne bir duyuncudur ne de bir düşünce, ne pişmanlık duyar, ne de bir zorunluluğu vardır. Düşüncenin yerine yaşam konamaz, bunu gerçekleştirmeye çalışmak dayanılmaz bir duygusallık olurdu. Öderland bir baltadan başka bir şey değildir. Bir balta düşünmez, tiksizmez, salt öldürür. Yaşam ölüm olmuştur. Böyle bir yaşamın öyküsü de olamaz. Yazgının yerine salt mekânîk geçer. Bu sahnede uygulanabilir mi? Bu akıl almaz gestalt sahne sanatı ile bağdaşabilir mi? Bir balta kendini tiyatrodâ gerçekleştirebilir mi? Bunun için bütün yolları denedi Frisch. Frisch Öderland'a baştan çıkarıcı bir yazgı biçti, Öderland'ı sürekli yeni kılıklarda ortaya çıkan figürlerin sonsuz tekrarında başarısızlığa uğrattı. Başarısız olan Kont Öderland değildi, bilinen bir savcının şaşılması olayıydı artık; bir genelin yerine bir özel, söylencesel bir figür yerine özgün motifli bir kitle öldürücü. Sahneydi zorlayan Frisch'i bu gestaltın değer yitimi-ne, ama bu başarısızlığın biçemi, yüceliği olduğunu da saptamak gerekir; gerekliliğin yüceliği. Bir uçurumun, açılan bir ağızın, bir yüzü olamaz. Sahnede Öderland'ın yazgısı, zorlanma-

dan özelleşti, çünkü sonu bir umuttu Öderland'ın, aslında umutsuz olan bir durumun bir kez daha umutsuzlukla karşılaşması, seyircide, bu kez de ucuz atlattık duygusuyla oluşan bir umut. Öderland'ın düşkırıklığı intiharla, yeni bir düşkırıklığıyla bitemez, yalnızca mekanik bir biçimde bir suikastla bitirilebilir. Frisch, Günce'de olduğu gibi Öderland'da bir eser yarattı: Yılgı oyunu yer yer şiirselliğiyle ilginç, özenle işlenmiş bir tiyatro skandalı oldu. Ben özellikle Katil'i, Bilici'yi düşünürüm, oyunu görmeye değer kılan eşsiz anları düşünürüm. Örneğin, ayakta dikilip, ellerinde dolu tabaklarla durumu tartışan konukların karşısında, eli baltalı bir katili koyduğu anlar, konukların gülünç ve çaresiz durumları...

Bir tiyatro yapıtı olarak ise Öderland özelde takılıp kalır. Bu yapıt yalnızca Frisch'indir. Öderland'da daha kanlı bir Santa Cruz görmeye karşıyım. Öderland uyarı olarak da kullanılamaz: Baltaya sarılma! Eğer koşullar hazırsa baltaya sarılınacak. Yapılması gereken şey bu koşulları ortadan kaldırmaktır. Öderland ölümle cezalandırılmaz, o ölümün ta kendisidir. Öderland İsviçre Kültür Malezi'nde yer almayacaktır. İnsanlar Kont Öderland'ın umurundadır, o bir apokalips gestaltıdır.

Über Max Frisch I

Herausgebe von Thomas Beckermann

Edition Suhrkamp

"Öderland vurulup ölmüş bir melektir, baltası da öncelikle oyunu vurup öldürür.

Kimdir Kont Öderland? Frisch'le gestalt kazanan bir olasılıktır, bulunup ortaya çıkarılan bir mittir. Bir ad, ama nasıl bir ad? Yalnızca bir ad olarak bile hortlağın bütününe içerir, tüyler ürpertir, başlıbaşına bir şiirdir, belki de Kont Öderland şiiridir."

Friedrich Dürrenmatt